

**UNIVERZA V MARIBORU
EKONOMSKO-POSLOVNA FAKULTETA**

DIPLOMSKO DELO

Bernardka Petrijan

Murska Sobota, junij 2005

**UNIVERZA V MARIBORU
EKONOMSKO-POSLOVNA FAKULTETA**

DIPLOMSKO DELO

**RAČUNOVODSKE INFORMACIJE ZA
ODLOČANJE O FINANCIRANJU S
POUDARKOM NA ODLOČITVAH O UPORABI
DENARNIH SREDSTEV**

Študentka: Bernardka Petrijan
Naslov: Lendavska 8, 9000 Murska Sobota
Številka indeksa: 80021241
Izredni študij
Program: visokošolski strokovni
Smer: Finance in bančništvo
Mentor: dr. Andreja Lutar Skerbinjek

Murska Sobota, junij 2005

UNIVERZA V MARIBORU
Ekonomsko-poslovna fakulteta

IZJAVA

Kandidatka: **BERNARDKA PETRIJAN**
absolventka študijske smeri: **FINANCE IN BANČNIŠTVO**
študijski program: **VISOKOŠOLSKI STROKOVNI**
izjavljam, da sem avtorica tega diplomskega dela, ki sem ga napisala

pod mentorstvom **doc. dr. ANDREJE LUTAR SKERBINJEK** in uspešno zagovarjala **08.06.2005**.

Zagotavljam, da je besedilo diplomskega dela v tiskani in elektronski obliki istovetno in brez virusov. Ekonomsko-poslovni fakulteti dovoljujem, da diplomsko delo lahko bralci uporabijo za svoje izobraževalne in raziskovalne namene s povzemanjem posameznih misli, idej, konceptov oziroma delov teksta iz diplomskega dela ob upoštevanju avtorstva in korektnem citiranju.

V Mariboru, dne **10.06.2005**

Podpis: _____

PREDGOVOR

»Denar je sveta vladar!« pravi pregovor. Denar pomeni podjetju krvni obtok, ima torej zelo pomembno vlogo. Ko odločamo o uporabi denarnih sredstev v podjetju, obvladujemo likvidnost in plačilno sposobnost podjetja. Plačilna sposobnost je za preživetje podjetja zelo pomembna in na finančni način odraža temeljni cilj podjetja. Temeljnega pomena pri tem je, ali razpolagamo z denarjem in ali je ta količina denarja usklajena z vrednostjo zapadlih obveznosti ter z obsegom želenega razvoja. Torej - ali imamo zagotovljeno kratkoročno in dolgoročno plačilno sposobnost.

Za odločanje o uporabi denarnih sredstev pa potrebujemo informacije. Računovodska funkcija je tista, ki zagotavlja zelo pomemben del podatkov in informacij za finančno odločanje. Računovodske informacije so informacije o preteklih in prihodnjih procesih in stanjih; pripravljene so na podlagi računovodskih podatkov v okviru knjigovodenja ali računovodskega predračunavanja ter dopolnjene pri računovodskem nadziranju in računovodskem analiziranju.

Diplomsko delo je razdeljeno na dva dela.

V prvem delu je po kratki opredelitvi odločanja o denarnih sredstvih glavna pozornost namenjena računovodskim informacijam za zagotavljanje plačilne sposobnosti v podjetju. Prikazane so računovodske informacije kot rezultat statične analize plačilne sposobnosti, kjer je izpostavljena opredelitev računovodskih kazalnikov, njihov pomen in slabosti. Prikazana je analiza kratkoročne in dolgoročne plačilne sposobnosti s pomočjo kazalnikov, ki so opredeljeni v Slovenskih računovodskih standardih, in problematičnost presojanja na njihovi osnovi. Zatem so prikazane računovodske informacije kot rezultat dinamične analize plačilne sposobnosti. Gre za izkaz finančnega izida, sestavljen po posredni in neposredni metodi, in kazalnike finančne tokovnosti, opredelitev njihovega pomena in pomanjkljivosti. Poglavje je zaključeno z ugotovitvami.

V drugem delu je na osnovi teoretičnih izhodišč opravljena analiza odločanja o denarnih sredstvih v družbi Mura d.d. M.Sobota in podane so ugotovitve o zadanem problemu.

Zahvala

Zahvaljujem se mentorici, doc. dr. Andreji Lutar Skerbinjek za številne nasvete in koristne napotke pri izdelavi tega dela; vodstvu družbe Mura d.d., ki mi je omogočilo izredni študij; sodelavcem Področja za finance in ekonomiko ter Kontrolinga za koristne nasvete; še posebej pa moji družini, ki me je vzpodbujala v času študija.

Bernardka Petrijan

KAZALO VSEBINE

1. UVOD	5
1.1 Opredelitev oz. opis problema, ki je predmet raziskovanja	5
1.2 Namen, cilji in trditve diplomskega dela	6
1.3 Predpostavke in omejitve raziskave	7
1.4 Predvidene metode raziskovanja	7
2. RAČUNOVODSKE INFORMACIJE ZA ODLOČANJE O UPORABI DENARNIH SREDSTEV	8
2.1 Odločanje o uporabi denarnih sredstev	10
2.2 Načrtovanje in analiziranje plačilne sposobnosti na podlagi temeljnih računovodskih izkazov	12
2.2.1 Statična analiza plačilne sposobnosti	12
2.2.1.1 <i>Računovodski kazalniki in njihov pomen</i>	14
2.2.1.2 <i>Analiza kratkoročne plačilne sposobnosti</i>	18
2.2.1.3 <i>Analiza dolgoročne plačilne sposobnosti</i>	21
2.2.2 Dinamična analiza plačilne sposobnosti	24
2.2.2.1 <i>Izkaz finančnega izida</i>	24
2.2.2.2 <i>Predračunski izkaz finančnega izida</i>	29
2.2.2.3 <i>Kazalniki finančne tokovnosti</i>	30
2.3 Ugotovitve o računovodskih informacijah za odločanje o uporabi denarnih sredstev	31
3. ANALIZA PLAČILNE SPOSOBNOSTI V DRUŽBI MURA D.D.	33
3.1 Predstavitev družbe Mura d.d.	33
3.1.1 Zgodovinski razvoj	33
3.1.2 Področja delovanja družbe	33
3.1.3 Globalne usmeritve	34
3.1.4 Organiziranost	34
3.1.5 Človeški viri	35
3.1.6 Razmere v katerih posluje družba	36
3.1.7 Izvozna usmerjenost	36
3.2 Analiza spremljanja plačilne sposobnosti	37
3.2.1 Statična analiza spremljanja plačilne sposobnosti	37
3.2.1.1 <i>Spremljanje kratkoročne plačilne sposobnosti</i>	37
3.2.1.2 <i>Spremljanje dolgoročne plačilne sposobnosti</i>	40
3.2.2 Dinamična analiza spremljanja plačilne sposobnosti	43
3.2.3 Povzetek analize s predlogi	48
3.3 Ugotovitve o spremljanju plačilne sposobnosti v družbi Mura d.d.	49
4. SKLEP	51
5. POVZETEK	53
5.1 Zusammenfassung	54
6. LITERATURA IN VIRI	55
6.1 Literatura	55
6.2 Viri	57

KAZALO GRAFIKONOV

GRAFIKON 1: STRUKTURA IZVOZA PO DRŽAVAH V LETIH 2002 IN 2003	36
GRAFIKON 2: GIBANJE KRATKOROČNEGA KOEFICIENTA	37
GRAFIKON 3: GIBANJE POSPEŠENEGA KOEFICIENTA	37
GRAFIKON 4: GIBANJE HITREGA KOEFICIENTA.....	38
GRAFIKON 5: GIBANJE DOBE VEZAVE ZALOG	39
GRAFIKON 6: GIBANJE DOBE VEZAVE TERJATEV	39
GRAFIKON 7: GIBANJE DOBE VEZAVE KRATKOROČNIH OBVEZNOSTI.....	40
GRAFIKON 8: GIBANJE DOLOGOROČNE POKRITOSTI DOLGOROČNIH SREDSTEV ...	40
GRAFIKON 9: GIBANJE STOPNJE LASTNIŠKOSTI FINANCIRANJA.....	41
GRAFIKON 10: GIBANJE STOPNJE DOLŽNIŠKOSTI FINANCIRANJA	41
GRAFIKON 11: GIBANJE FINANČNEGA VZVODA.....	42

1. UVOD

1.1 Opredelitev oz. opis problema, ki je predmet raziskovanja

Temelj vsakega uspešnega odločanja v podjetju so informacije. Informacije za finančno odločanje največkrat najdemo v z zakoni in standardi urejenem finančnem računovodstvu podjetja (zajema knjigovodstvo, računovodsko predračunavanje, nadziranje in analiziranje). Vedno bolj pregledni in vsebinsko bogati računovodski izkazi kot najbolj zgoščene računovodske informacije omogočajo ob hitrem razvoju informacijske tehnologije bogato podlago za kakovostno finančno odločanje.

Računovodske informacije so pomembne pri finančnih odločitvah, kot so odločanje o financiranju in vrednotenju osnovnih in obratnih sredstev, odločanje o višini in preoblikovanju obveznosti do virov sredstev, odločanje o uporabi denarnih sredstev, odločanje v zvezi s finančnimi naložbami in njihovimi donosi.

Za sprejemanje finančnih odločitev je temeljnega pomena, ali razpolagamo z denarjem (likvidnost sredstev) in ali je razpoložljiva količina denarja usklajena z vrednostjo zapadlih obveznosti (plačilna sposobnost) ter (širše) z obsegom zelenega razvoja podjetja, kar pomeni, da imamo poleg tekoče plačilne sposobnosti zagotovljeno dolgoročno plačilno sposobnost in financiranje razvoja.

V diplomski nalogi bomo proučili računovodske informacije, na osnovi katerih lahko v podjetju odločajo o uporabi denarnih sredstev (obvladujemo likvidnost in plačilno sposobnost) oz. na osnovi katerih lahko tudi zunanji uporabniki takih informacij spremljajo likvidnost in plačilno sposobnost in sprejemajo odločitve. Ukvarjali se bomo z računovodskimi informacijam, dobljenimi s statično analizo likvidnosti (plačilne sposobnosti) na osnovi bilance stanja ter izkaza poslovnega izida, in računovodskimi informacijami, dobljenimi z dinamično analizo plačilne sposobnosti, katerih osnova je izkaz finančnega izida, in z njunimi prednostmi in slabostmi. Pri statični analizi gre za tradicionalno analizo dolgoročne in kratkoročne plačilne sposobnosti s primerjanjem postavk v bilanci stanja in izračunom kazalnikov. Za to analizo sta posebno pomembna obratni kapital¹ (v poslovnofinančnem pomenu) in struktura kapitala. Za sodobnejšo dinamično analizo so pomembni izkaz finančnega izida in kazalniki finančne tokovnosti. Izkaz finančnega izida, sestavljen po posredni metodi, je pomemben predvsem za spremljanje dolgoročne plačilne sposobnosti, izkaz finančnega izida, sestavljen po neposredni metodi, pa je pomembna računovodska informacija za spremljanje kratkoročne plačilne sposobnosti in ima pomembne prednosti. Izpostavili bomo pomen predračunskih računovodskih informacij za odločanje o denarnih sredstvih.

Na osnovi teoretičnih izhodišč bomo analizirali zadani problem v praksi podjetja Mura iz Murske Sobote in zaključili z ugotovitvami analize. Mura European Fashion Design je še vedno ena največjih tovarn v oblačilni industriji v Evropi, če jih presojava po proizvodnih kapacitetah in številu zaposlenih, ki se je v letu 2002 z vso ostrino soočila s krizo in nujnostjo prestrukturiranja.

¹ Je presežek kapitala nad dolgoročnimi naložbami podjetja. Kapital v poslovnofinančnem pomenu je stanje celotnega dolgoročnega financiranja podjetja (Slovenski poslovnofinančni standardi 1998, 4).

V času krize in velikih sprememb (prestrukturiranja) je načrtovanje in obvladovanje odločanja o denarnih sredstvih (plačilni sposobnosti) zelo pomembno, zelo pomembne pa so tudi prave računovodske informacije za to. Poleg klasičnih računovodskih informacij za spremljanje plačilne sposobnosti na osnovi bilance stanja in izkaza poslovnega izida naj bi se uveljavil tudi izkaz finančnega izida, ki pomeni razširitev informacijske podlage za odločanje, posebno kot izkaz finančnega izida po Slovenskih računovodskih standardih, pripravljen po neposredni metodi.

1.2 Namen, cilji in trditve diplomskega dela

Namen diplomskega dela je proučiti računovodske informacije (klasične in sodobnejše), pomembne za odločanje o denarnih sredstvih (plačilni sposobnosti) v podjetju. Plačilna sposobnost je za preživetje podjetja tako pomembna, da lahko rečemo, da na specifičen finančni način odraža temeljni cilj podjetja.

Cilj izbrane raziskave je predvsem proučiti prednosti in slabosti uporabe tradicionalnih in novejših računovodskih informacij za odločanje o denarnih sredstvih in raziskati informacijsko moč izkaza finančnega izida tudi kot predračunskega izkaza.

Cilj naloge pa je tudi na osnovi teoretičnih izhodišč proučiti uporabo klasičnih in sodobnejših računovodskih informacij v praksi podjetja.

Globalizacija poslovanja, sprememba proizvodne filozofije iz produktivnosti h gibljivosti, skrajševanje življenjskega kroga proizvodov, vedno večje tveganje poslovanja in druge stalne in hitre spremembe v okolju so zelo zapletle odločanje v podjetju. Tako si želijo odločevalci tudi čim bolj ažurne, boljše in ustreznejše računovodske informacije.

V podjetju Mura se uporablja posredna metoda sestave izkaza finančnega izida. Neposredna metoda se še ni uveljavila, vendar glede na številne spremembe, ki se danes dogajajo v podjetju in tudi glede na pomen, ki ga tej metodi sestave izkaza finančnega izida pripisujejo strokovnjaki, lahko tudi v tej smeri pričakujemo spremembe.

Zaradi velike informacijske vrednosti za odločanje o uporabi denarnih sredstev je izkaz finančnega izida najprimernejša informacija za spremljanje in napovedovanje plačilne sposobnosti, še zlasti ker ni podvržen vplivu različnih računovodskih politik in ker upošteva dinamičnost ekonomskih kategorij (odpravlja torej glavni pomanjkljivosti izkaza poslovnega izida in bilance stanja za spremljanje plačilne sposobnosti). Vendar pa si je pri odločanju o uporabi denarnih sredstev potrebno ustvariti čim širšo sliko o poslovanju podjetja, zato kljub nekaterim slabostim ne smemo zanemariti informacij iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida. Za kvalitetno odločanje o uporabi denarnih sredstev podjetja je torej potrebna proučitev vseh informacij ter njihovo medsebojno povezovanje. Torej izkaz finančnega izida s kazalniki na osnovi denarnih tokov dopolnjen s klasičnimi kazalniki na osnovi bilance stanja in izkaza poslovnega izida pomeni kvaliteten informacijski pristop k analizi plačilne sposobnosti.

Trdimo lahko, da so ustrezne in ažurne računovodske informacije temelj učinkovitega odločanja o uporabi denarnih sredstev v podjetju. Treba jih je le zagotoviti, razumeti in znati uporabiti.

1.3 Predpostavke in omejitve raziskave

V nalogi smo predpostavili, da se gospodarski in davčni predpisi države ter poenotena mednarodna in domača pravila računovodske stroke v času raziskave ne bodo spremenila. Predpostavljamo še, da je tudi računovodska služba proučevanega podjetja organizirana v skladu s temi predpisi in pravili in da so pridobljeni računovodski izkazi podjetja Mura zanesljiv vir presoje likvidnosti in plačilne sposobnosti podjetja.

Raziskava bo omejena le na najpomembnejše kazalnike za odločanje o denarnih sredstvih, kot jih opredeljujeta Zakon o finančnem poslovanju podjetij in Slovenski računovodski standardi in na izkaz finančnega izida ter kazalnike na njegovi osnovi, kot jih opredeljujejo Slovenski računovodski standardi, ki temeljijo na rešitvah (doktrini) v Mednarodnih računovodskih standardih.

1.4 Predvidene metode raziskovanja

V diplomskem delu bomo uporabili znanje, pridobljeno v času študija na Ekonomsko-poslovni fakulteti, domačo in tujo literaturo (knjige, članki,...), ki je bila na razpolago, ter podatke (pisne in ustne), dobljene v podjetju.

Predložena raziskava spada po razvrstitvi osnovnih ekonomskih raziskav med poslovne raziskave, ker se osredotoči na računovodske informacije za spremljanje plačilne sposobnosti v podjetju. Gre za statično poslovno raziskavo, ker prikazuje spremljanje zadanega problema v tem trenutku. Med metodami raziskovanja je izbran deskriptivni pristop z metodo kompilacije in v zadnjem delu diplomskega dela z metodo deskripcije.

2. RAČUNOVODSKE INFORMACIJE ZA ODLOČANJE O UPORABI DENARNIH SREDSTEV

Celovit poslovni sistem lahko razčlenimo na **izvajalni** in **upravljalni** podsistem ter na **informacijski podsistem**, ki je posrednik med njima. Izvajalni sestav vsakega podjetja obsega temeljne poslovne funkcije. O procesih in gospodarskih kategorijah v poslovnem sistemu je treba sprejemati odločitve. Da bi bilo mogoče sprejemati odločitve, so potrebne informacije. Izvajalni, odločevalni in informacijski sestav so medsebojno povezani s tokovi podatkov in informacij. S tokovi podatkov in informacij pa se celotno podjetje kot poslovni sestav povezuje tudi s svojim okoljem (Igličar, Hočevar 1997, 18-23).

Računovodstvo je osrednji del informacijskega podsistema, ki ga lahko opredelimo kot dejavnost vrednostnega spremljanja in proučevanja vseh pojavov, ki so povezani s poslovanjem poslovnega sistema (Hočevar 2003, 14). Vse druge informacijske dejavnosti spremljajo le del poslovnih dejavnosti podjetja. Poleg tega je računovodstvo tudi edina informacijska dejavnost, ki vse poslovne dogodke združi pod skupni imenovalec, to je **denar**. Zato je mogoče računovodske podatke seštevati in odšteti ter uspešnost podjetja kot ekonomskega subjekta prikazati s temeljnim poslovnim izidom, to je dobičkom ali izgubo, delovanje podjetja kot finančnega subjekta pa s končnim stanjem denarja oz. z razliko med začetnim in končnim stanjem sredstev (Horvat 2000, 32).

Po kodeksu računovodskih načel računovodstvo sestavlja **knjigovodenje, računovodsko predračunavanje, računovodsko nadziranje in računovodsko analiziranje**. Vse te sestavine računovodstva so usmerjene k računovodskemu informiranju, tj. k dajanju računovodskih podatkov in informacij njihovim uporabnikom. Računovodstvo ni edina informacijska dejavnost, vsekakor pa je najcelovitejša in najobsežnejša informacijska dejavnost, zato ga lahko označimo tudi kot temeljno informacijsko dejavnost (Turk 2004, 32).

Računovodske informacije so informacije o preteklih ali prihodnjih procesih in stanjih, ki izhajajo iz računovodstva; pripravljene so na podlagi računovodskih podatkov v okviru knjigovodenja ali računovodskega predračunavanja ter dopolnjene pri računovodskem nadziranju in računovodskem analiziranju; uporabnikom se dostavljajo za potrebe pri odločanju ali se v ta namen hranijo v knjigovodstvu; iz računovodstva izstopajo v obliki računovodskih poročil ali so v njem v takšni obliki tudi shranjene, najbolj združujoče računovodske informacije pa imajo obliko računovodskih izkazov (Turk 2000, 613).

Z računovodskimi izkazi označujemo obrazce, v katerih so sistematično prikazani učinki računovodskega spremljanja poslovanja podjetja. Njihov namen je dajati informacije o finančnem položaju, uspešnosti poslovanja in spremembah finančnega položaja podjetja, ki so koristne širokemu krogu uporabnikov pri njihovem odločanju. Med temeljne računovodske izkaze podjetja domača in tuja literatura uvrščata bilanco stanja, izkaz poslovnega izida, izkaz finančnega izida in izkaz gibanja kapitala (Igličar, Hočevar 1997, 45-46).

Pri sestavljanju računovodskih izkazov je potrebno upoštevati pravila in postopke, ki jih pri nas določajo **Slovenski računovodski standardi**.

Tako je sestavljanje računovodskih izkazov zasnovano na temeljnih računovodskih predpostavkah in na kakovostnih značilnostih, kot so **razumljivost, ustreznost, zanesljivost in primerljivost**, ki jim zelo povečajo informacijsko vrednost (Slovenski računovodski standardi 2001, 11-12).

Računovodski izkazi se lahko nanašajo na določeno točko v času (bilanca stanja) ali se nanašajo na izbrano obračunsko obdobje (izkaz poslovnega izida, izkaz finančnega izida in izkaz sprememb kapitala). Seveda so računovodski izkazi, ki se nanašajo na izbrano obračunsko obdobje, povezani z bilanco stanja.

Milijoni ljudi so odvisni prav od podatkov iz računovodskih izkazov, kot so dobiček (ali izguba), finančno stanje ali denarni tok. Ta široka množica ljudi zajema bančnike, vlagatelje, kupce, prodajalce, lastnike podjetja, dobavitelje, pokojninske sklade,... Kaj pa »direktorji«? Prav oni so prvi in najpomembnejši uporabniki računovodskih izkazov. Direktorji potrebujejo svoje računovodske izkaze, da vidijo, koliko so ustvarili čistega dobička (ali kolikšna je nastala izguba). Oni prav tako potrebujejo podatke iz bilance stanja in izkaza finančnega izida, da ugotovijo natančno finančno stanje podjetja, predvidijo probleme s plačilno sposobnostjo, kot tudi da planirajo vlaganja v dolgoročne materialne naložbe. Skratka, oni zunaj in oni znotraj podjetja potrebujejo računovodske izkaze, narejene tako, da zadovoljujejo potrebe vseh uporabnikov (Tracy 1997, 120).

Uporabniki računovodskih izkazov so v prvi vrsti zainteresirani za doseženi dobiček (ali izgubo) in za bodočo plačilno sposobnost. Verodostojnost računovodskih izkazov je odvisna od dveh glavnih stvari: točnosti, s katero je prikazan čisti dobiček, in točnosti, s katero računovodski izkaz prikaže plačilno sposobnost. Računovodski izkazi vsebujejo tudi druge koristne informacije, a to sta dva najpomembnejša razloga, zakaj ljudje berejo računovodske izkaze (prav tam, 120).

Računovodski izkazi so nedvomno veliko bolj uporabni, če jih analiziramo. S tem ustvarjamo dodatne informacije, ki služijo kot podlaga za odločanje. Uspešnost podjetja v proučevanem obdobju lahko primerjamo s preteklimi obdobji, sorodnimi podjetji ali s povprečjem v panogi, z načrtovanim.

V poslovanju podjetja so finance vezni element med vsemi poslovnimi področji. Vse poslovne odločitve imajo namreč takšne ali drugačne finančne posledice, ki se skupaj izražajo na ravni podjetja (Mramor 1993, 22). Zato ni čudno, da na splošno velja, da se finance zrcalijo v odločitvah vseh poslovnih funkcij v podjetju.

Financiranje temelji na **denarju** kot osrednji kategoriji. Pri tem predstavljajo tudi druge oblike (nedenarnih) sredstev (v materialni ali prehodni obračunski obliki ali obliki nadomestka denarja) vedno le preoblikovana denarna sredstva. Za financiranje podjetja je pomemben denar in ne dobiček (Rebernik, Repovž 2000, 63).

Obravnavanje financiranja v podjetju se nanaša na priskrbo in uporabo sredstev, gospodarjenje z njimi, vračanje sredstev njihovim virom, razporejanje finančnih izidov in na s tem nastala finančna razmerja (prav tam, 67).

V kodeksu poslovnofinančnih načel je za finančno funkcijo posebej izpostavljena temeljna odgovornost za plačilno sposobnost, ki zahteva, da finančna funkcija pravočasno oceni finančni položaj v preteklosti, uvede in izvede proces finančnega načrtovanja, oceni finančno načrtovanje ter predloži in izvede ustrezne ukrepe ter finančno ovrednoti vse poslovne odločitve v podjetju. Iz kodeksa izhaja, da se finančno odločanje nanaša na investiranje, financiranje, plačilno sposobnost podjetja, obvladovanje tveganja, poslovno neodvisnost in organiziranost finančne funkcije (Slovenski poslovnofinančni standardi 1998, 4-5).

Skrb finančne funkcije je torej predvsem, da prosta denarna sredstva naloži čim boljše, da pri tem upošteva tveganje in da zagotavlja kratkoročno in dolgoročno plačilno sposobnost podjetja (Kavčič 2001, 164).

Računovodstvo dejavnosti podjetja prikaže vrednostno in daje informacije o dosežkih, problemih in mogočem razvoju, finance pa da na podlagi računovodskih informacij ugotavljajo finančni položaj podjetja in načrtujejo bodoče akcije, ki bodo povečale vrednost podjetja in zagotavljale njegovo finančno uspešnost. Značilno za računovodsko funkcijo je, da sodi v informacijski podsistem in služi izvajalnemu in odločevalnemu podsistemu. Finančna funkcija pa sodi v izvajalni podsistem. V informacijskem sistemu podjetja je računovodstvo najpomembnejše, čeprav so za odločanje pri posameznih funkcijah pomembni tudi drugi, to je neračunovodski podatki. Med izvajalnimi funkcijami, kjer so računovodski podatki najpomembnejši, je zagotovo finančna funkcija. Zato ni čudno, da je v kodeksu poslovnofinančnih načel zapisano, da računovodska funkcija zagotavlja zelo pomemben del podatkov in informacij za finančno odločanje (ne pa vseh) (prav tam, 164-165).

Povezujoč finančno funkcijo z računovodsko funkcijo Duhovnikova govori o posrednem in neposrednem vplivu računovodstva na finančno funkcijo. Pri neposrednem vplivu izpostavlja izkaz finančnih in denarnih tokov, ki sta najpomembnejša izkaza za uravnavanje plačilne sposobnosti, pri posrednem pa računovodske izkaze podjetja, na podlagi katerih reagirajo vlagatelji in kreditorji (Duhovnik 2001, 165).

Za odločanje v okviru finančne funkcije uporabljamo računovodske informacije pri odločanju o financiranju in vrednotenju osnovnih in obratnih sredstev, odločanju o višini in preoblikovanju obveznosti do virov sredstev, odločanju o uporabi denarnih sredstev in odločanju v zvezi s finančnimi naložbami in njihovimi donosi. Dobimo jih s temeljnimi računovodskimi izkazi in kazalniki na njihovi osnovi (Kavčič 2001, 165).

2.1 Odločanje o uporabi denarnih sredstev

V tržnem gospodarstvu niti priskrbovanje prvin poslovnega procesa niti razpečevanje poslovnih učinkov nista izvedljiva brez **denarja**, ki se praviloma preoblikuje v delovna sredstva in predmete dela ter nato v poslovne učinke, dokler se končno ne pojavi spet v izhodiščni obliki, vendar praviloma v drugačnem znesku. Pri poslovnem procesu pa je potreben tudi začetni finančni vložek, ki je povezan s kapitalom, lahko pa zgolj z različnimi vrstami dolgov. Denarna sredstva imajo torej pomembno vlogo v poslovnem procesu (Mayr 2000, 14).

Obvladovanje denarja in vrednostih papirjev v podjetju pomeni obvladovanje njegove likvidnosti in plačilne sposobnosti (transakcijski razlogi), varnost v poslovanju podjetja (nepredvidljivi dogodki v poslovanju) in izrabljanje poslovnih priložnosti (skonti, nakupi, špekulacije, naložbe) (Rebernik, Repovž 2000, 104).

Plačilna sposobnost, solventnost, likvidnost podjetja, likvidnost sredstev so pojmi, ki so v teoriji in praksi omenjeni v zvezi z odločanjem o denarnih sredstvih. Ugotovimo lahko, da tako domača kot tuja literatura nista dosledni in enotni v opredelitvah omenjenih pojmov.

Plačilno sposobnost obravnava Zakon o finančnem poslovanju podjetij. 5. člen omenjenega zakona obravnava načelo likvidnosti in solventnosti: »Podjetje mora poslovati tako, da je v vsakem trenutku sposobno pravočasno izpolnjevati zapadle obveznosti ter da je trajno sposobno izpolniti vse svoje obveznosti.« Prvi del opredelitve plačilne sposobnosti podjetja, kot ga opredeljuje Zakon o finančnem poslovanju podjetij, se nanaša na kratkoročno plačilno sposobnost, gre torej za sposobnost rednega plačevanja v plačilo zapadlih obveznosti. Drugi del opredelitve pa se nanaša na dolgoročno plačilno sposobnost (solventnost); le-ta je opredeljena kot sposobnost gospodarjenja z viri in naložbami na način, ki podjetju omogoča trajno sposobnost poravnavanja vseh njegovih obveznosti (Vidic 2000, 42).

Plačilna sposobnost poslovnega sistema je tesno povezana s likvidnostjo njegovih sredstev. Pri poslovanju se namreč sredstva vseskozi preoblikujejo iz stvarne oblike in oblike pravic v denarno obliko in obratno. Za zagotavljanje plačilne sposobnosti je pomembno, da poslovni sistem razpolaga s primerno sestavo sredstev in primerno hitrostjo preoblikovanja posameznih vrst sredstev iz ene oblike v drugo (Milost 1997, 220).

Likvidnost je torej sposobnost spreminjanja nedenarnega premoženja v denarna sredstva, stopnja likvidnosti pa je odvisna od časa in stroškov, ki so za to potrebni. Gre torej za procesni vidik kakovosti neke premoženjske oblike, ki jo proučujemo dinamično, glede na oddaljenost od najbolj likvidne oblike premoženja – denarja. Plačilna sposobnost v širšem pomenu je sposobnost poravnavanja obveznosti (Mlinarič 2000, 16-17).

Koletnik ločuje med likvidnostjo sredstev in likvidnostjo podjetja. Likvidnost sredstev razumemo kot preoblikovanost stvarnih in obračunskih sredstev v denarno obliko. V tem primeru govorimo o absolutni likvidnosti, ki je lahko naravna ali umetna. Likvidnost podjetja razumemo kot sposobnost pravočasnega usklajevanja vplačil in izplačil. To je relativna likvidnost in jo ugotavljamo na dinamičen in statičen način. Statična je strukturna likvidnost in jo ugotavljamo s primerjavo bilančnih postavk. V medsebojni odnos postavljamo tista sredstva in obveznosti, ki imajo enak čas vezave ali zapadlosti. Dinamično likvidnost pa ugotavljamo z izkazi denarnih in finančnih tokov in kaže na pritoke in odtokove denarja v poslovnem obdobju (Koletnik 1997, 212).

Vložena finančna sredstva podjetja med poslovanjem zavzamejo najrazličnejše oblike premoženja, zato je plačilno sposobnost potrebno ločiti na **tehnično** (sprotno, vsakodnevno) in **dejansko** (dolgoročno). V celotni življenjski dobi podjetja mora biti v ospredju tehnična (vsakodnevna) plačilna sposobnost podjetja. Podjetje mora imeti zadosten denarni tok iz poslovne dejavnosti, financiranja ali dezinvestiranja, ki mu zagotavlja tehnično plačilno sposobnost oziroma potrebno količino denarja za plačilo

zapadlih obveznosti ob pravem času in na pravem mestu. Dejanska (dolgoročna) plačilna sposobnost pa se izkaže le ob likvidaciji ali stečaju podjetja, ko je potrebno zagotoviti preoblikovanje celotnega premoženja v denarna sredstva z namenom izplačila tujih (izposojenih) virov sredstev ter iz preostanka denarnih sredstev še lastnike. Pred tem pa je potrebno sprotno spremljanje dejanske plačilne sposobnosti. To počnemo tako, da primerjamo tržno vrednost podjetja (kot delujočo celoto) oz. njegovih sredstev (v primeru prodaje po delih) z obveznostmi (Mlinarič 2000, 18).

Plačilno sposobnost torej lahko obravnavamo z različnih vidikov, kot:

- absolutno in relativno,
- interno in eksterno,
- trenutno, periodično, trajno,
- predvsem pa kratkoročno in dolgoročno, ki je za naše nadaljnje proučevanje najpomembnejši vidik.

Glede na čas torej lahko plačilno sposobnost ločimo na **kratkoročno plačilno sposobnost**, to je sposobnost organizacije, da v krajšem obdobju (dnevu, mesecu) poravna zapadle obveznosti in **dolgoročno plačilno sposobnost**, to je sposobnost organizacije, da v daljšem obdobju poravna svoje plačilne obveznosti. Z njo je povezana tudi kategorija likvidnosti ali unovčljivosti sredstev. Če dolgoročna plačilna sposobnost ni zagotovljena globalno, organizacija ne more dosegati kratkoročne plačilne sposobnosti oz. doseganje kratkoročne plačilne sposobnosti lahko vpliva na doseganje dolgoročne plačilne sposobnosti. Zato ju je treba obravnavati kot sočasni in medsebojno odvisni kategoriji (Turk 1999, 513).

Bergant (1993, 24) pravi: »**Kratkoročna plačilna sposobnost** je tako načelo kot tudi izraz sposobnosti podjetja, da v kratkem roku razpolaga z ustreznimi likvidnimi sredstvi za pravočasno izvedbo potrebnih plačil, kar dosega z usklajevanjem materialnih in finančnih tokov. **Dolgoročna plačilna sposobnost** je tako načelo kot tudi izraz sposobnosti podjetja, da razpolaga z ustreznimi likvidnimi sredstvi na dolgi rok, kar dosega z rastjo finančne moči in ohranjanjem ter vzpostavljanjem dolgoročnega finančnega ravnotežja.«

Informacije o plačilni sposobnosti so pomembne za vse interesne skupine, saj gre pravzaprav za ocenjevanje tveganja, da podjetje ne bo sposobno zagotoviti dovolj denarnih sredstev za plačilo zapadlih obveznosti (Benedik 2003, 59). Zlasti pa so pomembne za uprave družb zaradi pravočasnega odkrivanja neizpolnjevanja zahtevanih določil po likvidnosti in solventnosti poslovanja in kapitalske ustreznosti družbe, ki izhajajo iz Zakona o finančnem poslovanju podjetij.

2.2 Načrtovanje in analiziranje plačilne sposobnosti na podlagi temeljnih računovodskih izkazov

2.2.1 Statična analiza plačilne sposobnosti²

Statično opredeljene ekonomske kategorije so tiste gospodarske kategorije, ki jih dojamemo po stanju v nekem trenutku (Turk 2000, 704).

² Povzeto po Helfert 1997, 15, Igličar, Hočevar 1997, 51, Mayr 2000, 13, Duhovnik 2003, 174, Milost 1997, 97.

Bilanca stanja je temeljni računovodski izkaz, v katerem je pošteno prikazano stanje sredstev in obveznosti do njihovih virov ob koncu poslovnega leta ali medletnega obdobja, za katero se sestavi (Odar 2004, 9). Je **statičen** računovodski izkaz, ker kot fotografija prikazuje stanje na dan, ko je pripravljena, in je **kumulativen** računovodski izkaz, ker prikazuje učinke vseh odločitev in transakcij, ki so se zgodile in ki so obračunane do datuma pripravljanja izkaza.

Kaže torej premoženje, s katerim podjetje razpolaga (sredstva) na določen dan, in vire financiranja, s katerimi podjetje financira premoženje (obveznosti do virov sredstev). S finančnega zornega kota lahko sredstva opredelimo kot naložbe, obveznosti do virov sredstev pa kot vire financiranja teh naložb. Bilanca stanja kaže torej finančni položaj podjetja na določen dan.

Ugotovljena stanja premoženja prikažemo na aktivni strani bilance stanja. Glede na ročnost sredstva delimo na **stalna in gibljiva**. Znotraj razdelitve po ročnosti pa posamezna sredstva razvrščamo v različne vsebinske celote, glede na njihovo vlogo v poslovnem procesu.

Sredstva so razporejena po načelu naraščajoče likvidnosti. Najprej so prikazana tista sredstva, ki so najbolj oddaljena od likvidnih sredstev, na koncu pa tista, ki so najbolj likvidna (Igličar, Hočevar 1997, 53).

Vrednotenje pomembnejših postavk sredstev je v veliki meri odvisno od ureditve računovodskega poročanja, ki jo opredeljujejo računovodska načela oz. standardi. Tako je npr. velikost postavke zalog odvisna od izbrane metode vrednotenja zalog, velikost postavke opredmetenih osnovnih sredstev od izbrane metode vrednotenja teh sredstev in računovodske usmeritve, povezane z izbrano metodo amortiziranja. Vrednost nekaterih postavk sredstev (npr. terjatev) odraža tudi ocena poslovodstva o njihovi iztržljivosti.

Čigavo je premoženje? Odgovor najdemo na pasivni strani bilance stanja oz. med viri premoženja. Lastne vire podjetja imenujemo z eno besedo **kapital**, tuje pa **dolgovi**. Vire podobno kot sredstva prikazujemo glede na njihovo ročnost in vsebino. Po vsebini vire delimo na lastniške in dolžniške. Lastniške vire so zagotovili lastniki in so vedno dolgoročni. Dolžniške vire pa smo pridobili zunaj podjetja in so lahko kratkoročni ali dolgoročni.

Obveznosti do virov sredstev so razporejene po načelu naraščajoče zapadlosti. Najprej so prikazani tisti viri sredstev, ki imajo najdaljši rok zapadlosti, in na koncu tisti, ki imajo najkrajši rok zapadlosti (Igličar, Hočevar 1997, 53).

Vpliv ureditve računovodskega poročanja na vrednotenje obveznosti do virov sredstev kot celote je manjši kot pri sredstvih. Do izraza prihaja predvsem pri vrednotenju finančnih instrumentov po pošteni vrednosti.

Bilanca stanja ne izkazuje vseh sredstev in obveznosti podjetja, temveč samo tista, ki zadoščajo sodilom za njihovo pripoznavanje (Duhovnik 2003, 175).

Lahko je predračunska ali obračunska, lahko je bilanca stanja za notranje ali zunanje uporabnike računovodskih informacij, lahko je redna ali izredna, glede na obliko je bilanca stanja lahko vzporedna, zaporedna in stopenjska.

Bilanco stanja je mogoče vodoravno in navpično presekat. Pri vodoravnem preseku gre za ugotavljanje notranjih razmerij med posameznimi deli sredstev in obveznosti do virov sredstev, npr. razmerja med osnovnimi in obratnimi sredstvi, med kapitalom in dolgovi in podobno. Navpični presek pa nam daje informacije o sredstvih in obveznostih do virov sredstev po posameznih delih poslovnega sistema.

Bilanca stanja daje bistvene računovodske informacije za potrebe obvladovanja ekonomskega položaja in rasti podjetja. Iz nje so razvidne informacije o **premoženjskem stanju** podjetja (obseg in sestava tega premoženja), **finančnem položaju** podjetja (obseg in sestava virov sredstev, finančna skladnost premoženja in njegovih virov) ter **financiranju podjetja** (gibanje naložb in virov sredstev).

Statično plačilno sposobnost oz. strukturno plačilno sposobnost ugotavljamo s primerjavo postavk v bilanci stanja, z izračunom kazalnikov, ki so oblikovani tako, da predstavljajo razmerja med izbranimi računovodskimi postavkami.

2.2.1.1 Računovodski kazalniki in njihov pomen³

Računovodski kazalniki so relativna števila, ki se nanašajo na gospodarske kategorije, o katerih obstajajo računovodski podatki. Lahko so koeficienti, stopnja udeležbe ali indeksi. Dobijo se s primerjavo dveh kategorij (Slovenski računovodski standardi 2001, 211).

Slovenski računovodski standardi za merjenje uspešnosti poslovanja oz. za analiziranje uspešnosti opredeljujejo vrsto kazalnikov, ki so splošni in bolj ali manj uporabni za vsa podjetja ter temeljijo na računovodskih podatkih.

Kazalniki v Slovenskih računovodskih standardih so glede na vsebino pojavov in upoštevanje potreb finančnega in gospodarnega presojanja razvrščeni v osem skupin: temeljni kazalniki stanja financiranja (vlaganja), temeljni kazalniki stanja investiranja (naložbenja), temeljni kazalniki finančnega ustroja, temeljni kazalniki obračanja, temeljni kazalniki gospodarnosti, temeljni kazalniki dobičkonosnosti, temeljni kazalniki dohodkovnosti in temeljni kazalniki finančne tokovnosti.

Natančnejša analiza kazalnikov pokaže, da nekateri izmed njih kažejo razmere pri poslovanju, nekateri pa uspešnost poslovanja z različnih zornih kotov. Med tistimi, ki kažejo uspešnost poslovanja, so kazalniki gospodarnosti in kazalniki dobičkonosnosti.

Vsi drugi kazalniki pa v bistvu kažejo, v kakšnih razmerah je podjetje doseglo takšen uspeh ali pojasnjujejo dosego takšnega uspeha. Ti kazalniki so pripomoček za nadaljnje analiziranje v podjetju.

Koliko je bilo podjetje uspešno s finančnega zornega kota, pokažejo kazalniki finančne tokovnosti in kazalniki vodoravnega finančnega ustroja. Tudi te bi lahko razdelili na tiste,

³ Povzeto po Kavčič, Koželj, Odar 2004, 32-33.

ki kažejo finančno uspešnost, in na tiste, ki jo pojasnjujejo. Tako lahko finančno uspešnost pokažemo s kazalnikom, ki kaže, koliko zapadlih obveznosti je bilo poravnanih, torej delež neporavnanih obveznosti v celotnih obveznostih. Kazalniki, ki pojasnjujejo takšno finančno uspešnost pa so v bistvu vsi kazalniki, ki kažejo pokritost kratkoročnih in dolgoročnih obveznosti z denarnimi in drugimi sredstvi.

Za oceno, ali je bilo podjetje uspešno ali ne, pa ni zadosti postaviti ustrezno sodilo, določiti je treba tudi njegovo normno velikost. Ta je lahko načrtovana velikost, povprečje panoge podjetja, velikost najboljših v panogi, velikost dosežena v preteklem letu itd. Spremljanju uspešnosti poslovanja sledi ukrepanje. Ukrepano lahko le v primeru, če poznamo vzroke za preseganje ali nedoseganje postavljenih ciljev, kar pokaže nadaljnje analiziranje. Pri tem lahko analiziramo medsebojno povezane kazalnike, posamezne kazalnike povežemo med seboj in ugotavljamo njihovo medsebojno vplivanje. Med najstarejšimi sestavi povezanih kazalnikov je Du Pontov sestav. Izhodišče sestava je dobičkonosnost kapitala. Po tem sestavu posamezne kazalnike med seboj množimo, delimo, seštevamo ali odštevamo. Tako vidimo, koliko je posamezna odločitev vplivala na doseganje dobičkonosnosti kapitala.

Računovodski kazalniki so torej številčne informacije o poslovanju podjetja, gospodarskih procesih in razvoju ter pregledno podajajo informacije uporabnikom, ki se zanimajo za uspešnost poslovanja podjetja. Bistveno je, da kazalniki kažejo razmerja med postavkami, ki so vsebinsko smiselna, ter z različnih zornih kotov obravnavajo uspešnost in kažejo vzroke uspešnosti ali neuspešnosti poslovanja podjetja. Če pa želimo, da so koristni za ukrepanje, moramo posebno pozornost posvetiti opredelitvi in izbiri gospodarskih kategorij, ki jih primerjamo.

Tyran ugotavlja, da analiza na podlagi kazalnikov omogoča (Kavčič, Koželj, Odar 2004, 34):

- jasnost in razumljivost informacij o poslovanju podjetja ter primerljivost s preteklimi izidi in konkurenčnimi podjetji;
- opredelitev nenavadnih ali spreminjajočih se razmer ter ugotavljanje pomembnejših odmikov;
- vpogled v posamezne računovodske informacije, ki lahko opozorijo na nezaželene in krizne razmere;
- ureditev informacij, ki z nazornostjo in preglednostjo olajša uresničevanje ciljev ter pomaga pri odločanju poslovodstva o dobičkonosnosti, finančni trdnosti, plačilni sposobnosti, gospodarnosti, konkurenčnosti, rasti, razvoju uspešnosti in učinkovitosti;
- prikaz prednosti in slabosti poslovanja podjetja glede na okolje podjetja ter
- oblikovanje mnenja o preteklem poslovanju in napoved prihodnje uspešnosti.

Pomembna koristna lastnost kazalnikov je po Chadwicku tudi ta, da pokažejo področja, na katerih so potrebne dodatne proučitve, poudarijo prednosti in slabosti podjetja ter sprožajo vprašanja (prav tam, 34).

Tega pa ne moremo doseči, če kazalnike proučujemo ločeno. Kazalniki so najpogosteje izpeljani iz računovodskih izkazov. Omogočajo nekatere vidike poslovanja podjetja, vendar dajo informacijo le, če so primerjani z relevantnimi drugimi kazalniki.

O tem, kakšne vrste analiz lahko opravimo s pomočjo kazalnikov in kako lahko kazalnike razvrstimo, je več mnenj. Duhovnikova meni, da je treba na razvrstitve in poimenovanje gledati kritično in za namen analize izbrati najustreznejše kazalnike.

V zvezi z izborom kazalnikov in opredelitvijo njihove informacijske vrednosti ni splošnega recepta, zato jih je smiselno proučevati v času in v primerjavi s sorodnim podjetjem ali s povprečjem panoge. S kazalniki lahko torej opravimo dve vrsti analiz (Benedik 2003, 30):

- analizo trenda: z njo ugotavljamo gibanje kazalnika v daljšem obdobju;
- primerjalno panožno analizo, kjer primerjamo vrednosti kazalnika med podjetji.

Vendar prav pri slednji mnogi teoretiki opozarjajo na slabosti analize s kazalniki (Kavčič, Koželj, Odar 2004, 35):

- tovrstna analiza ne odpravlja pomanjkljivosti računovodskih izkazov, temveč jih včasih celo povečuje;
- kazalniki ne upoštevajo velikosti podjetja;
- kazalniki niso normalno porazdeljeni, to pa otežuje ne le statistično analizo, temveč tudi razlage kazalnikov.

Če želimo pri pripravi kazalnikov doseči koristi za izbrani namen, moramo poznati izbrani vidik (delničarjev, posloводства,...), cilj analize in sodilo (standard) za primerjavo. Tako vidik kot cilj analize imajo podjetja možnost sama izbrati, da pa je splošen problem, kot meni Duhovnikova, ki izhaja iz strokovne literature v povezavi z računovodskimi kazalniki, da ni normativov, ki bi označevali optimalno velikost posameznih kazalnikov.

Izračun kazalnikov je običajno najenostavnejši del analize, saj gre za računsko operacijo. Veliko bolj so pri analiziranju s kazalniki problematične: opredelitve ekonomskih kategorij, ki jih primerjamo, izbira ekonomskih kategorij za ta namen in opredelitev podlag za ukrepanje (Zalar 2002, 76).

Zavedati se moramo omejitev in problemov, ki se pojavljajo pri analiziranju s pomočjo računovodskih kazalnikov: med velikim številom kazalnikov moramo izbrati prave; kot za vse analize je pomembna kakovost vhodnih podatkov, ker tako ostaja večja verjetnost, da bo analitična tehnika pokazala pravilne osnovne povezave med računovodskimi podatki; pri primerjavi istovrstnih računovodskih kazalnikov med različnimi podjetji se je potrebno prepričati, da so kazalniki v različnih podjetjih izračunani na enaki podlagi, to je iz podatkov z enako vsebino; posebej pozorni moramo biti pri kazalnikih, kjer se primerjajo statično opredeljene kategorije iz bilance stanja z dinamično opredeljenimi kategorijami iz izkaza poslovnega izida – v takšnih primerih je potrebno izračunati povprečno stanje postavk v bilanci stanja; pri izračunavanju kazalnikov je potrebno upoštevati tudi morebitni vpliv sezonskih vplivov – problem rešujemo z izračunavanjem povprečij; ko primerjamo istovrstne kazalnike v različnih časovnih obdobjih moramo izločiti vpliv inflacije – uporabimo stalne cene; prikazati je potrebno tudi medsebojno povezanost kazalnikov.

Pomembno je, da skrbno izberemo kazalnike, ki so relevantni za določeno vrsto analize. Smiselna je tudi primerjava kazalnikov, ki temeljijo na predračunskih kategorijah, kjer primerjamo načrtovano z uresničenim. Pri postavljanju ciljne vrednosti kazalnika lahko

upoštevamo trend kazalnika v preteklih letih in tudi vrednost kazalnika v primerljivih podjetjih.

Pri uporabi kazalnikov je torej potrebna previdnost (Vidic, Zaman 2000, 45), ker:

- kazalniki lahko zavajajo k napačnim odločitvam, saj temeljijo na preteklih podatkih, ki so bili doseženi v drugačnih pogojih poslovanja,
- absolutne velikosti kazalnikov ne dajejo zanesljivih informacij o uspešnosti, analizirati je potrebno gibanje posameznih kazalnikov in jih primerjati s sorodnimi podjetji oziroma povprečjem v panogi,
- posameznim kazalnikom ne smemo pripisovati prevelike teže, uporabljati jih moramo v povezavi z drugimi; ker noben kazalnik ni popoln,
- ne moremo na splošno trditi, da je neka vrednost kazalnika dobra ali slaba,
- pomanjkljivost pri izračunu kazalnikov je lahko v tem, da se računajo na podlagi statičnih postavk, izraženih v nekem trenutku.

Pri pripravljanju in razlaganju računovodskih kazalnikov je dobro upoštevati (Kavčič, Koželj, Odar 2004, 36):

- da je treba kazalnike, ki so izračunani iz izkaza poslovnega izida in bilance stanja, dopolniti z drugimi proučitvami;
- da imata lahko podjetji, katerih izbrana kazalnika se primerjata, različno računovodsko politiko, kar se kaže posebej pri amortizaciji, vrednotenju zalog, odpisovanju terjatev, oblikovanju rezervacij in še čem; tudi podjetji v isti panogi nista nujno primerljivi, saj imata lahko različne prodajne sortimente, različna organizacijska ustroja, različna osnovna sredstva, kar vse vpliva na velikost kazalnikov;
- da posamezen kazalnik lahko zavaja, denimo velik kazalnik obračanja sredstev lahko pomeni motnje pri poslovanju ali pa resnično učinkovitost pri porabi sredstev, zato je treba, vsaj pri kazalnikih, kjer takšne možnosti obstajajo, upoštevati vpliv na druge kazalnike, torej je treba prikazati tudi medsebojno povezane kazalnike.

Kazalnikov je veliko in podjetja jih lahko sama izberejo glede na posebnost poslovanja in objektivne možnosti merjenja, ki jih določa predvsem stopnja razvitosti informacijskega sistema v podjetju. Za spremljanje plačilne sposobnosti so v literaturi najpogosteje predstavljeni: **temeljni kazalniki stanja financiranja** (vlaganja), s katerimi ugotavljamo razmerje na pasivni strani bilance stanja (navpično analizo obveznosti do virov sredstev) in način financiranja premoženja podjetja, **temeljni kazalniki vodoravnega finančnega ustroja**, ki jih izračunamo iz postavk na aktivni in pasivni strani bilance stanja (kazalniki prikazujejo, kako je financirano premoženje podjetja in ali je sestava financiranja prilagojena sestavi sredstev), **temeljni kazalniki obračanja**, ki prikazujejo, koliko prihodkov ustvari podjetje z določenimi sredstvi oziroma kolikokrat se neka sredstva spremenijo v denar (osnovo za izračun predstavlja bilanca stanja v dveh zaporednih obdobjih in poslovni izid), **temeljni kazalniki finančne tokovnosti**, ki predstavljajo novost v Slovenskih računovodskih standardih in se navezujejo na izkaz finančnega izida.

2.2.1.2 *Analiza kratkoročne plačilne sposobnosti*

Podjetje mora pri svojih poslovnih odločitvah upoštevati temeljno načelo kratkoročne plačilne sposobnosti. To pomeni, da mora biti sposobno, da v kratkem roku zagotovi potrebna likvidna sredstva za pravočasno izvedbo plačil. Položaj, ko so prejemki (vključno z začetnim stanjem denarnih sredstev) v danem trenutku ali kratkem roku enaki ali večji od izdatkov za obveznosti, zapadle v plačilo, opredeljujemo kot kratkoročno plačilno sposobnost podjetja. Temeljni pogoj za zagotavljanje kratkoročne plačilne sposobnosti podjetja je usklajevanje materialnih, denarnih in poslovnoizidnih tokov podjetja (Slovenski poslovno finančni standardi 1998, 3).

Temeljne informacije za odločanje o kratkoročni plačilni sposobnosti podjetja izhajajo iz sistema kratkoročnega finančnega načrtovanja (Slovenski poslovno finančni standardi 1998, 4). Kratkoročni načrti denarnih sredstev so predvsem načrti denarnih tokov (prejemkov in izdatkov), ki jih bomo proučili v poglavju 2.2.2.2. V tem poglavju pa bomo proučili kazalnike, ki jih tako domača kot tuja literatura ter praksa prikazujejo kot kazalnike likvidnosti (kratkoročne plačilne sposobnosti).

Kratkoročna analiza likvidnosti se ukvarja z razmerji med tekočimi sredstvi, kratkoročnimi terjatvami in zalogami ter kratkoročnimi obveznostmi (Wollmuth 1995, 207). Tako domača kot tuja literatura uporabljata za oceno kratkoročne plačilne sposobnosti tele kazalnike:

Koeficient kratkoročne pokritosti kratkoročnih obveznosti (kratkoročni koeficient – current ratio): kratkoročna sredstva / kratkoročne obveznosti

Kratkoročni koeficient je kazalnik vodoravnega finančnega ustroja, ki kaže, kako je v kratkem roku mogoče poravnati vse v danem trenutku že izkazane kratkoročne obveznosti, če se ne pojavijo nove; opredeljen je kot razmerje med kratkoročnimi sredstvi in kratkoročnimi obveznostmi v danem trenutku (Turk 2000, 207). Števec praviloma vključuje denar, hitro unovčljive vrednostne papirje, kratkoročne terjatve in zaloge, imenovalc pa vse kratkoročne obveznosti, tudi v tekočem letu dospela odplačila dolgoročnih dolgov. Logika kratkoročnega koeficienta je običajno zajeta v predpostavki, da bo podjetje lažje zagotavljalo kratkoročno plačilno sposobnost, če so kratkoročne obveznosti pokrite z večjim zneskom kratkoročnih sredstev (Benedik 2003, 62).

Vrednost kazalnika se ocenjuje v primerjavi s panožnim povprečjem ali analizo trenda. Previsoka vrednost kazalnika kaže na slabo gospodarjenje s kratkoročnimi sredstvi, na nekurantne zaloge ali slabo izkoriščanje kratkoročnih kreditov. To ima za posledico negativen vpliv na dolgoročno dobičkonosnost podjetja. Če kazalnik kaže padajoči trend, opozarja da kratkoročne obveznosti naraščajo in/ali se kratkoročna sredstva zmanjšujejo, ali da kratkoročne obveznosti rastejo hitreje kot kratkoročna sredstva. Nizka vrednost kazalnika kaže na to, da je potrebno povečati vlaganja v kratkoročna sredstva ali zmanjšati nekatere oblike kratkoročnih obveznosti (Vidučič 2002, 375). Velja splošno teoretično pravilo, da bi moral biti kratkoročni koeficient enak 2 ali več. To pomeni, da je razmerje med kratkoročnimi sredstvi in kratkoročnimi obveznostmi najmanj 2:1, kar predstavlja minimalno razmerje, ki omogoči zanesljive denarne tokove (Benedik 2003, 62). Vendar tudi vrednost kazalnika 1 ni zaskrbljujoča, če podjetje dobro upravlja s terjatvami in zalogami in ima pri banki na razpolago kreditno linijo, s katero vzdržuje nizko vrednost

kazalnika. Prav tako pa vrednost kazalnika 2 ne pomeni dosti, če je bilančna vrednost zalog in terjatev precenjena. V vsakem primeru previsoki ali prenizki kazalnik kaže na probleme, ki zahtevajo podrobnejšo analizo in ukrepe managementa. Tudi če je kazalnik znatno nižji od panožnega povprečja, je potrebna natančnejša analiza (Vidučič 2002, 376).

S tem kazalnikom ni mogoče zanesljivo presojati plačilne sposobnosti podjetja, temveč le pove, katere okvirne okoliščine bi lahko vplivale nanjo. Pri njegovi razlagi moramo biti previdni, saj večja vrednost kazalnika ne pomeni nujno tudi boljše plačilne sposobnosti. Kratkoročna sredstva namreč vsebujejo tudi nekatere manj likvidne oblike sredstev (npr. zaloge materiala), ki bi jih le stežka zelo hitro unovčili po knjigovodski vrednosti, če bi se pojavila potreba po likvidnih sredstvih (Vidic, Zaman 2000, 44).

Bistvena slabost kazalnika je, da ne razločuje različnih kratkoročnih sredstev, saj so nekatera bolj likvidna od drugih. Rešitev problema je v uporabi hitrega koeficienta (Benedik 2003, 63).

***Koeficient pospešene pokritosti kratkoročnih obveznosti – (pospešeni koeficient):
Likvidna sredstva + kratkoročne terjatve / kratkoročne obveznosti***

V primerjavi s prejšnjim kazalnikom so v števcu izločene najtežje unovčljive oblike kratkoročnih sredstev (aktivne časovne razmejitve in zaloge), zato je ta kazalnik mnogo boljši merilec kratkoročne plačilne sposobnosti podjetja. Še vedno pa ni rečeno, da kratkoročne terjatve zapadejo v enakih rokih kot kratkoročni dolgovi, torej je tudi na podlagi tega kazalnika težko presojati, ali ima in bo imela organizacija kakšne težave glede plačilne sposobnosti. Splošna ocena je, naj bi bila vrednost tega kazalnika najmanj 1 (Vidic, Zaman 2000, 44).

Koeficient neposredne pokritosti kratkoročnih obveznosti – (hitri koeficient - Quick Ratio): Likvidna sredstva / kratkoročne obveznosti

Likvidna sredstva dobimo, če od kratkoročnih naložb odštejemo zaloge in kratkoročne terjatve ter dobimo denarna sredstva. Logika hitrega koeficienta je v predpostavki, da tudi kratkoročne terjatve in zaloge predstavljajo določeno tveganje glede hitrega unovčenja, zato so v števcu odštete. Tako ostanejo v števcu le denar in denarni ustrezniki, ki so praktično 100% likvidni. Če so kratkoročne naložbe zamenljive v nekaj dneh, so ravno tako vključene v denarne ustreznike (Benedik 2003, 61).

Bergant meni, da je slabost tega koeficienta, da ga lahko izračunamo šele v določenem časovnem zamiku (ko imamo računovodske podatke na razpolago), zato nam o kratkoročni plačilni sposobnosti z vidika posloводства ne pove veliko (prav tam, 61).

Zelo malo je podjetij, ki imajo vzrok, da vzdržujejo denarno pozicijo blizu kratkoročnih obveznosti, zato je običajno vrednost kazalnika skoraj vedno manjša od ene enote. Pogosto pa investitorji in posojilodajalci primerjajo ta kazalnik določenega podjetja z nekim povprečnim kazalnikom, predvsem takrat, ko podjetje posluje na meji rentabilnosti (prav tam, 62).

Bergant pravi, da stalno zmanjševanje hitrega koeficienta nakazuje določen negativni trend, kar lahko privede v končni fazi do blokacije računa. Iskanje izrazne moči le v razmerju med denarnimi sredstvi in kratkoročnimi obveznostmi namreč ne izčrpa vseh možnosti analiziranja. Njegova izrazna moč se pokaže predvsem v primerjavi s pospešenim in kratkoročnim koeficientom (prav tam, 62).

Pomemben vidik kratkoročne plačilne sposobnosti osvetljujejo kazalniki, ki povedo, kolikšen je povprečen čas vezave posameznih postavk sredstev v krogotoku poslovanja podjetja. **Povprečen čas vezave zalog**, izražen kot razmerje med povprečno vrednostjo zalog in povprečnimi dnevnimi stroški prodanih proizvodov, in **povprečen čas vezave terjatev do kupcev**, izražen kot razmerje med povprečno vrednostjo terjatev do kupcev in povprečnimi dnevnimi prihodki od prodaje, kažeta, v kakšnem številu dni so povprečno prodane zaloge in kdaj podjetje iz naslova prodaje prejme denarna sredstva. Torej kaže za trgovsko podjetje (pri proizvodnem podjetju je število kazalnikov zaradi raznovrstnosti zalog večje) vsota teh dveh kazalnikov dolžino krogotoka poslovanja. Če podjetje posluje brez dolga, je to obenem tudi čas vezave denarnih sredstev. Če podjetje pridobi posojilo, se dolžina denarnega ciklusa skrajša. Kolikor upoštevamo še **povprečen čas vezave obveznosti do dobaviteljev** kot razmerje med povprečno vrednostjo obveznosti do dobaviteljev in povprečnimi dnevnimi stroški nakupov, ki kaže, v kakšnem povprečnem času podjetje poravnava svoje obveznosti, lahko izračunamo čas vezave denarnih sredstev, ki ga zahteva poslovni cikel podjetja. Ta čas vezave izračunamo tako, da povprečen čas vezave obveznosti do dobaviteljev odštejemo od povprečnega časa vezave zalog in terjatev (Duhovnik 2001, 405).

Primeri iz preteklosti kažejo, da se s poslabševanjem kratkoročne plačilne sposobnosti znižuje hitrost obračanja posameznih postavk sredstev in obenem podaljšuje dolžina poslovnega in denarnega ciklusa (prav tam, 405).

Duhovnikova (2003b, 247-248) meni, da so predstavljeni kazalniki likvidnosti dejansko kazalniki vodoravne finančne sestave, saj vsak s svojega vidika kažejo kratkoročno pokritost kratkoročnih obveznosti s kratkoročnimi sredstvi na določen dan. Pojasnjevanje teh treh kazalnikov kot kazalnikov kratkoročne plačilne sposobnosti je problematično, ker v danem trenutku ugotovljenega pokritja ni smiselno povezovati s plačilno sposobnostjo podjetja. Že vsebina postavk kratkoročnih sredstev in obveznosti kot podlaga za izračun kazalnikov ne pove kaj dosti o kratkoročni plačilni sposobnosti. Ker denar ne prinaša posebnega donosa, teži podjetje k čim nižjim naložbam vanj. V dobro vodenem podjetju je denar predvsem varnostna rezerva, le v manjši meri je povezan z obsegom poslovanja in nima nobene napovedovalne lastnosti. Številna podjetja uporabljajo odprte kreditne linije, ki pa nimajo vpliva na izračun kazalnikov. Povezavo med terjatvami do kupcev in prodajo opredeljujejo kreditna politika podjetja in načini izterjave. Upoštevati je treba tudi obnavljajoč značaj te postavke. Kratkoročne obveznosti so opredeljene s prodajo in dokler je ta stalna, gre za obnavljajočo postavko.

Analiza kratkoročne plačilne sposobnosti, ki temelji na hitro spreminjajočih se postavkah, izhaja iz bolj ali manj starih podatkov. Zato mora biti uporabnik vedno pozoren na to, koliko časa je preteklo od datuma računovodskih izkazov, ki jih uporablja za analizo (Duhovnik 2003b, 248).

Uporaba proučevanih kazalnikov predpostavlja, da bodo tudi nedenarna kratkoročna sredstva sčasoma in po potrebi pretvorjena v denar. V resnici tega ni mogoče predvideti, kajti določena raven zalog in terjatev ter kratkoročnih dolgov je pri poslovanju vedno prisotna, sicer podjetje preneha poslovati. Poleg tega so med kratkoročnimi sredstvi tudi zastarele zaloge in neizterljive terjatve, ki ne morejo biti vir denarnih sredstev. Zato so ti kazalniki bolj varnostni mejnik kot pokazatelj dejanske plačilne sposobnosti (prav tam, 248-249).

Proučevani kazalniki so izračunani na podlagi podatkov na določen dan, zato so posnetek trenutnega stanja kratkoročnih sredstev in obveznosti do njihovih virov ter ne povedo nič o obstoječih in prihodnjih denarnih tokovih, ki bi bili zanimivi z vidika plačilne sposobnosti podjetja (prav tam, 249).

Duhovnikova (2003b, 249) vidi pomen kazalnikov kratkoročne plačilne sposobnosti v tem, da primerjalno – v daljšem časovnem obdobju – pokažejo na relativne spremembe v razmerju med kratkoročnimi sredstvi in kratkoročnimi obveznostmi. Če se njihove vrednosti v zaporednih obračunskih obdobjih v trendu znižujejo, običajno takšno znižanje nakazuje porajajoče se težave v plačilni sposobnosti podjetja. Zato je v vsakem primeru potrebno kazalnike, kakršna sta kratkoročni in pospešeni koeficient, povezovati z že omenjenimi kazalniki, ki kažejo čas vezave posameznih postavk sredstev v krogotoku poslovanja podjetja. Pa tudi v tem primeru se moramo zavedati problemov, povezanih zlasti s posameznimi postavkami zalog.

2.2.1.3 *Analiza dolgoročne plačilne sposobnosti*

V skladu s temeljnim načelom dolgoročne plačilne sposobnosti mora podjetje:

- vzpostavljati in ohranjati ustrezno dolgoročno financiranje kratkoročnih naložb ter
- ohranjati in povečevati svoj lastniški kapital (Poslovnofinančni standardi 1998, 11).

Tudi pri analizi dolgoročne plačilne sposobnosti gre za kazalnike finančne sestave (vodoravne in navpične), tokrat predstavljene v obliki razmerij med dolgoročnimi ali vsemi postavkami sredstev in obveznosti do njihovih virov. Analiza sestave obveznosti do virov sredstev podjetja je pomembna za oceno dolgoročnega tveganja in pričakovanih donosov podjetja. Zadolžena podjetja zagotavljajo delničarjem nadpovprečno donosnost njihovega vložka toliko časa, dokler je donosnost naložb podjetja večja od stroškov dolga. Vendar pa je z zadolženostjo povezano tudi dodatno tveganje, ki se izraža v stalnih stroških dolga (obresti), ti pa lahko v primeru manjšega obsega poslovanja povzročijo negativno donosnost lastniškega kapitala (Duhovnik 2001, 407). Tudi bistvo dolgoročne plačilne sposobnosti je usklajevanje ročnosti sredstev in obveznosti do virov sredstev.

Za proučevanje dolgoročne plačilne sposobnosti je poznan računovodski kazalnik, ki se imenuje:

Dolgoročna pokritost dolgoročnih sredstev:

kapital + dolgoročni dolgovi + dolgoročne rezervacije / dolgoročna sredstva

Kazalnik naj bi bil večji od 1, kar pomeni, da dolgoročni viri financirajo tudi del kratkoročnih sredstev, torej del zalog in kratkoročnih terjatev iz poslovanja (Vidic, Zaman 2000, 43).

Ko proučujemo presežek dolgoročnih in trajnih virov financiranja nad dolgoročnimi sredstvi govorimo s poslovnofinančnega vidika o **obratnem kapitalu**. Za dolgoročno plačilno sposobnost je ključnega pomena optimizacija obratnega kapitala, to je tistega dela kratkoročnih sredstev, ki so financirana z dolgoročnimi in trajnimi viri (Vidic, Zaman 2000, 42). Na sliki v *PRILOGI 1*, ki prikazuje bilanco stanja, vidimo, da trajni in dolgoročni viri, torej kapital, dolgoročne rezervacije in dolgoročni dolgovi, financirajo celotna dolgoročna sredstva, ki poleg stalnih sredstev, torej opredmetenih osnovnih sredstev, neopredmetenih dolgoročnih sredstev in dolgoročnih finančnih naložb, vsebujejo tudi dolgoročne terjatve iz poslovanja, ki so sicer izkazane med gibljivimi sredstvi, poleg tega pa financirajo tudi del kratkoročnih sredstev. Ta presežek dolgoročnih in trajnih virov financiranja nad dolgoročnimi sredstvi imenujemo obratni kapital. Le-ta zagotavlja stabilnost financiranja v podjetju (prav tam, 43).

Vprašanje, ki je zelo pomembno za plačilno sposobnost, je, za koliko naj bi dolgoročni in trajni viri presegali dolgoročna sredstva, torej kolikšna je najugodnejša velikost obratnega kapitala. Obratnemu kapitalu in njegovi optimizaciji je treba posvečati pozornost, ker:

- je prevelik obratni kapital za podjetje predrag; v takem primeru je pomemben del kratkoročnih sredstev financiran dolgoročno, dolgoročni viri pa so dražji od kratkoročnih;
- je v primeru premajhnega obratnega kapitala podjetje močno izpostavljeno tveganju plačilne nesposobnosti, obratni kapital je lahko celo negativen; v takem primeru s kratkoročnimi viri financiramo del dolgoročnih sredstev, kar lahko za podjetje pomeni težave s plačilno sposobnostjo (prav tam, 43).

Tudi **kapitalska ustreznost** je temeljna sestavina dolgoročne plačilne sposobnosti. Zakon o finančnem poslovanju podjetja pravi, da je kapitalska ustreznost dosežena, če podjetje razpolaga z ustreznim kapitalom glede na obseg in vrste poslov, ki jih opravlja pri svojem poslovanju, ter glede na tveganja, ki jim je pri poslovanju izpostavljeno. Iz tega lahko sklepamo, da gre za precej subjektivno oceno posloводства, kaj ustrezna sestava kapitala pomeni za posamezno podjetje (prav tam, 39). Na plačilno sposobnost podjetja lahko torej bistveno vpliva obseg kapitala podjetja; pri tem razumemo kot kapital vsoto celotnega dolgoročnega financiranja podjetja⁴. Večanje lastniškega kapitala ob drugih nespremenjenih okoliščinah pri istem podjetju praviloma zmanjšuje tveganje v zvezi z zagotavljanjem njegove plačilne sposobnosti (dolgoročne plačilne sposobnosti) in obratno (Bergant 2000, 71).

Za proučevanje kapitalske ustreznosti se uporabljajo kazalniki, ki jih v računovodstvu imenujemo *kazalniki stanja financiranja*. Temeljni kazalniki stanja financiranja vsebinsko opredeljujejo razmerja med obveznostmi do virov sredstev, zato z njimi ugotavljamo strukturo financiranja sredstev, hkrati pa nam izražajo stopnjo finančne neodvisnosti podjetja (Zadravec 2003, 151). To so:

Stopnja lastniškosti financiranja: kapital / obveznosti do virov sredstev

⁴ Ker se Zakon o finančnem poslovanju podjetij sklicuje na poslovnofinančna načela, gre kapital razumeti s finančnega vidika, torej kot vsoto lastniškega in dolgoročnega dolgovanega kapitala (računovodsko bi to poimenovali celotna dolgoročna obveznost do virov sredstev).

Kot kapital⁵ je potrebno upoštevati stanje vseh postavk kapitala v danem trenutku, kot obveznost do virov sredstev pa celotno pasivno stran bilance stanja, ki pa mora biti ustrezno zmanjšana pri odkupu lastnih delnic, če smo to upoštevali kot odbitno postavko osnovnega kapitala. Kazalnik prikazuje delež lastnikov med viri financiranja, kar pomeni, da izraža stopnjo lastniškosti financiranja in je eden izmed kazalnikov, s katerim ugotavljamo finančno tveganje. Velika vrednost tega kazalnika izraža konzervativno (varno) finančno politiko podjetja, kar vpliva na zmanjševanje tveganja pri poslovanju podjetja, vendar predstavlja problem v tem, da je težje doseči večjo dobičkonosnost kapitala, kar lahko povzroči nezadovoljstvo lastnikov kapitala, saj je njihov glavni cilj doseči čim večjo dobičkonosnost kapitala (Benedik 2003, 52). Če je obrestna mera za dolgoročno posojilo nižja od zahtevane dobičkonosnosti kapitala, ki je eden najdražjih virov financiranja v podjetju, se podjetju bolj splača do neke mere zadolžiti. Poleg tega obresti zmanjšujejo davčno osnovo, dividende pa se izplačujejo iz čistega dobička (Vidic, Zaman 2000, 40).

Stopnja dolžniškosti financiranja: dolgovi / obveznost do virov sredstev

Kazalnik se imenuje kazalnik zadolženosti in spada med najpomembnejše kazalnike analize financiranja. Za izračun tega kazalnika je potrebno upoštevati vse postavke na pasivni strani bilance stanja, izjema – iz vrednosti dolgov so izvzete kratkoročne in dolgoročne časovne razmejitev, ki v danem trenutku še niso obveznosti (Benedik 2003, 54).

Kazalnik je treba proučevati v času in v primerjavi s panogo, saj absolutna vrednost kazalnika ne daje zadostne informacije o njegovi ustreznosti (Vidic, Zaman 2000, 40).

Finančni vzvod: dolg / kapital

Če primerjamo dolg s kapitalom, dobimo tako imenovani finančni vzvod, ki ga je zopet treba primerjati s sorodnimi podjetji ali s povprečjem panoge (prav tam, 41).

V literaturi in praksi so bila postavljena različna pravila sestave obveznosti do virov sredstev, ki opredeljujejo »najugodnejše« razmerje med lastniškim kapitalom in dolgovi. Po teh pravilih je razpon zelo velik, giblje pa se odvisno od panoge med 1:3 v korist kapitala do 24:1 v korist dolga (na primer za banke). Panožno povprečje pa seveda ni neka magična številka, ki naj bi se ji vsako podjetje skušalo kar najbolj približati. V vsaki panogi so tako uspešna podjetja, ki povprečje dosegajo, kot tudi uspešna podjetja, ki povprečja ne dosegajo. Gre le za to, da nam veliki odmiki od povprečja nalagajo dolžnost ugotoviti vzroke zanje (prav tam, 41).

Duhovnikova (2003b, 255) omenja v povezavi z dolgoročno plačilno sposobnostjo, da so zlasti v nemško govorečih državah poznana pravila financiranja. To so pravila vodoravne finančne sestave, ki narekujejo, naj bodo vsaj stalna sredstva podjetja financirana z lastniškim kapitalom ali z lastniškim in dolgovanim kapitalom ali naj bodo vsaj stalna sredstva in dolgoročni del gibljivih sredstev financirani z dolgovanim in lastniškim kapitalom.

⁵ Ker gre za računovodske kazalnike, je kapital opredeljen računovodsko.

Duhovnikova (2003b, 255) meni, da so poleg vsebinskih problemov, povezanih s postavkami, ki so vključene v izračun kazalnikov, ta pravila vprašljiva tudi iz drugih razlogov. Pravila financiranja zanemarjajo osnovni cilj poslovanja podjetja (največja tržna vrednost enote navadnega lastniškega kapitala), ki izhaja iz optimalne sestave kapitala, nepovezane s pravili financiranja. Razvrščanje postavk sredstev in obveznosti do njihovih virov na podlagi pravil financiranja vodi do seštevkov, znotraj katerih so obdobja do dospelosti posameznih postavk v plačilo oz. pričakovane dobe koristnosti posameznih postavk različni. S stališča plačilne sposobnosti kazalniki ne upoštevajo, da morajo denarna sredstva podjetja zadoščati ne samo za vračilo prvotno vložene kapitala, temveč tudi za vse odtoke, ki so potrebni za sprotno vzdrževanje poslovanja podjetja na ustrezni ravni kakovosti. Z gotovostjo je mogoče ugotoviti plačilno sposobnost podjetja samo tedaj, če po likvidaciji posameznih delov premoženja ni nobenih novih potreb po dolgovanem in lastniškem kapitalu. Govorimo torej o enem samem naložbenem ciklu oz. predpostavljamo, da je kapitalske postavke mogoče obnoviti oz. nadomestiti. Če to ne drži, lahko zaide podjetje ob dospelosti dolgoročnega dolga v plačilo v težave, ker bodisi ne more odplačati dolga bodisi nima dovolj denarnih sredstev za nemoteno nadaljnje poslovanje. Če ima podjetje možnost, da kapitalske postavke obnovi ali nadomesti, pa zanj tako ali tako kapitalsko pokritje stalnih sredstev ni osnovni pogoj za vzdrževanje plačilne sposobnosti.

Zaradi omenjenih pomanjkljivosti kazalnikov vodoravne finančne sestave ne moremo uporabljati kot neposrednih sodil za odločanje o optimalni sestavi virov financiranja. Tudi o dolgoročni plačilni sposobnosti podjetja ne moremo presojati zgolj na podlagi postavk bilance stanja (Duhovnik 2003b, 256).

2.2.2 *Dinamična analiza plačilne sposobnosti*

Dinamično opredeljene gospodarske kategorije so tiste, ki jih lahko dojamemo le po njihovem celotnem gibanju v določenem časovnem obdobju (Turk 2000, 75). Kadar podjetje obravnavamo kot gospodarski subjekt, so pomembni njegov poslovni izid, prihodki in odhodki kot dinamično opredeljene gospodarske kategorije, ki vplivajo na gospodarsko uspešnost organizacije (izkaz poslovnega izida). Kadar je podjetje obravnavano kot finančni subjekt, je pomembna plačilna sposobnost. Čeprav gospodarska uspešnost vsaj dolgoročno vpliva tudi na finančno uspešnost, in nasprotno, pa v organizaciji posebej proučujejo tudi finančno uspešnost. V ta namen sestavljajo izkaz finančnega izida, v katerem prikazujejo dinamično opredeljene gospodarske kategorije, ki so posledica denarnih tokov, to je prejemkov in izdatkov. Na podlagi proučevanja prejemkov in izdatkov v izbranem obdobju proučimo razloge, zakaj ima organizacija v bilanci stanja ob koncu poslovnega leta drugačen znesek denarja, kot ga je imela na začetku poslovnega leta.

2.2.2.1 *Izkaz finančnega izida*

Izkaz finančnega izida je temeljni računovodski izkaz, v katerem so resnično in pošteno prikazane spremembe stanja denarnih sredstev in njihovih ustreznikov za poslovno leto ali za medletna obdobja, za katera se sestavlja (Slovenski računovodski standardi 2001, 187).

V izkazu finančnega izida so skozi najrazličnejše spremembe prihodkov in odhodkov, sredstev in obveznosti do virov sredstev prikazani vplivi na končno stanje denarnih sredstev, ki pa je enako vsoti gotovine v blagajni, knjižnega denarja na računu pri banki in

gotovine na poti ter denarnih ustreznikov (čeki). Pod denarnimi ustrezniki razumemo vsa tista sredstva, ki so zlahka in hitro oz. v bližnji prihodnosti unovčljiva v vnaprej znan znesek denarnih sredstev (Zadravec 2003, 135).

Izkaz finančnega izida daje uporabnikom informacije, kako podjetje denarna sredstva in njihove ustreznike pridobiva in porablja ter kakšno je njihovo stanje na začetku in na koncu obračunskega obdobja. Na podlagi teh informacij je mogoče ugotoviti razloge za povečanje ali zmanjšanje denarnih sredstev in njihovih ustreznikov v obračunskem obdobju (Lipnik 2004a, 130).

V izkazu finančnega izida so torej v ospredju **finančni tokovi**, ki se obravnavajo posebej **pri poslovni dejavnosti**, posebej **pri investicijski dejavnosti** in posebej **pri finančni dejavnosti**. Denarna sredstva in njihovi ustrezniki se povečujejo zaradi novega **financiranja** (povečanja obveznosti do virov sredstev) ali **raznaložbenja** (zmanjševanje nedenarnih sredstev), zmanjšujejo pa se zaradi **naložbenja** (povečanja nedenarnih sredstev) ali **definanciranja** (zmanjšanja obveznosti do virov sredstev) (Lipnik 2004a, 131).

Izkaz finančnega izida je lahko tako **predračunski kot obračunski**, tako da lahko podjetje ugotavlja, kje so nastali odmiki glede na planirane denarne tokove in njihove ustreznike, ter poišče vzroke teh odmikov in sprejme ustrezne ukrepe, ki naj bi v bodoče preprečevali nastop odmikov od planiranih tokov oz. naj bi morebitne odmike čim bolj zmanjšali.

Izkaz finančnega izida je lahko izdelan za letno in za različna medletna obdobja (mesečno, tedensko, dnevno).

Izkaz finančnega izida se lahko sestavi bodisi v obliki **dvostranske bilance** ali v obliki **stopenjskega izkaza**.

Za sestavljanje izkaza finančnega izida imamo na voljo dve metodi. Če so na razpolago ustrezni podatki o prejemkih in izdatkih, se izkaz finančnega izida sestavi po **neposredni metodi** (po Slovenskem računovodskem standardu 26 različica I). Neposrednost se kaže v neposrednem načinu zbiranja in izkazovanja podatkov. Kadar pri sestavljanju izkaza finančnega izida iz dveh zaporednih bilanc stanja in iz izkaza poslovnega izida za vmesno obdobje ter vrste dodatnih podatkov izračunavamo podatke o pritokih in odtokih, izkaz finančnega izida sestavljamo po **posredni metodi** (različica II) (Lipnik 2004a, 132). Pri posredni metodi lahko sestavimo tudi skrajšano različico II izkaza finančnega izida, ki je precej poenostavljena, pa tudi njena izrazna moč je precej manjša (prav tam, 158). Sheme stopenjske oblike za sestavljanje izkaza finančnega izida po različici I, II in skrajšani različici II, kot jih prikazujejo Slovenski računovodski standardi, so prikazane v PRILOGAH 2, 3 in 4.

Čeprav daje Slovenski računovodski standard 26 prednost različici I, podjetja sama izberejo metodo, ki jim bolj ustreza. Pri različici I se torej v izkazu prikažejo prejemki in izdatki kot čisti denarni tokovi, pri različici II pa pritoki in odtoki in te želimo čim bolj približati prejemkom in izdatkom; zato je treba izločiti zneske prevrednotovalnih popravkov, izkazanih v izkazu poslovnega izida in upoštevanih v bilanci stanja, ter tiste obračunske postavke, ki niso denarni tok. Različica I izpolnjuje zahteve notranjega in

zunanjega poročanja, različica II pa predvsem zahteve zunanjega poročanja (Lipnik 2004a, 132-133).

DeFond meni, da je izkaz finančnega izida zelo pomemben pri ugotavljanju uspešnosti podjetja, saj nam nudi informacije, ki so komplementarne informacijam o dobičku podjetja. Izkaz finančnega izida pomaga uporabnikom računovodskih poročil interpretirati informacije, vsebovane v izkazu poslovnega izida in bilanci stanja. Denarni tok nam omogoča oceniti zmožnosti podjetja za njegov obstoj s tem, ko nam nudi informacijo o njegovi solventnosti in likvidnosti. Tudi podjetja z visokimi dobički so namreč v končni fazi odvisna od denarnih sredstev, potrebnih za poplačilo dolga in nakup sredstev (Kepec 2002, 17).

Izkaz finančnega izida vsebuje pomembne informacije za odločanje pri financiranju in naložbenju v podjetju. Na podlagi teh informacij lahko v podjetju ugotovijo, kje so vzroki, da so se denarna sredstva ali njihovi ustrezniki v obračunskem obdobju povečali ali zmanjšali (Slovenski računovodski standardi 2001, 192). Izkaz finančnega izida tudi pokaže, kako je podjetje plačilno sposobno, kakšno ima likvidnost – možnost podjetja, da preoblikuje nedenarna sredstva v denarna. Prav tako je iz obravnavanega izkaza razvidna tudi finančna prilagodljivost podjetja. Finančna prilagodljivost je zmožnost podjetja, da lahko hitro reagira v kriznih situacijah; da lahko »hitra sredstva« spremeni v likvidna sredstva ali da ustvari denar iz svojega delovanja, iz prodaje sredstev, vendar brez prekinitve procesa delovanja.

Poleg načina sestave, se posredna metoda sestave izkaza finančnega izida od neposredne metode loči tudi po informacijski vrednosti. Neposredna metoda ima določene prednosti pred posredno metodo, saj nam daje informacije, ki utegnejo biti koristne pri ocenjevanju bodočih finančnih tokov in niso na razpolago, če se uporablja posredna metoda (Mednarodni računovodski standardi 1992, 10).

Cilj priprave izkaza finančnega izida po posredni metodi je povezati postavke izkaza poslovnega izida z ustreznimi postavkami bilance stanja. To pomeni, da lahko sprememba izbrane postavke bilance stanja v dveh zaporednih obdobjih vključuje denarni tok, ki je bil že pripoznan v ustrezni postavki izkaza poslovnega izida, ali pa denarni tok, ki bo pripoznan v ustrezni postavki izkaza poslovnega izida v prihodnosti. Ker običajno niso na voljo vsa potrebna razkritja za natančno pripravo izkaza finančnega izida, so potrebni približki in strokovne domneve (Duhovnik 2003a, 38). Za sestavljanje izkaza finančnega izida je značilno, da je še vedno premočno povezan s postavkami bilance stanja in izkaza poslovnega izida. Zato na ta izkaz še vedno vplivajo računovodske usmeritve in ocene, kar povzroča slabšo primerljivost finančnih izidov, pripravljenih v skladu z različnimi ureditvami računovodskega poročanja. Poleg tega pa je tudi sama sestavitve odvisna od pravočasnosti sestavitve bilance stanja in izkaza poslovnega izida, kar zmanjšuje ustreznost v njem vsebovanih informacij, ki so namenjene pravočasnemu odkrivanju težav v plačilni sposobnosti podjetja (Lipnik 2004b, 35).

Rešitev težav, ki jih povzroča priprava izkaza finančnega izida na podlagi medsebojne povezanosti postavk izkaza poslovnega izida in bilance stanja, je v pripravi izkaza finančnega izida po neposredni metodi. Tak izkaz je eno pomembnih orodij, ki deluje kot dodatni mehanizem nadzora nad računovodskimi usmeritvami in dodatnimi ustvarjalnimi

prijemi, vsebovanimi v bilanci stanja ali neposredno tudi v izkazu poslovnega izida (Duhovnik 2003a, 37).

Da bi spoznali prednosti, ki jih nudi tak izkaz, in jih znali tudi uporabiti, moramo odgovoriti na vprašanje, katere uporabne informacije o dejavnostih in značilnostih podjetja nam nudi. *Denarni tokovi poslovanja* dajejo koristen vpogled v poslovne dogodke, ki povzročajo denarne tokove in pojasnjujejo razloge za povečevanje oz. zmanjševanje čistega denarnega toka poslovanja. Mnogi prihodki in odhodki, prikazani v izkazu poslovnega izida, namreč ne vplivajo na denarni tok (npr. amortizacija). *Denarni tokovi investiranja* pomagajo odgovoriti na vprašanja, ali ima podjetje denarne odtoke za modernizacijo, razširitev ali nadomeščanje obrabljenih nepremičnin in opreme, ali je pridobilo dolgoročne in druge donosne naložbe, ali je pridobilo denarna sredstva s prodajo dolgoročnih sredstev. *Denarni tokovi financiranja* odgovarjajo na vprašanja, ali je podjetje prišlo do dodatnih sredstev z izdajo dolgovanih ali lastniških vrednostnic, ali je uporabilo denarna sredstva za odplačilo dolga. Odgovorov na tovrstna vprašanja ne najdemo v izkazu poslovnega izida, prav tako pa jih težko dobimo z analizo zaporednih bilanc stanja (prav tam, 37).

Glavna prednost izkaza denarnih tokov v primerjavi z izkazom poslovnega izida je v tem, da prikazuje denarne tokove, ki v izbranem obdobju niso pod vplivom prevrednotenja zaradi inflacije, sprememb računovodskih ocen in usmeritev in »ustvarjalnega računovodstva⁶« (prav tam, 38).

Kot tak je izkaz denarnih tokov odločilnega pomena za oceno kratkoročne in dolgoročne plačilne sposobnosti ter finančne prilagodljivosti podjetja. Pojasnjuje stopnjo, do katere je podjetje odvisno od zunanjih virov financiranja (Duhovnik 2003b, 180).

Pomembna prednost neposrednega izkaza denarnih tokov za potrebe sprotnih analiz je tudi v tem, da takšen izkaz spremlja (in ne ugotavlja) denarni tok tekočega plačilnega prometa, ki bi ga moralo v vsakem primeru sproti spremljati računovodstvo. Sprotno (tedenske, mesečne ali četrletne) izkaze neposrednih denarnih tokov, katerih pripravo nedvomno omogoča v zadnjih letih izpopolnjena tehnologija računovodskega spremljanja poslovnih dogodkov, je na koncu obračunskega obdobja možno združiti v letni izkaz denarnih tokov, ki povezuje stanje denarnih sredstev, izraženo v bilanci stanja na začetku in na koncu obračunskega obdobja (Duhovnik 2003a, 38).

Tak izkaz ni več občutljiv na razlike v ureditvah računovodskega poročanja, razen na denarne tokove poslovanja bi še vedno vplivali denarni odlivi za plačilo davka iz dobička. Edina obračunska postopka, ki ostaneta, pa sta preračunavanje denarnih sredstev v tuji valuti v denarna sredstva v domači valuti in vključevanje učinkov tega preračunavanja v denarna sredstva v domači valuti (prav tam, 39).

Neposredni izkaz denarnih tokov ima pomemben vpliv na večjo kakovost računovodske informacije, z njim je namreč zagotovljena zelo visoka stopnja primerljivosti v mednarodnih okvirih, z njim se poveča zanesljivost, preverljivost, kot tudi nevtralnost

⁶ **Kreativno računovodstvo** – računovodstvo, ki ni le spremljevalec in prikazovalec poslovanja, temveč s svojimi rešitvami, vezanimi na računovodske informacije, izboljšuje poslovne odločitve ter s tem poslovne izide in poslovna stanja (Turk 2000, 794).

računovodske informacije, vsak trenutek daje pravočasno podlago za finančne odločitve in povratno informacijo, kolikšen je odmik dejanskih denarnih tokov od načrtovanih, kar pomeni boljšo napovedovalno vrednost in večjo ustreznost informacije (prav tam, 39).

Glavne prednosti neposrednega izkaza finančnega izida so (Duhovnik 2003b, 220):

- Ker sta njegovo izhodišče in konec stanja denarnih sredstev na začetku oz. na koncu obračunskega obdobja, dobi uporabnik občutek povezanosti tega izkaza z bilanco stanja brez dolgotrajnega in nepotrebne (pogosto tudi vsebinsko neustreznega) prilagajanja dobička.
- S prikazom denarnega toka poslovanja na začetku poudarja izkaz pomen osnovne dejavnosti podjetja, vendar obenem ne zanemarja celotnih (bruto) denarnih tokov drugih področij (investiranja in financiranja).
- S predstavitvijo osnovnih sestavin denarnega toka poslovanja (prodaje, izdatkov za nakup materiala in surovin, izdatkov za plače in podobnega) omogoča primerjavo postavk denarnega toka poslovanja s postavkami izkaza poslovnega izida.
- Iz njega je razviden čisti denarni izid posameznih dejavnosti (poslovanja, investiranja in financiranja).
- Vpliv neobičajnih dogodkov na denarne tokove je razviden iz njega brez razlage nepotrebni podrobnosti.
- Ne zamegljuje denarnega toka s postavkami, ki nanj ne vplivajo.
- Omogoča primerjavo z načrtovanimi denarnimi tokovi, ki so bili podlaga za sprejemanje investicijskih odločitev.
- Ne vključuje zahtevanih uskladitev z izkazom poslovnega izida.
- Ne vsebuje opisov nedenarnih stroškov, kot so amortizacija in drugi računovodski obračuni, ki nimajo denarnih učinkov (na primer prevrednotenje). Ti so dovolj dobro pojasnjeni v izkazu poslovnega izida in ne vplivajo na denarne tokove.
- Prek denarnih tokov poslovanja, ki nimajo vsebinsko ustreznih postavk v izkazu poslovnega izida, denarnih tokov investiranja in financiranja lahko delno pojasnimo tudi zunajbilančno financiranje, ki postaja čedalje bolj pogosto in zapleteno.

Izkaz finančnega izida po neposredni metodi tako ni več most med izkazom poslovnega izida in bilanco stanja, temveč je poseben računovodski izkaz, ki je vodilo pri ocenjevanju **splosnosti podjetja za financiranje naložb, lastnih virov financiranja za predvideno rast, odvisnosti od zunanjih virov financiranja, prihodnje politike dividend, splosnosti za odplačevanje dolgov, finančne gibljivosti glede na predvidene potrebe in priložnosti, finančnih navad vodstva ter kakovosti dobička** (prav tam, 221).

Z izkazom finančnega izida po posredni metodi torej dobimo odgovore na vprašanja, kaj je vzrok za spremembo denarnih sredstev v določenem obdobju, kaj je predstavljalo glavni pritek sredstev in za kaj smo ta sredstva porabili. Namen izdelave tega izkaza je zlasti v tem, da sistematično prikaže pritoke in odtokove sredstev glede na zadane potrebe, zato je pomemben tudi za spremljanje plačilne splosnosti. Po svoji vsebini je namenjen dolgoročni analizi finančnega položaja podjetja, saj kot rečeno, ne zajema samo denarnih tokov v podjetju, ampak, gledano širše, finančne tokove. Ko podjetje skrbi za zagotavljanje plačilne splosnosti na kratek rok, so denarni tokovi odločilni, dolgoročno pa ni toliko pomembno, kdaj se bo v zvezi s spremembo posamezne oblike sredstev oz. obveznosti do virov sredstev pojavil tudi denarni tok, v kolikor se bo le ta sploh pojavil. S kratkoročnega vidika je dejanski prikaz preteklih prejemkov in izdatkov podjetja, ki jih prikazuje

neposredna metoda izkaza finančnega izida, nujen, saj omogoča pregled nad preteklim izvajanjem politike plačilne sposobnosti podjetja. Ta pa je podlaga za kakovostno načrtovanje prihodnjih denarnih tokov. Kakovosten izkaz finančnega izida po neposredni metodi je predpogoj za ohranjanje plačilne sposobnosti in tako nujen instrument, da se izognemo običajno visokim stroškom plačilne nesposobnosti.

2.2.2.2 *Predračunski izkaz finančnega izida*

Kot instrument spremljanja plačilne sposobnosti družbe je zelo pridobil na veljavi predračunski izkaz finančnega izida, sestavljen po neposredni metodi, še zlasti po sprejetju Zakona o finančnem poslovanju, ki družbam nalaga, da morajo spremljati svojo plačilno sposobnost in sprejeti ustrezne ukrepe, če pride do nelikvidnosti podjetja.

Pomembne informacije za zagotavljanje kratkoročne plačilne sposobnosti podjetja je mogoče oblikovati na podlagi odmikov uresničenih denarnih tokov od načrtovanih. Zato je treba tekoče spremljati načrt ter ga ustrezno prilagajati in dopolnjevati (Slovenski poslovnofinančni standardi 1998, 5).

Na plačilno sposobnost podjetja vpliva pridobivanje denarnih sredstev in sposobnost preoblikovanja drugih sredstev v denarno obliko ter po drugi strani tudi rok, v katerem zapadejo obveznosti.

Pri oblikovanju informacij za zagotavljanje vsakodnevne plačilne sposobnosti bomo izhajali predvsem iz predračunskih informacij, zato je zelo pomemben predračun denarnih tokov. Pri načrtovanju prejemkov, ki pomenijo neposredno povečanje denarnih sredstev, in izdatkov, ki pomenijo neposredno zmanjšanje denarnih sredstev, je primerno, da oboje načrtujemo za čim krajše razdobje in čim bolj natančno po dnevih.

Načrte financiranja delimo na kratkoročne, ki so natančni in zanesljivi, ter na dolgoročne, ki so grobi in manj zanesljivi. Kratkoročni načrti prejemkov in izdatkov morajo biti usklajeni z dolgoročnim načrtovanjem plačilne sposobnosti.

Temeljno orodje za zagotavljanje kratkoročne plačilne sposobnosti je kratkoročno finančno načrtovanje. V teoriji so omenjene tri skupine metod načrtovanja, in sicer (Slovenski poslovnofinančni standardi 1998, 5):

- čiste bilančne metode, pri katerih sta vir podatkov bilanca stanja in izkaz poslovnega izida,
- delne bilančne metode, pri katerih so vir podatkov poleg zgornjih še podatki iz različnih poslovnih funkcij in
- čiste finančne metode, ki temeljijo na materialnih in denarnih tokovih, ki jih načrtujejo nosilci vseh poslovnih funkcij.

Seveda so v praksi najzanesljivejše slednje.

Pri tem lahko omenimo, da se v tem delu funkciji financ in računovodstva prekrivata, informacije o časovni skladnosti prejemkov in izdatkov nam namreč daje prav izkaz finančnega izida, sestavljen po neposredni metodi.

Predračunski izkaz finančnega izida je izkaz za predračunsko obdobje načrtovanih prejemkov in izdatkov skupaj z začetnim stanjem denarja (Slovenski računovodski

standardi 2001, 149). Ker mora biti metodika predračunavanja usklajena z metodiko obračunavanja, če želimo kvalitetno informacijo, mora imeti predračun izkaza takšno obliko, kot jo predpisuje Slovenski računovodski standard 26. Tako je sestavljen iz štirih podbilanc: A, B, C in Č. V prvih treh se izkažejo podatki o prejemkih, izdatkih in razliki med obema oz. bolj točno, o prebitku prejemkov nad izdatki ali obratno. Podbilanca Č predstavlja vsoto finančnega izida v obračunskem obdobju in začetnega stanja denarnih sredstev.

V praksi je potrebno predračunski izkaz finančnega izida dopolniti tudi z drsečim načrtom denarnih sredstev za krajša obdobja, npr. za četrletja ali mesece. Drsečim v tem smislu, da načrt vsako obdobje sproti prilagajamo glede na okoliščine. Tega je bolje pripraviti malce drugače kot celoletnega, in sicer tako, da spremljamo najprej vse prejemke in nato vse izdatke. Tak načrt je preglednejši in takoj pokaže, v katerem obdobju imamo primanjkljaj denarnih sredstev in v katerem višek. Shema drsečega načrta denarnih prejemkov in izdatkov je prikazana v PRILOGI 5.

2.2.2.3 *Kazalniki finančne tokovnosti*⁷

Kazalniki finančne tokovnosti so kazalniki, ki imajo izhodišče v izkazu finančnega izida. Tako tudi kazalniki v zvezi s finančnimi tokovi in čistim finančnim izidom (cash flow) predstavljajo novost. Uporaba teh kazalnikov lahko izboljša izrazno moč informacij o finančnih tokovih.

Slovenski računovodski standardi navajajo naslednje kazalnike finančne tokovnosti, ki jih izpostavljamo:

Stopnja čiste prejemkovnosti poslovnih prihodkov: prebitek poslovnih prejemkov / poslovni prihodki

Stopnja čiste prejemkovnosti poslovnih prihodkov nam kaže, kolikšen je delež dejansko realiziranih prihodkov v celotnih prihodkih iz poslovanja. Prejemkovnost poslovnih prihodkov ni podvržena raznim računovodskim prijemom in politikam, saj nam kaže delež dejanskega denarnega toka iz poslovanja v poslovnih prihodkih določenega obdobja, na podlagi česar se da sklepati o plačilni sposobnosti podjetja. Večji kot je kazalnik, več prihodkov je podjetje dejansko realiziralo, manjša vrednost kazalnika pomeni, da podjetje še ni dobilo plačanih vseh prihodkov.

Koeficient pokritosti dolgov s prebitkom pritokov pri poslovanju (stopnja zadolžitve): prebitek poslovnih prejemkov / stanje dolgov

Koeficient pokritosti dolgov s prebitkom pritokov pri poslovanju (stopnja zadolžitve) nam pove, koliko dolga je podjetje zmožno poravnati s čistim denarnim tokom iz poslovanja. Večji kot je kazalnik, večja je fleksibilnost podjetja. Večji prebitek prejemkov iz poslovanja nad dolgovi pomeni večjo moč samofinanciranja podjetja in manjšo odvisnost od zunanjih virov financiranja. Slabost kazalnika je, da ne prikazuje, koliko podjetje investira, saj je lahko del prejemkov iz poslovne dejavnosti namenjen tudi naložbam, ne le pokrivanju dolgov.

⁷ Povzeto po Čad 2002, 32.

***Koeficient pokritosti nove naložbe s prebitkom poslovnih prejemkov:
prebitek poslovnih prejemkov / nova naložba***

Kazalnik kaže naložbeno moč podjetja brez uporabe zunanjih virov. Večja vrednost kazalnika pomeni, da so denarni tokovi iz poslovanja pozitivni in da z njimi lahko financiramo nove naložbe brez uporabe zunanjih virov financiranja, na primer bančnih posojil. Slabost kazalnika je, da ne pokaže, koliko denarnih sredstev je dejansko namenjenih za nove naložbe in koliko za novo zadolževanje.

2.3 Ugotovitve o računovodskih informacijah za odločanje o uporabi denarnih sredstev

Analiza računovodskih izkazov s pomočjo kazalnikov je lahko zanimivo orodje za sprejemanje odločitev. Omogoča nam:

- jasnost in razumljivost informacij o poslovanju podjetja ter primerljivost s preteklimi izidi in konkurenčnimi podjetji,
- opredelitev nenavadnih razmer in ugotovitev odmikov,
- vpogled v informacije, ki nas opozorijo na neželene ali krizne razmere,
- ureditev informacij za pomoč pri odločanju posloводства o plačilni sposobnosti, finančni trdnosti, itd.,
- prikaz prednosti in slabosti glede na okolje podjetja,
- oblikovanje mnenja o preteklem poslovanju in napoved prihodnje uspešnosti.

Taka analiza nam pokaže področja, kjer so potrebna dodatna proučevanja ter sproža vprašanja.

Vendar lahko ugotovimo, da ureditev računovodskega poročanja vpliva na merjenje in pripoznavanje postavk bilance stanja in izkaza poslovnega izida kot najpomembnejših računovodskih informacij o uspešnosti poslovanja podjetja, zato le-ta vpliva tudi na kazalnike, ki so izračunani na podlagi njunih postavk. Izračuni kazalnikov temeljijo na preteklih podatkih (drugačni pogoji poslovanja), izračunavajo se na podlagi statičnih postavk (v nekem trenutku), absolutne vrednosti kazalnikov ne dajejo zanesljivih informacij, prevelike teže pa ne gre pripisovati tudi posameznim kazalnikom.

Tako je očitno, da so kazalniki po eni strani sicer enostavno, po drugi strani pa zelo zapleteno sredstvo ocenjevanja podjetja, ki lahko vodi tudi do sprejemanja napačnih odločitev. Potrebno je analizirati gibanje posameznih kazalnikov in jih primerjati s povprečjem panoge ali sorodnim podjetjem; kazalnike je treba obravnavati v povezavi z drugimi kazalniki.

Ne glede na to ostaja klasična analiza s kazalniki prevladujoča pri pojasnjevanju odločanja o denarnih sredstvih v podjetju. Financiranje je dinamičen proces, ki pa ga proučujemo tudi skozi statične vidike. Analiza s kazalniki je v praksi poznana in preizkušena. Analiza s pomočjo računovodskih kazalnikov ne zagotavlja odgovorov na vsa vprašanja o podjetju, omogoča pa postavljanje pravih vprašanj o poslovanju podjetja.

Slovenski računovodski standard 26, ki se nanaša na izkaz finančnega izida, čeprav daje prednost različici I (neposredni metodi), je zastavljen tako, da dopušča možnost izvajanja

izkaza finančnega izida iz izkaza poslovnega izida in iz bilance stanja (po posredni metodi), s tem pa prenaša vpliv ureditve računovodskega poročanja tudi na izkaz finančnega izida, kar je seveda slabost te metode.

Z izkazom finančnega izida po posredni metodi dobimo odgovore na vprašanja, kaj je vzrok za spremembo denarnih sredstev v določenem obdobju. Prikaže nam pritoke in odtokov sredstev glede na zadane potrebe, zato je pomemben za spremljanje dolgoročne plačilne sposobnosti, saj ne zajema samo denarnih tokov v podjetju, ampak finančne tokove. Ko podjetje vsakodnevno skrbi za zagotavljanje plačilne sposobnosti so denarni tokovi odločilni, dolgoročno pa ni toliko pomembno, kdaj se bo v zvezi s spremembo sredstev oz. obveznosti do virov sredstev pojavil denarni tok.

Prednost neposrednega izkaza finančnega izida je torej predvsem v tem, da več ni odvisen od ureditve računovodskega poročanja, prevrednoten zaradi inflacije in »ustvarjalnega« računovodstva. S tem se seveda izboljša kakovost računovodske informacije, podatki iz takega izkaza so po svoji vsebini ustrezni, zanesljivi, predvsem pa primerljivi in zato zlasti uporabni za sprotno odločanje o finančnem položaju in dolgoročni in kratkoročni plačilni sposobnosti podjetja.

3. ANALIZA PLAČILNE SPOSOBNOSTI V DRUŽBI MURA D.D.

3.1 Predstavitev družbe Mura d.d.

3.1.1 Zgodovinski razvoj

MURA. Reka in podjetje. Obe sta neizbrisno zaznamovali pokrajino na skrajnem severovzhodnem delu Slovenije. Prva že pred davnimi tisočletji, ko je izkopala strugo v plodno ravnico, in druga v sredini dvajsetih let prejšnjega stoletja (1925), ko je soboški trgovec Janez Cvetič v svoji šiviljski delavnici s štirimi delavkami in stroji na nožni pogon prvič začel s šivanjem perila. Murinih častitljivih 80 let predstavlja rast od šiviljske delavnice s štirimi delavkami in s stroji na nožni pogon do najsodobnejšega podjetja, giganta evropske oblačilne industrije s šest tisoč zaposlenimi. Intenzivno razvojno obdobje se za podjetje začne po drugi svetovni vojni in traja do konca osemdesetih let. V tem obdobju je zaradi delovne intenzivnosti podjetje doživelo razcvet, ki se je kazal v hitrem tehnološkem razvoju, širjenju proizvodnega programa in osvajanju tujih tržišč. Proti koncu osemdesetih let je bilo zaposlenih že 6500 delavcev, ki so znali izdelovati izjemno kakovostna ženska in moška oblačila, seveda ob pomoči visokega nivoja tehnologije v podjetju. 40% izdelkov je Mura prodala na tržiščih tedanje Jugoslavije, ostalih 60% pa pretežno v sistemu mednarodne proizvodne kooperacije na zahtevnih zahodnih trgih. Kmalu zatem je že bilo čutiti negativne trende na področju dodelavnih poslov. Zahodni partnerji so pričeli seliti naročila v dežele s cenejšo delovno silo (Indija, Kitajska, Indonezija,...). Pričakovane izpade naročil je bilo potrebno nadomeščati z razvojem trženja oblačil lastnih blagovnih znamk. To pa je v podjetju zahtevalo korenito reorganizacijo. Razpad Jugoslavije in vojna na teritoriju bivše Jugoslavije sta vplivala na to, da je podjetje sredi devetdesetih let zašlo v krizo in zato prešlo iz strategije rasti na strategijo stabilizacije. Ta je bila uspešna. Žal pa je v podjetju prevladalo zadovoljstvo z obstoječim stanjem in težnja po ohranjanju tega stanja, neprilagajanje spremembam, zavračanje izzivov, nesprijemanje tveganja in premajhna inovativnost. Zaostri so se tudi zunanji pogoji poslovanja: razkorak med stopnjama inflacije in devalvacije, velika obremenitev bruto plač, zelo dolga recesija v panogi. S tem pa je podjetje izgubilo strateške in konkurenčne prednosti in se ponovno znašlo v krizi. Vendar so tudi v krizi priložnosti. Ta trenutek je Mura d.d. v procesu prestrukturiranja.

3.1.2 Področja delovanja družbe

PROIZVODNJA IN STORITVE: modna kreacija, konstrukcija oblačil (CAD), računalniško razmnoževanje krojev, unikatna proizvodnja vzorčnih oblačil za lastne blagovne znamke in tuje naročnike, šivanje oblačil po meri, računalniško vodeno krojenje, proizvodnja visokokakovostnih maloserijskih moških in ženskih oblačil.

TRŽENJE: razvoj oblačil lastnih blagovnih znamk, razvoj lastne trgovske mreže doma in v tujini, razvoj franšiznega sistema doma in v tujini, trženje oblačil Murinih blagovnih znamk v lastni trgovski mreži, v franšiznem sistemu ter v drugih trgovskih sistemih v Sloveniji in tujini, distribucija oblačil z lastnim transportom, prodaja proizvodnih zmogljivosti.

OSTALO: organiziranje odvisnih družb v Sloveniji in drugih državah, prodaja know-how-a, prodaja Murine kreacije.

3.1.3 Globalne usmeritve

POSLANSTVO: »Gradimo na preteklosti, tradiciji, katere rezultat je obvladovanje tehnologije izdelave kvalitetnih oblačil in izgradnja prepoznavne blagovne znamke na omejenih trgih. Izdelujemo oblačila za kupce, ki si želijo individualnosti in jo znajo ceniti. Tem kupcem bomo neposredno z oblačili naših blagovnih znamk in posredno z oblačili blagovnih znamk partnerjev zagotavljali udobno in sproščeno počutje, zadovoljevali želje po ekskluzivnosti ter poudarjeni osebni noti.«

VIZIJA: »Mura bo strokovnjak na področju oblačilne industrije, ki prodaja vrhunske, celovite storitve, kakor tudi izdeluje in trži visokokvalitetna elegantna oblačila, namenjena zahtevnim kupcem, ki jim je blizu tradicionalnost. Na drugi strani pa bo razvijala paleta trendovskih oblačil, ki bodo namenjena mlajšim in tistim, ki so bolj naklonjeni sproščenosti v obnašanju in oblačenju. Preko teh usmeritev bo Mura še bolj prepoznavna in njene blagovne znamke bolj zaželeno, ne samo na obstoječih trgih, temveč tudi na trgih srednje in jugovzhodne Evrope in z leti tudi izven Evrope.«

STRATEŠKE USMERITVE: »V prihodnjih petih letih bomo v skladu s Programom prestrukturiranja znižali število zaposlenih za več kot 20% in s tem zagotovili obseg kapacitet, prilagojen potrebam partnerjev, ki zaradi slovesa svojih blagovnih znamk iščejo takšne visokokakovostne storitve ter obenem zmorejo sprejeti s tem povezano raven cen. Istočasno bomo povečali delež prodaje oblačil lastnih blagovnih znamk, ki jih bomo tržili na širšem prostoru, predvsem pa v organizirani prodajni mreži. Franšizni način bo imel prednost pred investicijami v lastne maloprodajne enote. Predvsem bomo v okviru možnosti v vseh državah Murinih ciljnih tržišč postavili vsaj eno prodajalno s funkcijo »image store«. Z doslednim izvajanjem prestrukturiranja bomo do konca leta 2006 namenili že okoli 20% kapacitet lastnim blagovnim znamkam in znamkam naših odvisnih družb (Classic in Carla Degen), prihodki od njihove prodaje pa bodo dosegli že skoraj 50% vseh prihodkov.«

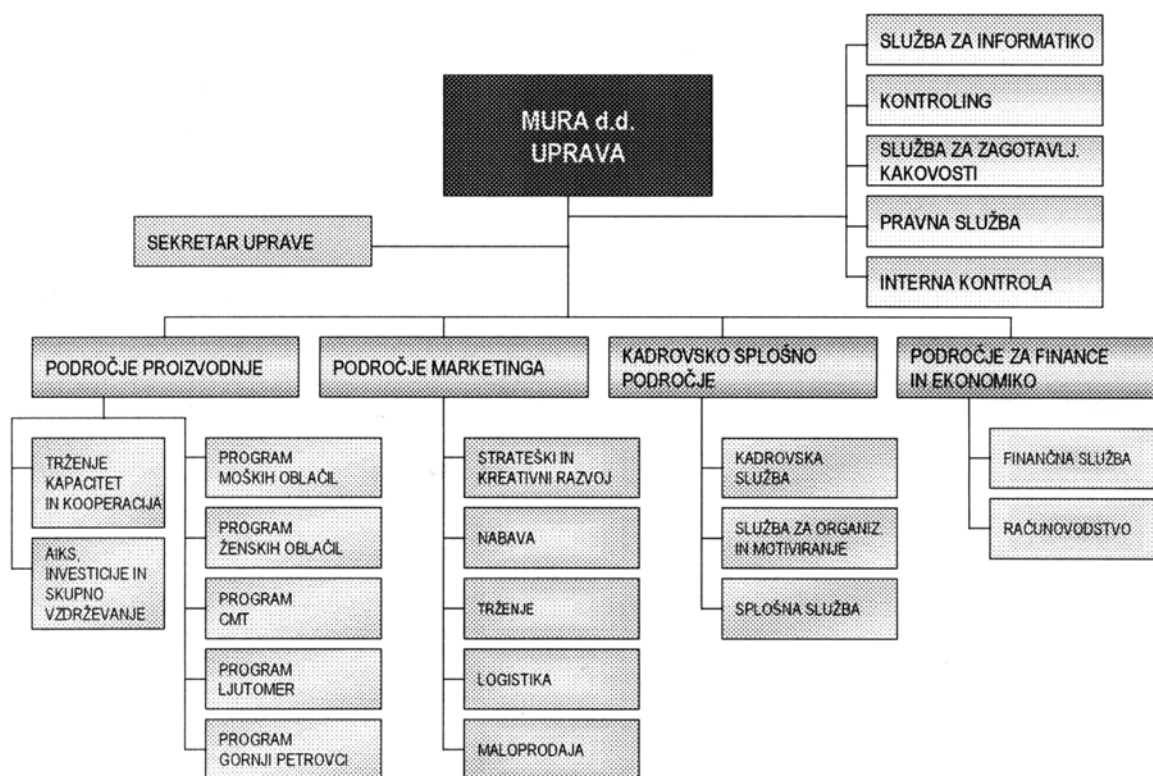
KONKURENČNE PREDNOSTI: visoka kakovost izdelave oblačil, velika prilagodljivost tehnologije glede na različne osnovne in pomožne materiale, visok kadrovski potencial (skoraj 200 delavcev z višjo in visokošolsko izobrazbo ter magisterijem), relativno razvejana mreža franšiznih trgovin in lastnih prodajal, vedno boljše obvladovanje kompleksnosti proizvodnje, pod katero razumemo vedno manjše serije istovrstnih oblačil v različnih velikostih.

3.1.4 Organiziranost

V skladu s programom prestrukturiranja družbe Mure d.d. je nastala nova organizacijska shema podjetja, ki je prvi predpogoj za nadaljnje delovanje. Uprava družbe je štiričlanska. Neposredno pod predsednika Uprave spadajo štabne službe (informatika, kontroling, služba zagotavljanja kakovosti, pravna služba in interna kontrola ter sekretar uprave). Kontroling ob pripravljanju načrtov in analizah, ki sta funkciji računovodstva, skrbi tudi za nadzor nad povezanimi družbami v tujini. Člani uprave so hkrati tudi izvršni direktorji za posamezno področje. Izvršni direktor za področje celotne proizvodnje je hkrati nadzornik v Muralistu. Področje proizvodnje je razdeljeno v obrate: program moških oblačil, program ženskih oblačil, program CMT, program Ljutomer in program Gornji Petrovci. Skupne službe v proizvodnji so trženje kapacitet in kooperacija, AIKS in investicije in skupno vzdrževanje. Svojega izvršnega direktorja ima tudi marketing. Glavna naloga marketinga je trženje lastnih blagovnih znamk. Področja znotraj marketinga pa so strateški in kreativni razvoj, nabava, trženje, logistika in maloprodaja.

Kadrovsko splošno področje ima svojega izvršnega direktorja. Na tem področju so zbrane kadrovska služba, služba za organiziranje in motiviranje in splošna služba. Pod splošno službo spadajo varstvo pri delu, požarna varnost, civilna zaščita, ekspedit, telefonisti, kurirji in čistilci. Področje za finance in ekonomiko se deli na finančno službo in računovodstvo (knjigovodstvo). Funkcije računovodstva so torej razdeljene med kontroling in računovodstvo. Muralist je Murino hčerinsko podjetje in je v 100% lasti Mure. Podjetje Muralist d.o.o. je podjetje za usposabljanje in zaposlovanje invalidov, ustanovljeno leta 1995. Njegova osnovna dejavnost je proizvodnja lahkega programa ženskih in moških oblačil. Mura d.d. je kapitalsko povezana z naslednjimi družbami v tujini: Trendline GmbH-Nemčija, MURA d.o.o. Zagreb - Hrvaška, MURA d.o.o. Beograd - Jugoslavija.

Slika 1: SHEMA DRUŽBE MURA d. d.

3.1.5 Človeški viri

Kadri so pomembna konkurenčna prednost družbe Mura d.d.. Zato je skrb za zaposlene in vodenje učinkovite kadrovske politike pogoj za uspešnost podjetja. Konec leta 2003 je bilo v skupini Mura zaposlenih 4.898 delavcev. Od tega v: Mura d.d. 4.156, Muralist d.o.o. 655, Mura Zagreb d.o.o. 28, Mura Beograd d.o.o. 21 in Trendline GmbH 38. Povprečna starost zaposlenih je 42 let, povprečna delovna doba 21 let, od vseh zaposlenih je 77% žensk. Dejstvo je, da gre za ženski in starajoči se kolektiv. Izobrazbena struktura zaposlenih se nenehno izboljšuje in danes ima Mura dober potencial mlajšega visokostrokovnega kadra, tako na področju marketinga, v proizvodnji, kot tudi na ostalih poslovnih funkcijah.

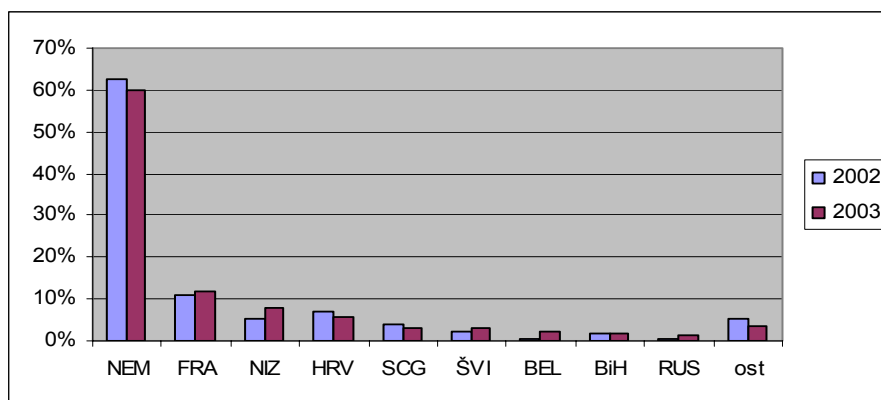
3.1.6 Razmere v katerih posluje družba

Največji poraženec globalizacije zadnjih let v stari dami-Evropi je tekstilna, še bolj pa oblačilna industrija. Na povsem konkurenčnem modnem trgu se za vsakega posamičnega kupca bori deset, dvajset blagovnih znamk. Vlaganja v prepoznavnost, izgradnjo mreže prodajaln je finančno tako zahtevno, da so pritiski na industrijo vedno močnejši. Ob tem se dnevno pojavljajo novi ponudniki dodelavnih poslov iz manj razvitih oz. evropskih tranzicijskih držav, kjer so stroški države nizki, trg delovne sile pa neurejen in dopušča obnašanje delodajalcev, ki je za normalne tržne ekonomije nepredstavljivo. Prihaja do selitve dodelavnih poslov, s tem pa se sproščajo sredstva za tržno komuniciranje in zgoraj omenjene investicije pri tistih, ki razpolagajo z blagovnimi znamkami. Dejstvo je, da danes trg obvladujejo tisti, ki imajo dobro pozicionirane in običajno globalne blagovne znamke, industrija pa je zgolj nemi opazovalec dogajanj. V takšnem okolju deluje v zadnjih letih tudi Mura, ki je ena največjih tovarn v oblačilni industriji v Evropi, seveda gledano preko proizvodnih kapacitet in števila zaposlenih. Konkurenti iz preteklih desetletij so že izginili ali se preko postopkov prisilnih poravnjav in stečajev bistveno zmanjšali. Tranzicija se je Mure v preteklem desetletju zgolj dotaknila, v zadnjih letih pa jo je bistveno prizadela, pospešena z gospodarsko recesijo, ki najbolj prizadene modno industrijo. Leto 2002 pa je tisto, v katerem se je Mura z vso ostrino soočila s krizo in nujnostjo prestrukturiranja. Cilj nove organizacije je, da Muro iz proizvodno naravnane podjetja spremeni v tržno naravnano podjetje.

3.1.7 Izvozna usmerjenost

V letu 2003 je Mura s prodajo svojih izdelkov in storitev dosegla za 14,8 milijard SIT prihodkov, od tega jih je kar 83% dosegla na tujih trgih. Izvozna usmerjenost podjetja se je tako povečala za nadaljnje 3%. Pomembnejši izvoznik je profitni center Proizvodnja, saj se v izvoznih prihodkih Mure kar 86-odstotni delež nanaša na izvozne prihodke od storitev Proizvodnje, le-te pa so v 94-odstotnem deležu dosežene z mednarodnimi kooperacijami. Ciljni trgi posameznih profitnih centrov Mure so različni. Proizvodnja svoje storitve v največji meri izvažata na trge Nemčije, Francije, Nizozemske, Švice in Belgije. Tradicionalni izvozni trgi Murinih lastnih kolekcij so Hrvaška, ki je že od vsega začetka vodilni izvozni partner, Srbija in Črna gora ter Bosna in Hercegovina. Večji obseg prodaje v Rusijo je posledica odprtja nove franšizne prodajalne v Moskvi.

GRAFIKON 1: STRUKTURA IZVOZA PO DRŽAVAH V LETIH 2002 IN 2003

Vir: Poslovno poročilo Mura d. d. 2003

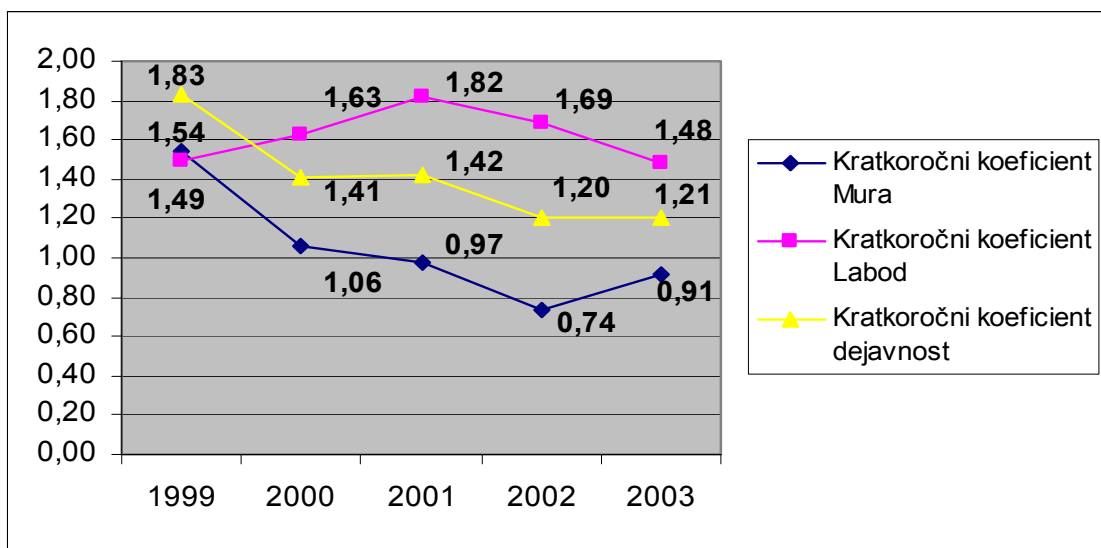
3.2 Analiza spremljanja plačilne sposobnosti

3.2.1 Statična analiza spremljanja plačilne sposobnosti

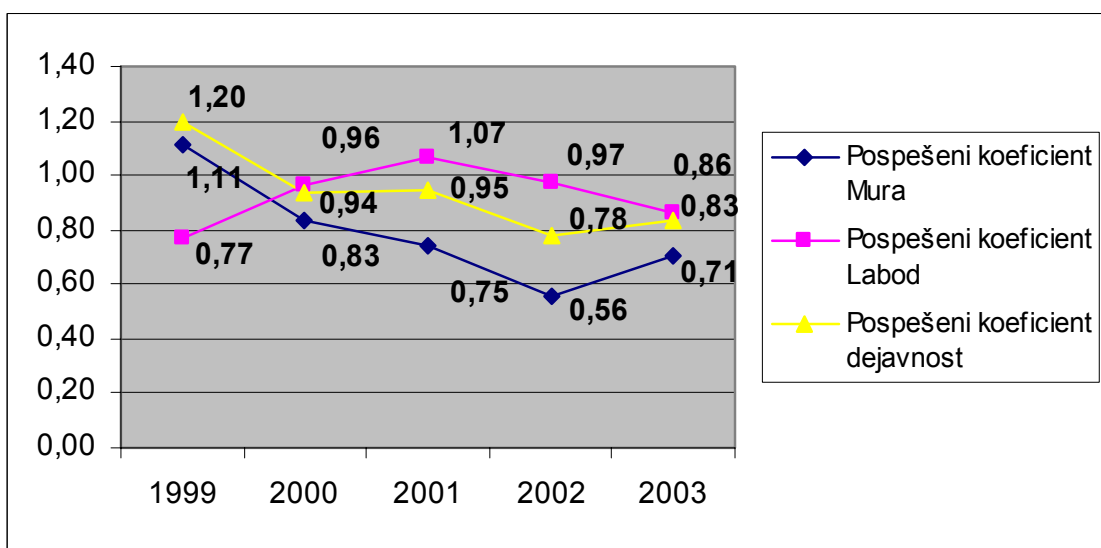
Statično plačilno sposobnost oz. strukturno plačilno sposobnost bomo proučevali s primerjanjem postavk v bilanci stanja, z izračunom kazalnikov, ki so oblikovani tako, da predstavljajo razmerja med izbranimi računovodskimi postavkami. Analizo bomo dopolnili z kazalniki obračanja, pri katerih bomo primerjali postavke bilance stanja in izkaza poslovnega izida. Bilanca stanja družbe Mura d.d. za leta 1999-2003 je v PRILOGI 6, izkaz poslovnega izida Mure d.d. za ista obdobja v PRILOGI 7, izračuni kazalnikov pa v PRILOGI 8. Izračunane kazalnike Mure d.d. bomo primerjali z dejavnostjo (velike družbe DB/18.2) in s sorodnim podjetjem Labod.

3.2.1.1 Spremljanje kratkoročne plačilne sposobnosti

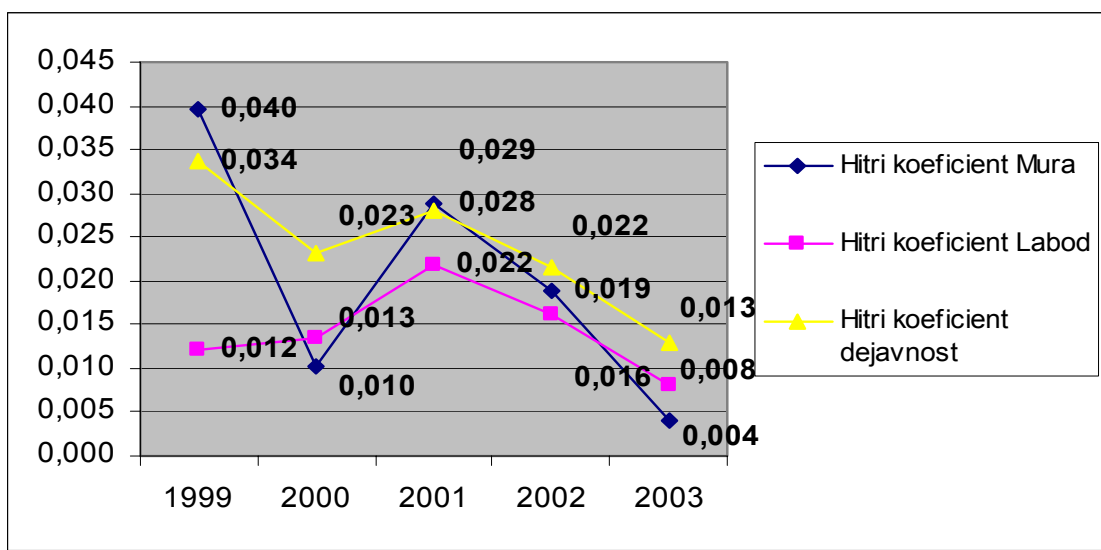
GRAFIKON 2: GIBANJE KRATKOROČNEGA KOEFICIENTA

GRAFIKON 3: GIBANJE POSPEŠENEGA KOEFICIENTA

GRAFIKON 4: GIBANJE HITREGA KOEFICIENTA

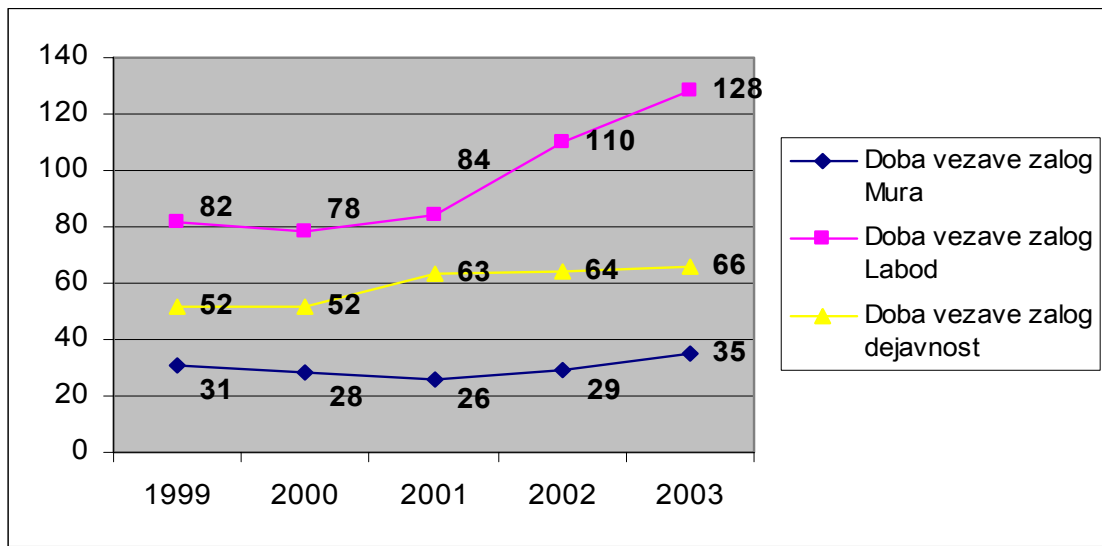
Iz pregleda izračunanih kazalnikov vodoravnega finančnega ustroja ugotavljamo, da družba Mura d.d. v proučevanih letih s hitrim koeficientom pokriva zelo majhen delež kratkoročnih obveznosti (0,4 – 4%). Tudi z vključitvijo kratkoročnih terjatev v likvidnostni obrazec družbi ne uspe pokriti vseh kratkoročnih obveznosti, prav tako pa tudi ne z vključitvijo v likvidnostni obrazec najmanj likvidnih sredstev, t.j. zalog in aktivnih časovnih razmejitev. To kaže na težave s plačilno sposobnostjo, saj kratkoročna sredstva ne pokrivajo niti vseh kratkoročnih obveznosti.

Če proučujemo trend kratkoročnega in pospešenega koeficienta, vidimo najnižje vrednosti v letu 2002, ko se je družba z vso ostrino soočila s krizo. V letu 2003, ko je družba že v programu prestrukturiranja, so se vrednosti kazalnikov že izboljšale. Z analizo trenda ugotavljamo tudi, da kratkoročne obveznosti naraščajo hitreje kot kratkoročna sredstva, kar znižuje vrednost kazalnika. Predvsem močno naraščajo kratkoročne finančne obveznosti do bank. Ugotavljamo tudi, da ima družba zelo malo dolgoročnih obveznosti iz financiranja in se od zunaj financira skoraj samo s kratkoročnimi viri, ki jih iz leta v leto obnavlja. Če bi bil del najmanj likvidnih sredstev (zalog) financiran z dolgoročnimi viri, bi se vrednosti kazalnikov izboljšale in s tem bi se tudi tveganje plačilne nesposobnosti zmanjšalo. Nizke vrednosti kazalnikov opozarjajo na to, da je treba povečati vlaganja v kratkoročna sredstva ali zmanjšati nekatere oblike kratkoročnih obveznosti.

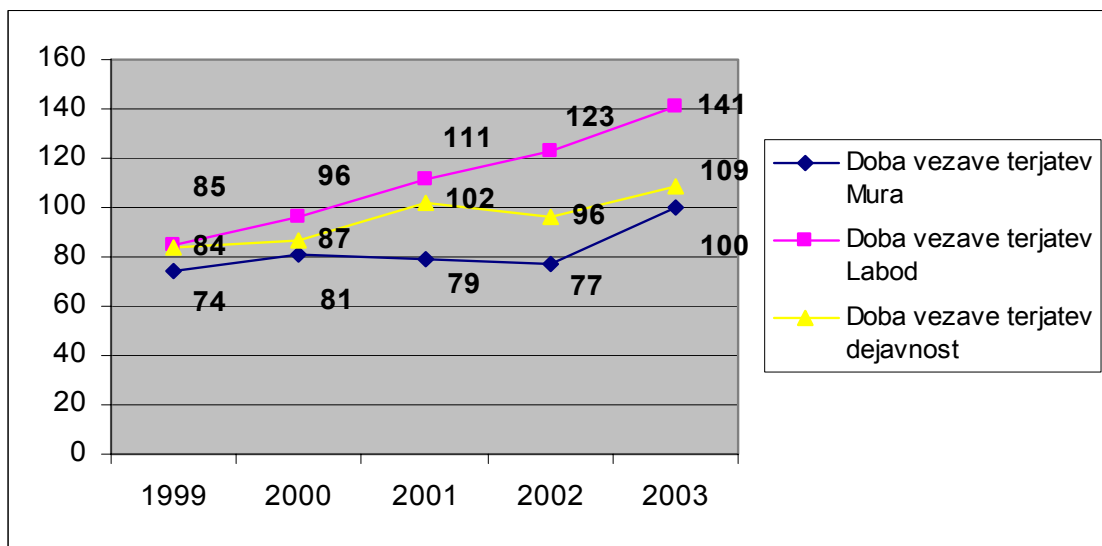
Največji delež med kratkoročnimi sredstvi predstavljajo kratkoročne terjatve kot visoko likvidna sredstva. Ker gre za proizvodno podjetje, tudi zaloge kot najmanj likvidna kratkoročna sredstva predstavljajo pomemben delež med kratkoročnimi sredstvi. Najbolj likvidne oblike sredstev predstavljajo zelo mali delež kratkoročnih sredstev. Seveda gre za posnetek trenutnega stanja na dan sestavljanja bilance stanja, ki nam o plačilni sposobnosti ne pove dovolj. Likvidnostna rezerva ni nujno v denarni obliki, ampak jo v primeru družbe Mura d.d. predstavljajo okvirni krediti in dovoljena prekoračenja stanj na bančnih računih.

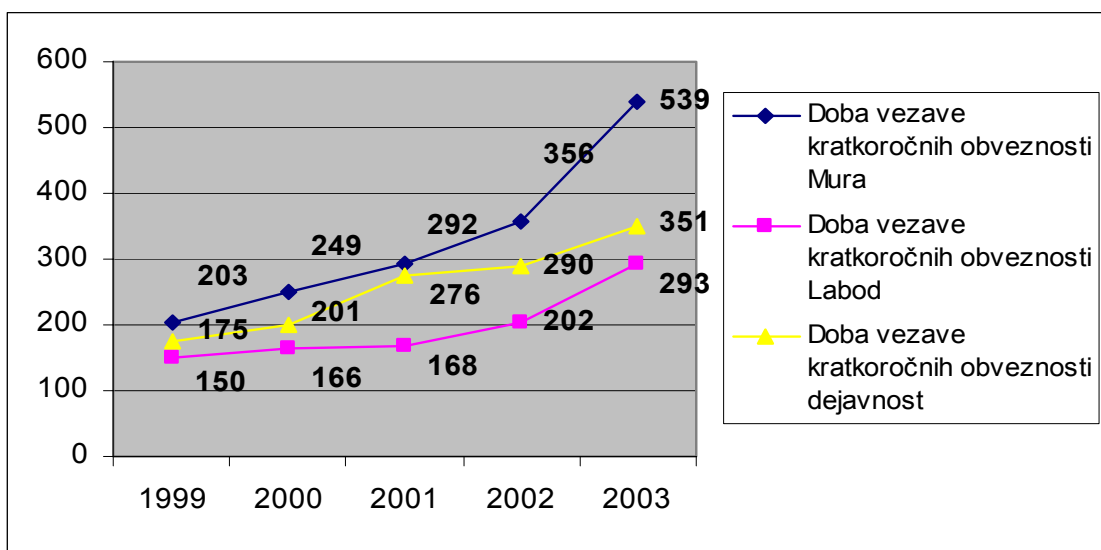
Ko proučujemo kazalnike kratkoročne plačilne sposobnosti Mure d.d. v primerjavi z dejavnostjo (DB/18.2 velike družbe) in s sorodnim podjetjem (Labod), ugotovimo prav tako padajoč trend v zadnjih letih, kar kaže na podobne pogoje poslovanja in na recesijo v panogi. Zaznamo pa pri družbi Mura d.d. nižje vrednosti vseh treh koeficientov, kar lahko pomeni večje težave s plačilno sposobnostjo. Seveda pa to ni res, če vemo, da likvidnostna rezerva podjetja ni nujno v denarju.

GRAFIKON 5: GIBANJE DOBE VEZAVE ZALOG

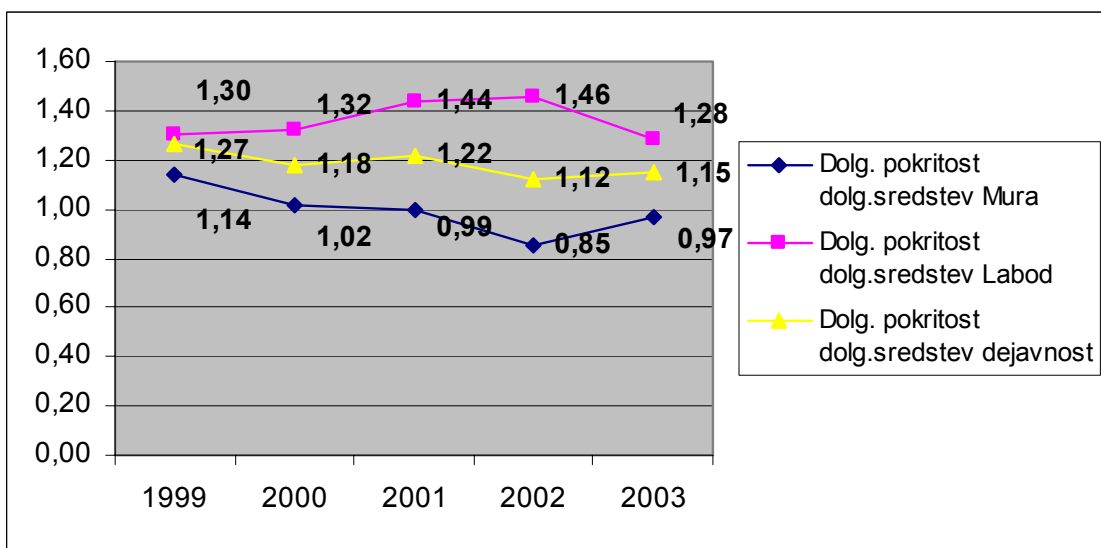
GRAFIKON 6: GIBANJE DOBE VEZAVE TERJATEV

GRAFIKON 7: GIBANJE DOBE VEZAVE KRATKOROČNIH OBVEZNOSTI

Pomemben vidik kratkoročne plačilne sposobnosti osvetljujejo tudi kazalniki obračanja. Pokažejo nam povprečen čas vezave sredstev ali obveznosti v krogotoku poslovanja. Iz podatkov, ki jih imamo na razpolago za raziskavo, lahko proučujemo gibanje kazalnika celotnih zalog, terjatev in kratkoročnih obveznosti. Tako v družbi Mura d.d., kot v Labodu in tudi če proučujemo kazalnike obračanja dejavnosti (DB/18.2 velike družbe), imajo kazalniki naraščajoči trend, ki lahko kaže na težave pri zagotavljanje plačilne sposobnosti. Pri družbi Mura d.d. lahko ob primerjavi z dejavnostjo in sorodnim podjetjem ugotovimo najnižje vrednosti oz. najkrajši čas vezave zalog in terjatev in najdaljši čas vezave obveznosti v krogotoku poslovanja. Primerjava sproži dodatna vprašanja in potrebo po nadaljnjem proučevanju.

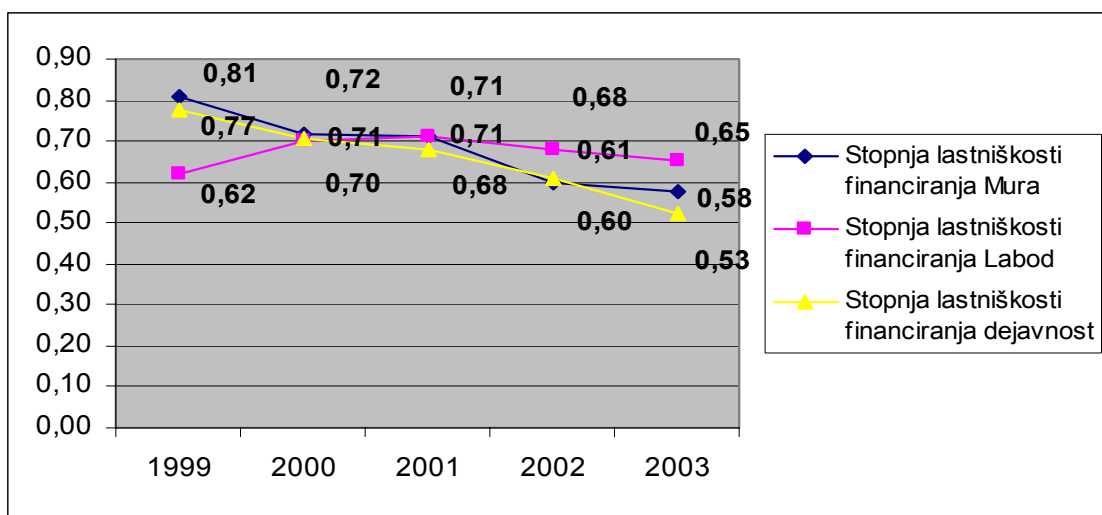
3.2.1.2 Spremljanje dolgoročne plačilne sposobnosti

GRAFIKON 8: GIBANJE DOLOGOROČNE POKRITOSTI DOLOGOROČNIH SREDSTEV

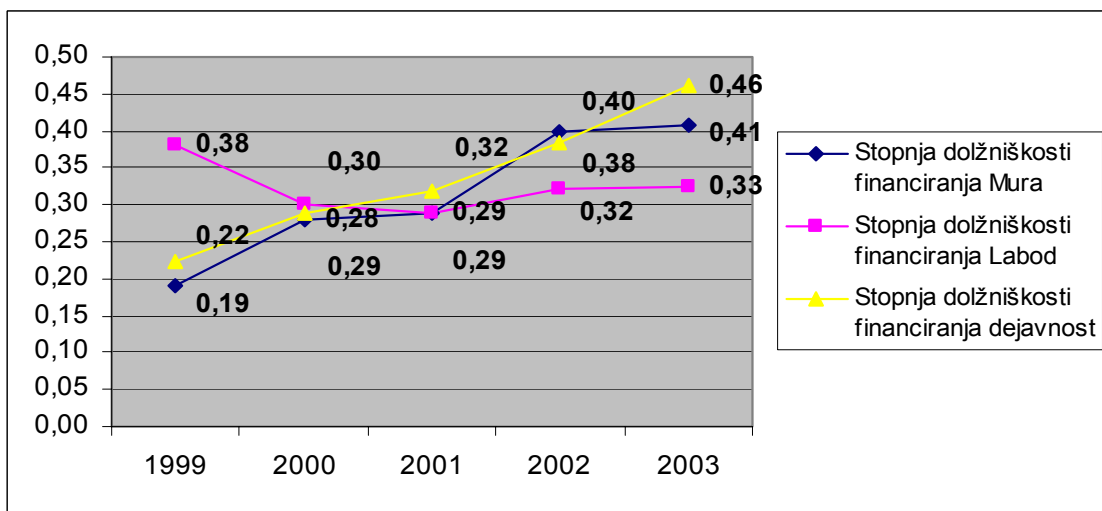
Za dolgoročno plačilno sposobnost je ključnega pomena optimizacija obratnega kapitala, to je tistega dela kratkoročnih sredstev, ki so financirana z dolgoročnimi in trajnimi viri. Kazalnik naj bi bil večji od 1, kar pomeni, da dolgoročni viri financirajo tudi del kratkoročnih sredstev. S tem je zagotovljena stabilnost financiranja v podjetju. Ko proučujemo vrednost kazalnika dolgoročne pokritosti dolgoročnih sredstev za družbo Mura d.d. ugotavljamo, da družba v zadnjih letih posluje z negativnim obratnim kapitalom, kar pomeni, da s kratkoročnimi viri financira del dolgoročnih sredstev, kar lahko za družbo pomeni težave s plačilno sposobnostjo. Najnižja vrednost kazalnika je v kriznem letu 2002, že v naslednjem letu se je vrednost kazalnika nekoliko izboljšala. Pozornost je treba posvetiti optimizaciji obratnega kapitala.

Ko proučujemo gibanje dolgoročne pokritosti dolgoročnih sredstev v primerjavi z dejavnostjo in sorodnim podjetjem, ugotovimo v obeh primerih odstopanja. Le pri družbi Mura d.d. zaznamo nižje vrednosti kazalnika od 1, torej negativni obratni kapital, kar opozarja, da so na tem področju v družbi Mura d.d. potrebne dodatne proučitve.

GRAFIKON 9: GIBANJE STOPNJE LASTNIŠKOSTI FINANCIRANJA

GRAFIKON 10: GIBANJE STOPNJE DOLŽNIŠKOSTI FINANCIRANJA

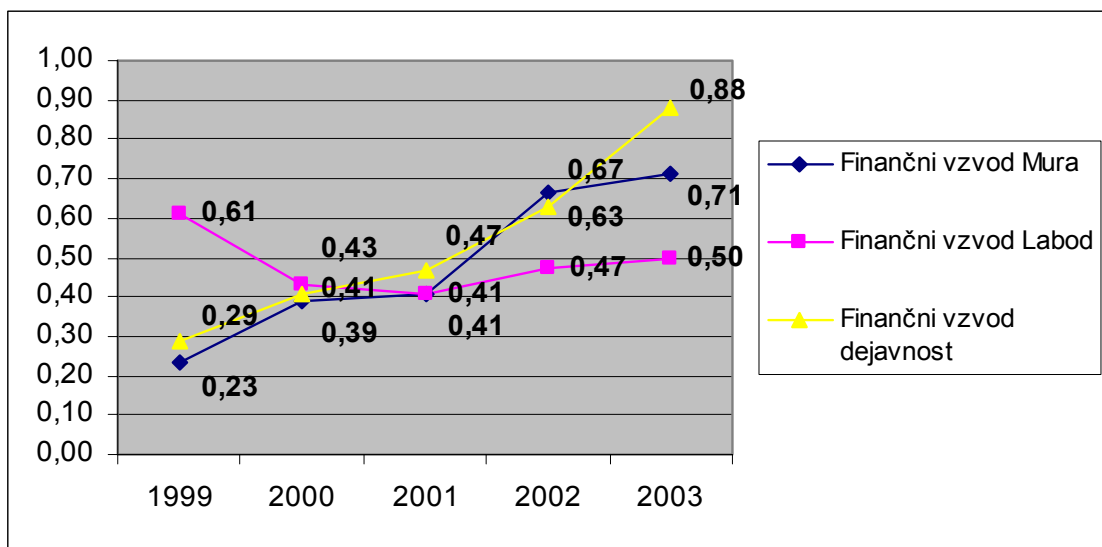

Tudi kapitalska struktura je temeljna sestavina dolgoročne plačilne sposobnosti. Proučujemo jo s temeljnimi kazalniki stanja financiranja, ki opredeljujejo razmerja med obveznostmi do virov sredstev, z njimi ugotavljamo strukturo financiranja sredstev in hkrati izražajo stopnjo finančne neodvisnosti podjetja. Stopnja lastniškosti financiranja prikazuje delež lastnikov med viri financiranja in z njo ugotavljamo finančno tveganje. Velika vrednost kazalnika kaže na konzervativno finančno politiko podjetja in zmanjšuje tveganje, vendar je na ta način težje doseči dobičkonosnost kapitala, ki je cilj lastnikov. Ko proučujemo izračun stopnje za družbo Mura d.d., ugotovimo, da se je družba odločila spremeniti finančno politiko. Delež lastnikov med viri financiranja je v padajočem trendu in v letu 2003 znaša le 58% vseh obveznosti do virov sredstev. S tem se tveganje povečuje, dobičkonosnost kapitala pa je lažje doseči. Stopnja dolžniškosti financiranja je eden najpomembnejših kazalnikov analize financiranja. Prikazuje zadolženost podjetja, kaže tudi varnost naložb upnikov v podjetje. Kazalnik je podoben prejšnjemu. Ko proučujemo stopnjo dolžniškosti družbe Mura d.d., ugotovimo, da njena vrednost narašča. Zadolženost družbe se povečuje, medtem ko se delež lastnikov zmanjšuje. Zaradi doseganja dobičkonosnosti kapitala, ki je eden najdražjih virov financiranja, se podjetju splača do neke mere zadolžiti, vsaj dokler je obrestna mera za dolgoročna posojila nižja od zahtevane dobičkonosnosti kapitala.

Večanje kapitala ob drugih nespremenjenih okoliščinah praviloma zmanjšuje tveganje v zvezi z zagotavljanjem njegove dolgoročne plačilne sposobnosti in obratno. Ugotavljamo, da družba Mura d.d. z zmanjševanjem kapitala in povečevanjem zadolženosti povečuje tveganje v zvezi z zagotavljanjem dolgoročne plačilne sposobnosti in zmanjšuje stopnjo finančne neodvisnosti.

Ko proučujemo stopnjo lastniškosti financiranja in stopnjo dolžniškosti financiranja Mure d.d. v primerjavi z dejavnostjo in sorodnim podjetjem, lahko prav tako ugotovimo padajoči oz. naraščajoči trend in tudi, da je stopnja lastniškosti v Muri d.d. v opazovanih letih najbolj padla (z 81% na 58% delež lastnikov).

GRAFIKON 11: GIBANJE FINANČNEGA VZVODA

Če primerjamo dolg s kapitalom, dobimo finančni vzvod, ki ga je najbolje primerjati s povprečjem panoge. Pravila razmerja med lastniškim kapitalom in dolgovi so v praksi in literaturi zelo različna in tudi panožno povprečje ni neka magična meja, odmiki pa nam predvsem narekujejo nadaljnje analize. Iz dostopnih podatkov naše raziskave lahko proučujemo trend finančnega vzvoda družbe Mura d.d., dejavnosti (DB/18.2 velike družbe) in sorodnega podjetja (Labod). Ugotavljamo, da se vrednost kazalnika v trendu povečuje v družbi Mura d.d., v dejavnosti in v sorodnem podjetju in v letu 2003 je vrednost dolga v kapitalu družbe Mura d.d. že 71%. Z izkoriščanjem finančnega vzvoda skuša družba Mura d.d. (tudi Labod in družbe dejavnosti) doseči pozitiven vpliv na finančno uspešnost poslovanja ob še sprejemljivem tveganju.

3.2.2 Dinamična analiza spremljanja plačilne sposobnosti

Za dinamično analizo spremljanja plačilne sposobnosti imamo podatke izkaza finančnega izida Mure d.d., sestavljenega po skrajšani različici II (posredna metoda). Prihodke vseh vrst pobotamo z odhodki vseh vrst brez amortizacije, tako da se namesto postavk pri finančnih tokovih pri poslovanju pojavljata na straneh pritokov in odtokov zgolj novi postavki dobiček pred obdavčitvijo in amortizacija. Zaradi tega pa so opuščene tudi postavke prihodkov in odhodkov pri navajanju finančnih tokov pri naložbenju in pri financiranju. Tak izkaz je zato precej poenostavljen, njegova izrazna moč pa precej manjša. Primerjali bomo postavke izkaza finančnega izida iz leta 2003 in leta 2002 in proučevali izračunane indekse. Zaradi primerljivosti bomo podatke za leto 2002 preračunali z indeksom maloprodajnih cen 105,6.

TABELA 1: IZKAZ FINANČNEGA IZIDA DRUŽBE MURA D. D. MURSKA SOBOTA

Elementi	v tisoč SIT			INDEKS
	leto 2002	leto 2002 (cene 03)	leto 2003	
<i>I. Finančni tokovi pri poslovanju</i>				
1. Pritoki pri poslovanju	-1.490.479	-1.573.946	-2.686.475	171
Dobiček pred obdavčitvijo	-2.881.509	-3.042.874	-1.637.728	54
Prilagoditve za amortizacijo	1.020.174	1.077.304	761.862	71
Začetne manj končne poslovne terjatve	370.678	391.436	-1.808.981	-462
Začetne manj končne aktivne čas.razm.	178	188	-1.628	-866
2. Odtoki pri poslovanju	-1.281.988	-1.353.779	-214.145	16
Končne manj začetne zaloge	12.859	13.579	144.987	1068
Začetni manj končni poslovni dolgovi	-1.294.847	-1.367.358	-55.337	4
Začetne manj končne pasivne časovne razmejitev	0	0	-303.795	
Prebitek odtokov pri poslovanju	208.491	220.166	2.472.330	1123
<i>II. Finančni tokovi pri naložbenju</i>				
1. Pritoki pri naložbenju	-318.017	-335.826	292.980	-87
Pobotano zmanjšanje kratkoročnih finančnih naložb	-318.017	-335.826	292.980	-87
2. Odtoki pri naložbenju	-193.419	-204.250	306.936	-150
Pobotano povečanje neopred.dolg.sred.	12.919	13.642	59.902	439
Pobotano povečanje opredmetenih osn.sredstev	78.266	82.649	227.259	275
Pobotano povečanje dolgoročnih finan.naložb	-284.604	-300.542	19.775	-7
Prebitek odtokov pri naložbenju	124.598	131.575	13.956	11
Prebitek odtokov pri poslovanju in naložbenju	333.089	351.742	2.486.286	707

III. Finančni tokovi pri financiranju				
1. Pritoki pri financiranju	-81.337	-85.892	2.701.333	-3145
Pobotano povečanje dolgoročnih finan.dolgov	-81.337	-85.892	887.088	-1033
Pobotano povečanje dolgoročnih rezervacij	0	0	1.814.245	
2. Odtoki pri financiranju	-390.977	-412.872	327.398	-79
Zmanjšanje kapitala	93.505	98.741	0	0
Pobotano zmanjšanje kratkoročnih fin.dolgov	-484.482	-511.613	327.398	-64
Prebitek pritokov pri financiranju	309.640	326.980	2.373.935	726
Celotni prebitek odtokov v obrač. obdobju	23.449	24.762	112.351	454
Končno stanje denarnih sredstev	141.681	149.615	29.330	20
Finančni izid v obdobju	-23.449	-24.762	-112.351	454
Začetno stanje denarnih sredstev	165.130	174.377	141.681	81

Vir: Poslovno poročilo Mura d. d. 2003

Že na prvi pogled ugotovimo, da gre za izkaz finančnega izida družbe, ki je v letih 2002 - 2003 v finančnih težavah, kar dokazuje prebitek odtokov tako pri poslovanju kot pri naložbenju. Družba v proučevanih letih s svojim poslovanjem ne doseže zadostnih pritokov, da bi pokrila vse odtoke. Družba svojo likvidnost zagotavlja s prebitkom pritokov pri financiranju.

V poslovno leto 2003 je družba stopila s sprejetim Programom prestrukturiranja in pričakovanji, da bo državna pomoč odobrena in nakazana že v prvih mesecih. Postopki za odobritev državne pomoči so se zaradi zakonskih postopkov in zahtevane usklajenosti z evropsko zakonodajo izredno zavlekli. Zaradi negotovosti so tudi banke vse svoje plasmaje vzdrževale v statusu »stand by«. Zagotavljanje plačilne sposobnosti je bilo izjemno težko. Z nakazilom četrte državnne pomoči so se razmere normalizirale. Žal pa je prišlo do izpada prihodkov zaradi zapoznele nabave materialov za kolekcijo jesen-zima 2003-2004, pa tudi zaradi neprilaganja trgu in vztrajanja na starem načinu prodaje.

I. Finančni tokovi pri poslovanju

Pritoki pri poslovanju so se v letu 2003 zmanjšali za 71% v primerjavi s predhodnim letom in so negativni – odtoki, kar je posledica: izguba v letu 2003 se je zmanjšala, kar povečuje finančni tok iz poslovanja prejšnjega leta za 46%; amortizacija se je zmanjšala za 11%, prevrednotovalni poslovni odhodki pri OS pa za 86,3%, kar zmanjšuje finančne pritoke pri poslovanju za 29% v primerjavi s predhodnim letom; poslovne terjatve so se v letu 2003 povečale predvsem zaradi aktiviranja terjatev do Ministrstva za gospodarstvo iz naslova državne pomoči, tako je finančni pritek zaradi povečanih terjatev manjši za 362% primerjalno s predhodnim letom. Tudi pri aktivnih časovnih razmejitev opazimo podoben trend, zmanjšujejo finančni tok za 766% v primerjavi z letom 2002, povečanje aktivnih časovnih razmejitev predstavljajo nezaračunani prihodki, vnaprej plačane naročnine,

Odtoki pri poslovanju so se zmanjšali za 84% v primerjavi z letom 2002. So negativni – pritoke, kar je posledica: zaloge so se povečale za 11% in povečujejo finančne odtoke v primerjavi s prejšnjim letom za 968%; poslovni dolgovi so se povečali, finančni odtoki iz tega naslova pa so manjši za 96%, če jih primerjamo z letom 2002; tudi pasivne časovne razmejitve so se povečale za 303.795 tisoč SIT in predstavljajo vračunane stroške stečaja odvisnega podjetja Westmur in zmanjšujejo finančne odtoke iz poslovanja. V obeh primerjanih letih odtoki prebijajo pritoke, **prebitek odtokov pri poslovanju** je v letu 2003

večji za 1023% od prebitka odtokov pri poslovanju v letu 2002. Družba Mura d.d. je s svojim poslovanjem ustvarila primanjkljaj denarnih sredstev v vrednosti 2.472 mio SIT v letu 2003 in 208 mio SIT v letu 2002.

II. Finančni tokovi pri naložbenju

Pritoki pri naložbenju so se v letu 2003 povečali za 187% od predhodnega leta, kar je posledica zmanjšanja kratkoročnih finančnih naložb predvsem zaradi kratkoročnega posojila družbi Trendline za dokapitalizacijo. **Odtoki** pri naložbenju leta 2003 so se tudi povečali za 250% v primerjavi z letom 2002, kar je posledica: neopredmetena dolgoročna sredstva so se povečala za 50% zaradi nakupov v okviru programa prestrukturiranja, odtoki so se zato povečali za 339% s primerjalnim obdobjem; opredmetena osnovna sredstva se se zmanjšala za 4,1%, odtok pa se je povečal za 175%; dolgoročne finančne naložbe so porasle za 4%, finančni odtok iz naložbenja pa je večji za 107% od zmanjšanja prejšnje leto. **Prebitek odtokov pri naložbenju** je za 89% manjši kot leta 2002. Tudi pri naložbenju je družba Mura d.d. ustvarila primanjkljaj denarnih sredstev. **Celotni prebitek odtokov pri poslovanju in naložbenju** se je v letu 2003 povečal za 607% v primerjavi s predhodnim obdobjem.

III. Finančni tokovi pri financiranju

Pritoki pri financiranju so se v letu 2003 povečali za 3.245% v primerjavi s prejšnjim letom, kar je posledica: dolgoročni finančni dolgovi so se povečali za 1.133% in pomenijo pritek financiranja; dolgoročne rezervacije predstavljajo odobreno državno pomoč za prestrukturiranje podjetja in povečujejo pritoke financiranja za 1.814 mio SIT. **Odtoki** pri financiranju so se v letu 2003 povečali za 179% v primerjavi s prejšnjim obdobjem in predstavljajo odplačila kratkoročnih finančnih dolgov do bank in drugih. **Prebitek pritokov pri financiranju** se je v letu 2003 povečal za 626% od prejšnjega leta.

Celotni prebitek odtokov v obračunskem obdobju je v letu 2003 večji za 354% od leta 2002. V obeh letih beležimo negativni finančni izid, ki zmanjšuje končno stanje denarnih sredstev. Končno stanje denarnih sredstev je v letu 2003 za 80% manjše od prejšnjega leta. Tudi začetno stanje denarnih sredstev je v letu 2003 manjše od prejšnjega leta za 19%. V obeh letih je torej družba Mura d.d. poslovno leto začela z zelo skromnimi denarnimi sredstvi, ki so v letu 2003 znašala 142 mio SIT in so predstavljala 2,6% vseh gibljivih sredstev, leto 2003 pa je zaključila z denarnimi sredstvi v vrednosti 29 mio SIT, kar predstavlja 0,5% celotnih obratnih sredstev konec obračunskega obdobja.

Iz analize izkaza finančnega izida družbe Mura d.d., ki nam je bil na razpolago za proučevanje, lahko ugotovimo, da je družba svojo likvidnost v letih 2002 in 2003 zagotavljala s povečanim zadolževanjem, kar nam je pokazala tudi klasična analiza s kazalniki in v letu 2003 tudi z subvencijo države. Glede na to, da je imelo podjetje v obeh letih negativni čisti denarni tok iz poslovanja in naložbenja, je izračun kazalcev finančne tokovnosti, ki jih opredeljujejo Slovenski računovodski standardi nesmiseln. Izračunamo pa lahko pokritje čistega denarnega toka poslovanja in naložbenja.

Koeficient pokritja čistega denarnega toka poslovanja in naložbenja:
čisti denarni tok financiranja / negativni čisti denarni tok iz poslovanja in naložbenja

Leto 2002: $326.980/351.742 = 0,93$

Leto 2003: $2.373.935/2.486.286 = 0,95$

Izračunani kazalniki kažejo, da negativni čisti denarni tok poslovanja in naložbenja v obeh proučevanih letih nista v celoti pokrita s pozitivnim denarnim tokom iz financiranja, ampak delno tudi iz začetnega stanja denarnih sredstev.

V letu 2002 je družba zagotavljala plačilno sposobnost s krediti, v letu 2003 pa poleg tega tudi s subvencijo države. Tako je družba Mura d.d., kljub kritičnemu poslovanju, še vedno plačilno sposobna.

Izkaza finančnega izida po neposredni metodi v družbi Mura d.d. ne sestavljajo, zato bomo pomen tega izkaza prikazali na primeru podatkov za mesec oktober 2004. Predračunski izkaz finančnega izida po neposredni metodi bomo sestavili iz podatkov predračuna denarnih sredstev iz finančne službe (PRILOGA 5), obračunski izkaz pa z zbiranjem podatkov na kontih glavne knjige.

Mesečni predračun denarnih sredstev finančne službe smo preuredili tako, da smo prejeme in izdatke prikazali po dejavnostih poslovanja, naložbenja in financiranja. Predračun zajema načrtovane prejeme in izdatke za mesec oktober 2004. Med načrtovanimi prejemi od kupcev in načrtovanimi izdatki za plačila dobaviteljem so zajete vse zapadle terjatve in obveznosti do konca proučevanega meseca. Med njimi so tudi zapadle in neplačane terjatve in obveznosti iz prejšnjih mesecev, kar izpostavlja problem plačilne nediscipline. Zaradi te je nemogoče načrtovati prejeme od kupcev in izdatke za plačila dobaviteljem po dnevih za celotni mesec vnaprej. Z izterjavo in z dogovori o podaljšanju rokov plačil se vsakodnevno rešuje zagotavljanje plačilne sposobnosti.

Kot denar in denarne ustreznike smo opredelili denar v blagajnah, na tolarskih bančnih računih in deviznih bančnih računih ter plačilne kartice. Finančni izid v mesecu oktobru 2004 pomeni spremembo denarnih sredstev v bilanci stanja 30.9 in 31.10.2004. Prejeme in izdatke smo zbirali na protikontih denarnih sredstev in ustreznikov in jih razdelili po dejavnostih. Glavnino prejemkov pri poslovanju predstavljajo plačila domačih in tujih kupcev ter kupcev v maloprodaji. Izdatki pri poslovanju so namenjeni plačevanju obveznosti domačim in tujim dobaviteljem za material, blago in storitve, plači, regresu, odpravninam, jubilejnim nagradam ter plačevanju prispevkov in dohodnine. Pri sestavljanju izkaza finančnega izida po neposredni metodi smo izločili kompenzacije med kupci in dobavitelji, ki ne pomenijo denarnega toka. K naložbenju smo uvrstili prejeme od prodaje osnovnih sredstev (prodaja stanovanj, stanovanjski krediti) in dajanja osnovnih sredstev v najem (poslovnih prostorov, počitniškega naselja in stanovanj) in izdatke v zvezi z nabavo osnovnih sredstev. Prejeme pri dejavnosti financiranja predstavljajo prejeti krediti in obresti za dane kredite, izdatke pa odplačila kreditov, plačila obresti za dobljene kredite, zamudne obresti.

TABELA 2: IZKAZ FINANČNEGA IZIDA DRUŽBE MURA D. D. ZA OKTOBER 2004 PO NEPOSREDNI METODI

v tisoč SIT

		načrtovano	uresničeno	razlika
A.	Finančni tokovi pri poslovanju			
a)	Prejemki pri poslovanju	2.999.574	1.168.409	1.831.165
	Prejemki od prodaje proizvodov in storitev	2.974.234	1.142.029	1.832.205
	Drugi prejemki pri poslovanju	25.340	26.380	-1.040
b)	Izdatki pri poslovanju	2.205.890	1.237.388	968.502
	Izdatki za nakup materiala in storitev	1.248.900	414.458	834.442
	Izdatki za plače in deleže zaposlenecv v dobičku	527.610	531.620	-4.010
	Izdatki za davek iz dobička			
	Izdatki za druge dajatve vseh vrst	429.380	291.310	138.070
	Drugi izdatki pri poslovanju			
c)	Prebitek prejemkov pri poslovanju ali prebitek izdatkov pri poslovanju (a+b)	793.684	-68.979	862.663
B.	Finančni tokovi pri naložbenju			
a)	Prejemki pri naložbenju	35.050	34.847	203
	Prjemki od dobljenih obresti in deležev v dobičku drugih			
	Prejemki od odtujitve opredmetenih osnovnih sredstev	34.800	34.596	204
	Prejemki od odtujitve dolgoročnih finančnih naložb	250	251	-1
	Prejemki od odtujitve kratkoročnih finančnih naložb			
b)	Izdatki pri naložbenju	35.300	7.983	27.317
	Izdatki za pridobitev opredmetenih osnovnih sredstev	35.260	7.941	27.319
	Izdatki za pridobitev dolgoročnih finančnih naložb	40	42	-2
	Izdatki za pridobitev kratkoročnih finančnih naložb			
c)	Prebitek prejemkov pri naložbenju ali prebitek izdatkov pri naložbenju (a+b)	-250	26.864	-27.114
č)	Prebitek prejemkov pri poslovanju in naložbenju ali prebitek izdatkov pri poslovanju in naložbenju (Ac+Bc)	793.434	-42.115	835.549
C.	Finančni tokovi pri financiranju			
a)	Prejemki pri financiranju		256.365	-256.365
	Prejemki od vplačanega kapitala			
	Prejemki od dobljenih dolgoročnih posojil			
	Prejemki od dobljenih kratkoročnih posojil		256.365	-256.365
b)	Izdatki pri financiranju	26.000	226.683	-200.683
	Izdatki za dane obresti	21.000	21.331	-331
	Izdatki iz naslova rezervacij			
	Izdatki za vračila oz. odplačila dolgor. posoj. in kreditov			
	Izdatki za vračila oz. odplačila kratkoroč. posoj. in kreditov	5.000	205.352	-200.352
	Izdatki za izplačila dividend in drugih deležev v dobičku			
	Izdatki za izplačila nagrad upravi in nadzornemu svetu			
c)	Prebitek prejemkov pri financiranju ali prebitek izdatkov pri financiranju (a+b)	-26.000	29.682	-55.682
č)	Celotni prebitek pritokov oz. odtokov (Bč+Cc)	767.434	-12.433	779.867
Č.	Končno stanje denarnih sredstev in njihovih ustreznikov	818.673	38.806	779.867
x)	Finančni izid v obdobju (seštevek prebitkov Ac, Bc in Cc)	767.434	-12.433	779.867
y)	Začetno stanje denarnih sredstev in njihovih ustreznikov	51.239	51.239	0

Izkaz finančnega izida, ki smo ga pripravili po neposredni metodi, nam prikaže načrtovane prejemke in izdatke, uresničene prejemke in izdatke ter odmike med njimi. Dobili smo pomembno informacijo, koliko denarja smo prejeli in zakaj smo ga porabili v proučevanem mesecu, odmiki med obračunskih in predračunskim izkazom finančnega izida pa sprožajo potrebo po nadaljnjem analiziranju in ukrepanju na področju zagotavljanja plačilne sposobnosti.

Velike odmike načrtovanega od dejanskega denarnega toka lahko ugotovimo predvsem pri prejemkih od prodaje proizvodov in storitev, kar kaže na to, da kupci ne plačujejo pravočasno zapadlih terjatev. Posledica tega so odmiki pri izdatkih za nakup materiala in storitev, kar kaže, da družba Mura d.d. ne poravnava pravočasno zapadlih obveznosti do dobaviteljev, in tudi pri izdatkih za dajatve, kar kaže, da družba Mura d.d. do konca meseca ni uspela poravnati vseh prispevkov. V proučevanem mesecu je družba Mura d.d. zagotavljala plačilno sposobnost z usklajevanjem plačil kupcev in dobaviteljev. Mesec oktober je mesec t.i. »mrtve sezone« v dejavnosti in tudi čas kolektivnih dopustov, kar, med drugim, tudi vpliva na plačila.

Ugotovimo lahko, da nam izkaz finančnega izida, sestavljen po neposredni metodi, zagotavlja pomembne informacije za odločanje o denarnih sredstvih, za lažje načrtovanje denarnih tokov, zagotavlja pa nam tudi sprotno spremljanje plačilnega prometa. Mesečne izkaze finančnega izida po neposredni metodi bi ob koncu leta združili v letni izkaz finančnega izida po neposredni metodi, ki bi prikazoval celoletne prejemke in izdatke. Finančni izid kot razlika med prejemki in izdatki pa bi pojasnjeval spremembo denarnih sredstev v bilanci stanja na začetku in koncu leta. S pomočjo sodobne informacijske tehnologije bi bilo to vsekakor izvedljivo. V Pravilniku o računovodstvu pa bi morali opredeliti, katera sredstva prištevati k denarnim sredstvom in ustreznikom in kako razvrstiti prejemke in izdatke po dejavnostih.

3.2.3 Povzetek analize s predlogi

S statično in z dinamično analizo plačilne sposobnosti Mure d.d. lahko ugotovimo, da je imela družba v proučevanih letih težave z zagotavljanjem plačilne sposobnosti. Na to nas opozarja padajoči trend kazalnikov statične analize kratkoročne plačilne sposobnosti, padajoči trend kazalnikov obračanja, naraščajoči trend dobe vezave sredstev in obveznosti v krogotoku poslovanja, negativni obratni kapital, naraščanje stopnje dolžniškosti in posledično padanje stopnje lastniškosti, kakor tudi naraščanje finančnega vzvoda. Enake zaključke nam nudi tudi dinamična analiza na osnovi izkaza finančnega izida (različica II – posredna metoda, skrajšana različica). Prebitok odtokov tako pri poslovanju, kot pri naložbenju nam kaže, da družba Mura d.d. v proučevanih letih s svojim poslovanjem ni pokrivala vseh odtokov poslovanja in naložbenja. S prebitkom pritokov pri financiranju (zadolževanje, subvencija države) je družba zagotavljala plačilno sposobnost. Tako je družba Mura d.d. v proučevanih letih kljub kritičnemu poslovanju ostala plačilno sposobna.

Za izboljšanje plačilne sposobnosti in njeno spremljanje predlagamo:

- povečati vlaganja v kratkoročna sredstva ali zmanjšati nekatere oblike kratkoročnih obveznosti oz. jih preoblikovati v dolgoročna in s tem doseči večje vrednosti kratkoročnih koeficientov plačilne sposobnosti in s tem lažje zagotavljanje plačilne sposobnosti,

- večjo pozornost posvečati kazalnikom obračanja in času vezave sredstev in obveznosti v krogotoku poslovanja (zaloge materiala, nedokončane proizvodnje, gotovih proizvodov in trgovskega blaga, kratkoročne in dolgoročne poslovne in druge terjatve, kratkoročne in dolgoročne finančne in poslovne obveznosti proučevati posebej, proučiti metode vrednotenja zalog – precenjenost, podcenjenost, zastarelost zalog, proučiti popravke terjatev in njihovo iztržljivost, oceniti iztržljivost drugih terjatev, proučevati obveznosti tudi glede na zapadlost) in tudi ukrepom na tem področju (izterjava, optimizacija zalog),
- večjo pozornost posvetiti optimizaciji obratnega kapitala in s tem zagotavljanju stabilnosti financiranja v družbi (npr. del kratkoročnih finančnih obveznosti preoblikovati v dolgoročne, zmanjšati kratkoročna sredstva – terjatve, zaloge),
- uvesti sestavljanje izkaza finančnega izida po posredni metodi (do sedaj skrajšana različica II), ki ima večjo izrazno moč za proučevanje dolgoročne plačilne sposobnosti,
- posebno pozornost posvetiti uvedbi predračunskega in obračunskega izkaza finančnega izida po neposredni metodi za spremljanje kratkoročne in tudi dolgoročne plačilne sposobnosti družbe in njene finančne prilagodljivosti.

3.3 Ugotovitve o spremljanju plačilne sposobnosti v družbi Mura d.d.

Na osnovi dostopnih podatkov za raziskavo smo proučili statično analizo dolgoročne in kratkoročne plačilne sposobnosti in dinamično analizo na osnovi izkaza finančnega izida, sestavljenega po skrajšani različici II – posredni metodi. V družbi Mura d.d. se izkaz finančnega izida, sestavljen po neposredni metodi, še ni uveljavil, zato smo poskušali na primeru mesečnih podatkov (predračuna denarnih sredstev finančne službe in kontnih kartic glavne knjige) prikazati pomen predračunskega in obračunskega izkaza finančnega izida po neposredni metodi kot zelo pomembnih računovodskih informacij za načrtovanje in proučevanje plačilne sposobnosti. Padajoči trendi in nizke vrednosti izračunanih kazalnikov vodoravnega finančnega ustroja oz. tako imenovanih kazalnikov kratkoročne plačilne sposobnosti nas opozarjajo, da kratkoročna sredstva ne pokrivajo niti vseh kratkoročnih obveznosti, da kratkoročne obveznosti, predvsem do bank, naraščajo hitreje kot kratkoročna sredstva, kar vse kaže na težave pri zagotavljanju plačilne sposobnosti družbe v proučevanih letih 1999 - 2003. Najnižje vrednosti so v kriznem letu 2002, v letu 2003 so se vrednosti kazalnikov nekoliko izboljšale. Seveda je treba proučevane kazalnike obravnavati s previdnostjo (vrednotenje zalog, zastarele zaloge, popravki terjatev, iztržljivost terjatev). Omenjene kazalnike je dobro obravnavati v povezavi s kazalniki obračanja sredstev in obveznosti v krogotoku poslovanja. Iz dostopnih podatkov smo proučevali gibanje vezave celotnih zalog, terjatev in kratkoročnih obveznosti, kjer smo imeli možnost primerjave z dejavnostjo (DB 18.2 velike družbe) in sorodnim podjetjem (Labod), ki pa nam ne dajejo tako natančnih rezultatov, kot če bi proučevali gibanje vezave vsake posamezne zaloge, terjatve ali obveznosti tako po vsebini kot po zapadlosti. Naraščajoči trend časa vezave sredstev (zalog in terjatev) in kratkoročnih obveznosti pa nas vsekakor opozarja na možne težave pri zagotavljanju plačilne sposobnosti.

Pri analizi dolgoročne plačilne sposobnosti lahko izpostavimo optimizacijo obratnega kapitala. Ko proučujemo vrednost kazalnika dolgoročne pokritosti dolgoročnih sredstev za družbo Mura d.d., lahko ugotovimo, da družba v zadnjih letih posluje z negativnim obratnim kapitalom, kar pomeni, da s kratkoročnimi viri financira poleg kratkoročnih

sredstev še del dolgoročnih sredstev. S tem pa je omajana stabilnost financiranja v podjetju. V primeru, da bi v družbi del kratkoročnih finančnih obveznosti preoblikovali v dolgoročne, bi se s tem povečala stabilnost financiranja, pa tudi že prej omenjeni kazalniki kratkoročne plačilne sposobnosti bi se izboljšali. Temeljna sestavina dolgoročne plačilne sposobnosti je tudi kapitalska struktura. Proučujemo jo s temeljnimi kazalniki stanja financiranja (stopnja lastniškosti financiranja, stopnja dolžniškosti financiranja, finančni vzvod). Stopnja lastniškosti financiranja prikazuje delež lastnikov med viri financiranja in z njo ugotavljamo finančno tveganje. Delež lastnikov med viri financiranja v družbi Mura d.d. je v padajočem trendu in v letu 2003 znaša 58% vseh obveznosti do virov sredstev (v letu 1999 81%), kar lahko kaže, da se je družba odločila spremeniti finančno politiko, saj se z padanjem stopnje povečuje finančno tveganje, dobičkonosnost kapitala pa je lažje doseči. Stopnja dolžniškosti financiranja prikazuje zadolženost družbe in kaže tudi varnost naložb upnikov v družbo. Za družbo Mura d.d. ugotavljamo naraščajoči trend stopnje, torej se zadolženost družbe povečuje. Ugotovimo lahko, da družba Mura d.d. z zmanjševanjem kapitala in povečevanjem zadolženosti povečuje tveganje v zvezi z zagotavljanjem dolgoročne plačilne sposobnosti in zmanjšuje stopnjo finančne neodvisnosti, seveda z namenom doseči osnovni cilj poslovanja podjetja, tj. največja tržna vrednost enote navadnega lastniškega kapitala.

Tudi trend finančnega vzvoda v proučevanih letih narašča, družba Mura d.d. skuša z izkoriščanjem finančnega vzvoda doseči pozitiven vpliv na finančno uspešnost družbe ob še sprejemljivem tveganju.

Iz izkaza finančnega izida družbe Mura d.d. po posredni metodi (skrajšana različica) lahko zelo hitro ugotovimo, da gre za družbo, ki ima težave z zagotavljanjem plačilne sposobnosti, na kar nas opozarja prebitok odtokov pri poslovanju in naložbenju. Družba s svojim poslovanjem v proučevanih letih ne dosega zadostnih pritokov, da bi pokrila vse odtoke. Plačilno sposobnost družba Mura d.d. zagotavlja s prebitkom pritokov pri financiranju, torej z zadolževanjem. Tako v proučevanih letih kljub kritičnemu poslovanju ostaja plačilno sposobna.

Izkaz finančnega izida po posredni metodi je izpeljanka iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida in ne pokaže, kaj se je dejansko dogajalo z denarjem v podjetju, torej kakšni so bili dejanski prejemki in izdatki denarja, torej denarni tokovi. Iz primera predračunskega izkaza finančnega izida po neposredni metodi, ki smo ga pripravili iz mesečnega drsečega načrta denarja finančne službe, lahko vidimo, kakšne denarne tokove smo načrtovali za proučevani mesec, kakšne in kolikšne prejemke ter kakšne in kolikšne izdatke smo pričakovali. Iz obračunskega izkaza finančnega izida lahko ugotovimo, koliko in kakšni prejemki in izdatki so bili uresničeni. Razlike med predračunskim in obračunskim izkazom po neposredni metodi predstavljajo odmike. Te v našem primeru zaznamo predvsem pri prejemkih od prodaje proizvodov in storitev in pri izdatkih za nakup materiala, storitev in blaga. Tako lahko sklepamo, da je družba Mura d.d. v proučevanem mesecu zagotavljala svojo plačilno sposobnost s podaljševanjem rokov plačil dobaviteljem, kar pa je posledica neplačevanja zapadlih terjatev kupcev. V ospredju so torej denarni tokovi, ki nam pojasnjujejo finančni izid, ki pomeni razliko v denarnih sredstvih v dveh zaporednih bilancah stanja.

4. SKLEP

V tržnem gospodarstvu imajo denarna sredstva zelo pomembno vlogo v poslovnem procesu. Odločanje o denarnih sredstvih v podjetju pomeni obvladovanje njegove likvidnosti in plačilne sposobnosti. Podjetje mora poslovati tako, da je v vsakem trenutku sposobno pravočasno izpolnjevati zapadle obveznosti ter da je trajno sposobno izpolniti vse svoje obveznosti. Govorimo o kratkoročni in dolgoročni plačilni sposobnosti, ki pa ju moramo obravnavati kot sočasni in medsebojno odvisni.

Za odločanje o denarnih sredstvih pa potrebujemo informacije. Največji delež teh najdemo v z zakoni in standardi urejenem finančnem računovodstvu. To so računovodske informacije v obliki računovodskih izkazov in na njihovi osnovi izračunanih kazalnikov. Na razpolago imamo statično in dinamično analizo plačilne sposobnosti. S statično analizo proučujemo plačilno sposobnost s primerjanjem postavk v bilanci stanja in z izračunom kazalnikov, z dinamično analizo pa proučujemo plačilno sposobnost z izkazom finančnega izida in z izračunom kazalnikov finančne tokovnosti.

Računovodski kazalniki so številčne informacije o poslovanju podjetja. Bistveno je, da kazalniki kažejo razmerja med postavkami, ki so vsebinsko smiselna, ter iz različnih zornih kotov obravnavajo uspešnost ali kažejo vzroke uspešnosti ali neuspešnosti poslovanja podjetja. Omogočajo nekatere vidike poslovanja podjetja, vendar dajo informacijo le, če so primerjani z relevantnimi drugimi kazalniki. Tako lahko z njimi opravimo analizo trenda in primerjalno panožno analizo. Ravno pri slednji pa mnogi teoretiki opozarjajo na slabosti analize s kazalniki. Zato je pri uporabi kazalnikov potrebna previdnost.

Kratkoročna statična analiza likvidnosti se ukvarja z razmerji med tekočimi sredstvi, kratkoročnimi terjatvami in zalogami ter kratkoročnimi obveznostmi. Gre za kazalnike vodoravne finančne sestave, saj vsak s svojega vidika kažejo kratkoročno pokritost kratkoročnih obveznosti s kratkoročnimi sredstvi na določen dan. Pojasnjevanje teh kazalnikov, kot kazalnikov kratkoročne plačilne sposobnosti ima nekatere slabosti. Če jih opazujemo v daljšem časovnem obdobju in se njihove vrednosti v trendu znižujejo, običajno takšno znižanje nakazuje porajajoče se težave v plačilni sposobnosti podjetja. Pomemben vidik kratkoročne plačilne sposobnosti osvetljujejo kazalniki obračanja, ki kažejo čas vezave posameznih postavk sredstev in obveznosti v krogotoku poslovanja, zato jih je pomembno povezovati z prej omenjenimi kazalniki kratkoročne plačilne sposobnosti.

Pri analizi dolgoročne plačilne sposobnosti gre za kazalnike finančne sestave (vodoravne in navpične). Bistvo te analize je usklajevanje ročnosti sredstev in obveznosti do virov sredstev. Ključnega pomena za dolgoročno plačilno sposobnost je optimizacija obratnega kapitala, to je tistega dela kratkoročnih sredstev, ki so financirana z dolgoročnimi in trajnimi viri. Le-ta zagotavlja stabilnost financiranja v podjetju. Tudi kapitalska struktura oz. njena (ne)ustreznost je poleg tveganja in (pre)zadolženosti temeljna sestavina dolgoročne plačilne sposobnosti. Temeljni kazalniki stanja financiranja vsebinsko opredeljujejo razmerja med obveznostmi do virov sredstev, zato z njimi ugotavljamo strukturo financiranja sredstev, hkrati pa nam izražajo stopnjo finančne neodvisnosti podjetja. Tudi pri teh kazalnikih zaznamo pomanjkljivosti.

Pravila financiranja, ki so poznana v povezavi z dolgoročno plačilno sposobnostjo, zanemarjajo osnovni cilj poslovanja podjetja (največja tržna vrednost enote navadnega lastniškega kapitala), ki izhaja iz optimalne sestave kapitala, nepovezane s pravili financiranja. Zaradi omenjenih slabosti tudi o dolgoročni plačilni sposobnosti ne moremo presoјati zgolj na podlagi postavk bilance stanja.

Finančno uspešnost podjetja nam kaže izkaz finančnega izida. Na podlagi proučevanja prejemkov (pritočkov) in izdatkov (odtokov) v izbranem obdobju proučujemo razloge, zakaj ima podjetje v bilanci stanja ob koncu poslovnega leta drugačen znesek denarja, kot ga je imelo na začetku poslovnega leta. Slovenski računovodski standardi nam omogočajo posredno in neposredno metodo sestave tega izida. Cilj posredne je povezati postavke izkaza poslovnega izida z ustreznimi postavkami bilance stanja. Zaradi te povezanosti na tak izkaz še vedno močno vplivajo računovodske usmeritve in ocene. Primerljivost finančnih izidov je zato slabša. Poudarek je torej na izidu. Tak izkaz je namenjen dolgoročni analizi plačilne sposobnosti, saj ne zajema denarnih tokov, ampak, gledano širše, finančne tokove; sistematično nam prikaže pritoke in odtokove sredstev. Izkaz finančnega izida po neposredni metodi je zato eno pomembnih orodij, ki deluje kot dodatni mehanizem nadzora nad računovodskimi usmeritvami in dodatnimi »ustvarjalnimi« prijemi v bilanci stanja in izkazu poslovnega izida. Poudarek je na denarnih tokovih (prejemkih, izdatkih) in ne na finančnem izidu. Kot tak je odločilnega pomena za oceno kratkoročne in dolgoročne plačilne sposobnosti ter finančne prilagodljivosti podjetja. Pomembne informacije za zagotavljanje kratkoročne plačilne sposobnosti podjetja je mogoče oblikovati na podlagi odmikov uresničenih denarnih tokov od načrtovanih, zato je zelo pridobil na veljavi predračunski izkaz finančnega izida, sestavljen po neposredni metodi. Z uporabo kazalnikov finančne tokovnosti lahko izboljšamo izrazno moč informacij o finančnih tokovih.

Izkaz finančnega izida je zaradi svoje informacijske vrednosti najpomembnejša informacija za odločanje o denarnih sredstvih, vendar kljub navedenim slabostim, ne smemo zanemariti informacij iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida. Kvaliteten informacijski pristop k analizi plačilne sposobnosti pomeni proučitev vseh informacij in njihovo medsebojno povezovanje.

Na primeru družbe Mura d.d. smo to dokazali. Tako klasična analiza na osnovi kazalnikov kot analiza na osnovi izkaza finančnega izida nam nudita pomembne informacije, vendar vsaka z različnih vidikov.

5. POVZETEK

Za učinkovitost odločanja o denarnih sredstvih v podjetju so ključnega pomena računovodske informacije. Poznamo računovodske informacije statične in dinamične analize, s pomočjo katerih lahko proučujemo plačilno sposobnost. Statična analiza je klasična analiza dolgoročne in kratkoročne plačilne sposobnosti, ki jo proučujemo na osnovi primerjanja postavk v bilanci stanja in z izračunom kazalnikov. Računovodski kazalniki so številčne informacije, ki nam širijo informacijsko podlago za odločanje, posebno, če jih opazujemo v trendu, v primerjavi s panogo ali sorodnim podjetjem. Rezultat dinamične analize je izkaz finančnega izida in kazalniki finančne tokovnosti na njegovi osnovi. Pri tem nam Slovenski računovodski standardi dajejo dve možnosti, posredno in neposredno metodo sestave izkaza finančnega izida. Prvega sestavimo na podlagi izkaza poslovnega izida in dveh zaporednih bilanc stanja, poudarek je na finančnem izidu, sam izkaz pa nam daje predvsem informacije o dolgoročni plačilni sposobnosti podjetja. Za proučevanje kratkoročne plačilne sposobnosti pa ima nedvoumno prednost izkaz finančnega izida po neposredni metodi, ki nam neposredno prikazuje denarne tokove, torej prejeme in izdatke. Poseben pomen za spremljanje kratkoročne plačilne sposobnosti ima predračunski izkaz finančnega izida, sestavljen po neposredni metodi.

Slabosti, ki jih lahko zaznamo tako pri klasični analizi s kazalniki kot pri izkazu finančnega izida, sestavljenem po posredni metodi, izhajajo predvsem iz različnih računovodskih usmeritev in ocen, ki se uporabljajo pri merjenju in pripoznavanju postavk izkaza poslovnega izida in bilance stanja, iz statičnosti postavk bilance stanja, iz katerih se računajo kazalniki, in iz tega, da so podatki iz obeh izkazov že lahko zastareli. Vendar kljub omenjenim slabostim teh računovodskih informacij ne smemo zanemarjati, ko proučujemo odločanje o denarnih sredstvih v podjetju. Računovodski kazalniki nam pokažejo področja, kjer so potrebne dodatne proučitve, poudarijo prednosti in slabosti podjetja ter sprožajo vprašanja. Šele s proučevanjem in medsebojnim povezovanjem informacij klasične analize s kazalniki in izkaza finančnega izida dobimo najbolj kvalitetno podlago za odločanje o denarnih sredstvih v podjetju.

Ključne besede: plačilna sposobnost, likvidnost, računovodske informacije, računovodski kazalniki, izkaz finančnega izida, prejeme, izdatki, pritoki, odtoki.

5.1 Zusammenfassung

Für die Entscheidungswirksamkeit von Zahlungsmittel in einem Unternehmen sind Buchführungsinformationen von hoher Bedeutung. Wir kennen Buchführungsinformationen der statischen und dynamischen Analyse, mit deren Hilfe man die Zahlungsfähigkeit untersuchen kann. Die statische Analyse ist eine klassische Analyse einer langfristigen und kurzfristigen Zahlungsfähigkeit, die wir aufgrund von Vergleichen von Bilanzposten und dem Berechnen von Indikatoren untersuchen. Buchführungsindikatoren sind zahlenmäßige Informationen, die uns die Informationsgrundlage zum Entscheiden erweitern, besonders wenn wir sie im Trend, im Vergleich mit der Branche oder mit einem Nachbarunternehmen, beobachten. Das Resultat einer dynamischen Analyse ist das Aufweisen eines finanziellen Ergebnisses und die Indikatoren des finanziellen Stromes auf dessen Grundlage.

Hierbei geben uns die slowenischen Buchführungsstandarde zwei Möglichkeiten, eine indirekte und direkte Zusammenstellungsmethode des Aufweisens eines finanziellen Ergebnisses. Die erste wird aufgrund des Aufweisens des Geschäftsergebnisses und zwei folgender Bilanzlagen zusammengestellt, wobei die Betonung auf dem finanziellen Ergebnis liegt, das eigentliche Aufweisen aber gibt uns vor allem Informationen über langfristige Zahlungsfähigkeit eines Unternehmens. Zur Untersuchung der kurzfristigen Zahlungsfähigkeit aber hat den Vorzug einwandfrei das Aufweisen des finanziellen Ergebnisses nach direkter Methode, das uns direkt den Geldstrom, also Einnahmen und Ausgaben, angibt. Eine besondere Bedeutung für das Verfolgen einer kurzfristigen Zahlungsfähigkeit hat das Aufweisen eines finanziellen Ergebnisses in Form eines Voranschlags, und zwar nach der direkten Methode.

Die Nachteile, die wir sowohl bei der klassischen Analyse mit Indikatoren als auch bei dem Aufweisen des finanziellen Ergebnisses, nach der indirekten Methode zusammengestellt, erkennen, folgen vor allem aus verschiedenen Buchführungstrends und Einschätzungen, die beim Messen und Anerkennen von Postenverzeichnissen des Geschäftsergebnisses und der Bilanzlage benutzt werden, aus dem Postengleichgewicht der Bilanzlage, aus dem die Indikatoren berechnet werden und aus dem, daß die Angaben aus beiden Verzeichnissen schon veraltet sind. Doch trotz erwähnter Nachteile dürfen diese Buchführungsinformationen bei der Untersuchung von Zahlungsmitteln im Unternehmen nicht vernachlässigt werden. Buchführungsindikatoren zeigen uns Bereiche, wo zusätzliche Untersuchungen nötig sind, sie betonen die Vorteile und Nachteile eines Unternehmens und werfen Fragen auf. Erst mit einer Untersuchung und gegenseitigen Verbindung von Informationen einer klassischen Analyse mit Indikatoren und dem Aufweisen eines finanziellen Ergebnisses bekommen wir die beste Qualitätsgrundlage zum Entscheiden über Zahlungsmittel im Unternehmen.

Schlüsselwörter: Zahlungsfähigkeit, Liquidität, Buchführungsinformationen, Buchführungsindikatoren, Aufweisen des finanziellen Ergebnisses, Einnahmen, Ausgaben, Zufluss, Abfluss.

6. LITERATURA IN VIRI

6.1 Literatura

1. Benedik, Barbara. 2003. Ugotavljanje uspešnosti podjetij z računovodskimi in finančnimi kazalniki. Magistrsko delo. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
2. Bergant, Živko. 1993. Sistem kompleksne analize finančnega položaja podjetja. Ljubljana: Iteo – Inštitut za trženje, ekonomiko in organizacijo.
3. Bergant, Živko. 2000. Izvajanje zakona o finančnem poslovanju podjetij. IKS revija za računovodstvo in finance XXVII (9), 65-92.
4. Bergant, Živko. 2003. Kapitalska ustreznost podjetij, da ali ne? ZBORNİK REFERATOV/ 35. simpozij o sodobnih metodah v računovodstvu, financah in reviziji, Portorož 19.-21. marca 2003, 337-361.
5. Čad, Maja. 2002. Vsebina in analiza izkaza finančnega izida. Diplomsko delo. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
6. Duhovnik, Meta. 2001. Zaznavanje nevarnosti plačilne nesposobnosti v podjetju. ZBORNİK REFERATOV/ 33. simpozij o sodobnih metodah v računovodstvu, financah in reviziji, Portorož 21.23. marca 2001, 397-416.
7. Duhovnik, Meta. 2003a. Prednosti neposrednega izkaza denarnih tokov. IKS revija za računovodstvo in finance XXX (12), 36-46.
8. Duhovnik, Meta. 2003b. Obračunski in denarni tokovi kot podlaga za ugotavljanje uspešnosti. Ljubljana: Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije.
9. Fekonja, Benjamin. 2004. Sestavljanje izkaza finančnega izida po SRS 26. REVIZOR 9/04, 46-77.
10. Helfert, Erich A.. 1997. Tehnike finansijske analize. Zagreb: Hrvatska zajednica računovodža i finacijskih djelatnika.
11. Horvat, Tatjana. 2000. Priprava letnega poročila za komuniciranje z interesnimi skupinami podjetja. Ljubljana: Gospodarski vestnik.
12. Igličar, Aleksander in Hočevar Marko. 1997. Računovodstvo za managerje. Ljubljana: Gospodarski vestnik.
13. Kavčič, Slavka. 2001. Organizacijski ustroj računovodske službe in njeno razmerje do finančne službe. ZBORNİK REFERATOV/ 33. simpozij o sodobnih metodah v računovodstvu, financah in reviziji, Portorož 21.-23. marca 2001, 153-166.
14. Kavčič, Slavka in Koželj Stanko, Odar Marjan. 2004. Razvitost računovodstva v slovenskih podjetjih. REVIZOR 3/04, 26-63.
15. Kepec, Mitja. 2002. Vloga računovodskih informacij pri napovedovanju plačilne sposobnosti z izkazom finančnega izida. Diplomsko delo. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
16. Koletnik, Franc. 1997. Analiziranje računovodskih izkazov (bilanc). Maribor: Ekonomsko poslovna fakulteta.
17. Kralicek, Peter. 1991. Grundlagen der Finanzwirtschaft. Wien: Ueberreuter.
18. Lipnik, Janez. 2004a. Oblike izkaza finančnega izida za zunanje poslovno poročanje. IKS revija za računovodstvo in finance XXXI (1-2), 130-139.
19. Lipnik, Janez. 2004b. Predstavitev mednarodnega računovodskega standarda 7 – izkaz finančnega izida. REVIZOR 4-5/04.
20. Lipnik, Janez. 2004c. Zgled sestavitve izkaza finančnega izida iz SRS 26. IKS revija za računovodstvo in finance XXXI (4), 68-76.

21. Mayr, Branko. 2000. Računovodske informacije. Portorož: Visoka strokovna šola za podjetništvo.
22. Mednarodni računovodski standardi 2001. 2002. Ljubljana: Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije.
23. Milost, Franko. 1997. Računovodstvo in poslovne finance. Portorož: Visoka šola za hotelirstvo in turizem.
24. Mlinarič, Franjo. 2000. Ali bo zakon o finančnem poslovanju podjetij res opravil s finančno nedisciplino. IKS revija za računovodstvo in finance XXII (6), 15-37.
25. Mramor, Dušan. 1993. Uvod v poslovne finance. Ljubljana: Gospodarski vestnik.
26. Perridon, Louis und Steiner Manfred. Finanzwirtschaft der Unternehmung. Munchen: Vahlen.
27. Pirc, Alenka. 2003. Pomen računovodskih informacij za odločanje v NE Krško v razmerah odprtega trga električne energije. Magistrsko delo. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
28. Rebernik, Miroslav in Repovž Leon. 2000. Od ideje do denarja. Ljubljana: Gospodarski vestnik.
29. Slovenski poslovno finančni standardi. 1998. Ljubljana: Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije.
30. Slovenski računovodski standardi. 2001. Ljubljana: Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije.
31. Turk, Ivan in Kavčič Slavka, Kokotec-Novak Majda, Koželj Stanko, Melavc Dane, Odar Marjan. 2004. Finančno računovodstvo. Ljubljana: Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije.
32. Turk, Ivan. 2000. Pojmovnik računovodstva, financ in revizije. Ljubljana: Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije.
33. Tracy, John A.. 1997. Kako čitati i razumjeti financijski izvještaj. Zagreb: Jakubin i sin.
34. Vidučič, Liljana. 2002. Financijski menadžment. Zagreb: RR;F plus.
35. Volkart, Rudolf. 2001. Rechnungswesen und Informationspolitik. Zurich: Versus.
36. Volkart, Rudolf. 2001. Strategische Finanzpolitik. Zurich: Versus.
37. Vollmuth, Hilmar J.. 1995. Bilanzanalyse und Bilanzpolitik für die Praxis. Planegg/Munchen: WRS, Verl. Wirtschaft, Recht, und Steuern.
38. Vidic, Darjana in Zaman Maja. 2000. Računovodski kazalniki v povezavi z zakonom o finančnem poslovanju podjetij. IKS revija za računovodstvo in finance XXVII (6), 38-46.
39. Zalar, Katarina. 2002. Računovodske informacije in letnih računovodskih izkazov za potrebe odločanja. Magistrsko delo. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
40. Zadravec, Rajko. 2003. Zaključni račun po novem. Ljubljana: Primath.
41. Zakon o finančnem poslovanju podjetij. 2004. Zbirka računovodskih, statusnopравnih, finančnih, obligacijskih in nekaterih drugih predpisov. Ljubljana: Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije.
42. Zakon o gospodarskih družbah. 2004. Zbirka računovodskih, statusnopравnih, finančnih, obligacijskih in nekaterih drugih predpisov. Ljubljana: Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije.

6.2 Viri

1. Poslovno poročilo Mura d.d. 2002
2. Poslovno poročilo Mura d.d. 2003
3. Drugi interni podatki Mura d.d.
4. www.ibon.com Bonitete poslovanja za družbe in s.p. 1994-2003

PRILOGA 1: Prikaz obratnega kapitala

AKTIVA	BILANCA STANJA	PASIVA
DOLGOROČNA SREDSTVA	DOLGOROČNI IN TRAJNI VIRI	
OBRATNI KAPITAL		
KRATKOROČNA SREDSTVA	KRATKOROČNI VIRI	

Vir: Vidic, Zaman 2000, 42

PRILOGA 2: Različica I izkaza finančnega izida (neposredna metoda) po SRS 26

Po različici I so potrebne v izkazu finančnega izida najmanj te postavke:

*A. Finančni tokovi pri poslovanju***a) Prejemki pri poslovanju**

Prejemki od prodaje proizvodov in storitev

Drugi prejemki pri poslovanju

b) Izdatki pri poslovanju

Izdatki za nakupe materiala in storitev

Izdatki za plače in deleže zaposlencev v dobičku

Izdatki za dajatve vseh vrst

Drugi izdatki pri poslovanju

c) Prebitek prejemkov pri poslovanju (a manj b) ali prebitek izdatkov pri poslovanju (b manj a)*B. Finančni tokovi pri naložbenju***d) Prejemki pri naložbenju**

Prejemki od dobljenih obresti in deležev v dobičku drugih

Prejemki od odtujitve neopredmetenih dolgoročnih sredstev

Prejemki od odtujitve opredmetenih osnovnih sredstev

Prejemki od odtujitve dolgoročnih finančnih naložb

Prejemki od odtujitve kratkoročnih finančnih naložb

e) Izdatki pri naložbenju

Izdatki za pridobitev neopredmetenih dolgoročnih sredstev

Izdatki za pridobitev opredmetenih osnovnih sredstev

Izdatki za pridobitev dolgoročnih finančnih naložb

Izdatki za pridobitev kratkoročnih finančnih naložb

f) Prebitek prejemkov pri naložbenju (a manj b) ali prebitek izdatkov pri naložbenju (b manj a)*C. Finančni tokovi pri financiranju***g) Prejemki pri financiranju**

Prejemki od vplačanega kapitala

Prejemki od dobljenih dolgoročnih posojil

Prejemki od dobljenih kratkoročnih posojil

h) Izdatki pri financiranju

Izdatki za dane obresti

Izdatki za vračila kapitala

Izdatki iz naslova rezervacij

Izdatki za vračila oziroma odplačila dolgoročnih posojil in kreditov

Izdatki za vračila oziroma odplačila kratkoročnih posojil in kreditov

Izdatki za izplačila dividend in drugih deležev v dobičku

i) Prebitek prejemkov pri financiranju (a manj b) ali prebitek izdatkov pri financiranju (b manj a)*Č. Končno stanje denarnih sredstev in njihovih ustreznikov*

x) Finančni izid v obdobju (seštevek prebitkov Ac, Bc in Cc)

+

y) Začetno stanje denarnih sredstev in njihovih ustreznikov

Vir: Slovenski računovodski standardi

PRILOGA 3: Različica II izkaza finančnega izida (posredna metoda) po SRS 26

Po različici II so v izkazu finančnega izida potrebne najmanj te postavke:

*A. Finančni tokovi pri poslovanju***a) Pritoki pri poslovanju**

Poslovni prihodki

Izredni prihodki, ki se nanašajo na poslovanje

Začetne manj končne poslovne terjatve

Začetne manj končne usredstvene (aktivne) kratkoročne časovne razmejitve

b) Odtoki pri poslovanju

Poslovni odhodki brez amortizacije in dolgoročnih rezervacij

Izredni odhodki, ki se nanašajo na poslovanje

Davki iz dobička in drugi davki, ki niso zajeti v poslovnih odhodkih

Končne manj začetne zaloge

Začetni manj končni poslovni dolgovi

Začetne manj končne udolgovljene (pasivne) kratkoročne časovne razmejitve

c) Prebitek pritokov pri poslovanju (a manj b) ali prebitek odtokov pri poslovanju (b manj a)*B. Finančni tokovi pri naložbenju***a) Pritoki pri naložbenju**

Finančni prihodki, ki se nanašajo na naložbenje (razen za prevrednotenje)

Izredni prihodki, ki se nanašajo na naložbenje

Pobotano zmanjšanje neopredmetenih dolgoročnih sredstev (razen za prevrednotenje)

Pobotano zmanjšanje opredmetenih osnovnih sredstev (razen za prevrednotenje in stvarne vložke kapitala)

Pobotano zmanjšanje dolgoročnih finančnih naložb (razen za prevrednotenje)

Pobotano zmanjšanje kratkoročnih finančnih naložb (razen za prevrednotenje)

b) Odtoki pri naložbenju

Finančni odhodki, ki se nanašajo na naložbenje (razen za prevrednotenje)

Izredni odhodki, ki se nanašajo na naložbenje

Pobotano povečanje neopredmetenih dolgoročnih sredstev (razen za prevrednotenje)

Pobotano povečanje opredmetenih osnovnih sredstev (razen za prevrednotenje in stvarne vložke kapitala)

Pobotano povečanje dolgoročnih finančnih naložb (razen za prevrednotenje)

Pobotano povečanje kratkoročnih finančnih naložb (razen za prevrednotenje)

c) Prebitek pritokov pri naložbenju (a manj b) ali prebitek odtokov pri naložbenju (b manj a)*C. Finančni tokovi pri financiranju***a) Pritoki pri financiranju**

Finančni prihodki, ki se nanašajo na financiranje (razen za prevrednotenje)

Izredni prihodki, ki se nanašajo na financiranje

Povečanje kapitala (brez čistega dobička)

Pobotano povečanje dolgoročnih rezervacij (razen za prevrednotenje)

Pobotano povečanje dolgoročnih finančnih dolgov (razen za prevrednotenje)

Pobotano povečanje kratkoročnih finančnih dolgov (razen za prevrednotenje)

b) Odtoki pri financiranju

Finančni odhodki, ki se nanašajo na financiranje (razen za prevrednotenje)

Izredni odhodki, ki se nanašajo na financiranje

Zmanjšanje kapitala (brez čiste izgube poslovnega leta)

Pobotano zmanjšanje dolgoročnih rezervacij (razen za prevrednotenje)

Pobotano zmanjšanje dolgoročnih finančnih dolgov (razen za prevrednotenje)

Pobotano zmanjšanje kratkoročnih finančnih dolgov (razen za prevrednotenje)

Zmanjšanje obveznosti do lastnikov iz delitve dobička (izplačila dividend in drugih deležev v dobičku)

c) Prebitek pritokov pri financiranju (a manj b) ali prebitek odtokov pri financiranju (b manj a)

Č. *Končno stanje denarnih sredstev in njihovih ustreznikov*

x) Finančni izid v obdobju (seštevek prebitkov Ac, Bc in Cc)

+

y) Začetno stanje denarnih sredstev in njihovih ustreznikov

Vir: Slovenski računovodski standardi

PRILOGA 4: Skrajšana različica II izkaza finančnega izida (posredna metoda) po SRS 26

Pri posredni (ne pa tudi neposredni) metodi lahko sestavljamo tudi skrajšano različico II izkaza finančnega izida, ki po SRS vsebuje najmanj te postavke:

- A. Finančni tokovi pri poslovanju*
- a) Postavke izkaza poslovnega izida**
 Dobiček pred obdavčitvijo
 Davki iz dobička in drugi davki, ki niso zajeti v poslovnih odhodkih
 Prilagoditve za amortizacijo
 Prilagoditve za prihodke
 Prilagoditve za odhodke
- b) Spremembe obratnih sredstev**
 Začetne manj končne poslovne terjatve
 Začetne manj končne aktivne kratkoročne časovne razmejitev
 Končne manj začetne zaloge
 Začetni manj končni poslovni dolgovi
 Začetne manj končne pasivne kratkoročne časovne razmejitev
- c) Prebitek pritokov pri poslovanju ali prebitek odtokov pri poslovanju (a+b)**
- B. Finančni tokovi pri naložbenju*
- a) Pritoki pri naložbenju**
 Zmanjšanje opredmetenih osnovnih sredstev (razen za prevrednotenje)
 Pobotano zmanjšanje dolgoročnih finančnih naložb (razen za prevrednotenje)
- b) Odtoki pri naložbenju**
 Povečanje opredmetenih osnovnih sredstev (razen za prevrednotenje)
 Pobotano povečanje dolgoročnih finančnih naložb (razen za prevrednotenje)
 Pobotano povečanje kratkoročnih finančnih naložb (razen za prevrednotenje)
- c) Prebitek pritokov pri naložbenju ali prebitek odtokov pri naložbenju (a+b)**
č) Prebitek pritokov pri poslovanju in naložbenju ali prebitek odtokov pri poslovanju in naložbenju (Ac+Bc)
- C. Finančni tokovi pri financiranju*
- a) Pritoki pri financiranju**
 Povečanje kapitala (brez izgube poslovnega leta)
 Pobotano povečanje dolgoročnih finančnih dolgov (razen za prevrednotenje)
 Pobotano povečanje kratkoročnih finančnih dolgov (razen za prevrednotenje)
- b) Odtoki pri financiranju**
 Zmanjšanje kapitala (brez izgube poslovnega leta)
 Pobotano zmanjšanje dolgoročnih rezervacij (razen za prevrednotenje)
 Pobotano zmanjšanje dolgoročnih finančnih dolgov (razen za prevrednotenje)
 Zmanjšanje obveznosti do lastnikov iz delitve dobička (izplačila dividend in drugih deležev)
- c) Prebitek pritokov pri financiranju ali prebitek odtokov pri financiranju (a+b)**
č) Celotni prebitek pritokov oziroma odtokov (Bč+Cc)
- Č. Končno stanje denarnih sredstev in njihovih ustreznikov*
- x) Finančni izid v obdobju (seštevek prebitkov Ac, Bc in Cc)
 +
 y) Začetno stanje denarnih sredstev in njihovih ustreznikov

PRILOGA 6: Bilanca stanja Mura d. d. od 1999 do 2003

<i>Besedilo</i>	<i>31.12.1999</i>	<i>31.12.2000</i>	<i>31.12.2001</i>	<i>31.12.2002</i>	<i>31.12.2003</i>
SREDSTVA	17.488.096	19.963.009	19.944.484	18.699.487	19.794.826
A. Stalna sredstva	12.705.767	14.260.124	14.340.736	13.175.461	12.720.535
I. Neopredmetena dolgoročna sredstva		6.280	62.383	75.302	113.215
1. Dolgoročno odloženi stroški poslovanja		6.280	62.383	75.302	113.215
II. Opredmetena osnovna sredstva	11.594.011	12.813.417	13.556.394	12.614.485	12.101.871
1. a. Zemljišča	1.564.913	1.704.190	1.797.575	1.739.774	1.738.290
b. Zgradbe	7.421.173	8.086.292	8.761.518	8.065.667	7.855.877
2. Proizvajalne naprave in stroji	1.940.923	2.223.161	2.253.965	2.041.601	1.870.948
3. Druge naprave in oprema	667.002	763.838	743.336	767.443	594.695
4. Osnovna sredstva, ki se pridobivajo		35.936			42.061
III. Dolgoročne finančne naložbe	1.111.756	1.440.427	721.959	485.674	505.449
1. Deleži v podjetjih v skupini	365.542	460.651	339.968	248.596	338.984
2. Dolg.fin.terjatve do podjetij v skupni			67.241	9.806	
3. Deleži v pridruženih podjetjih			67.755	17.097	14.645
4. Drugi dolgoročni deleži	419.289	560.089	50.627	81.810	33.648
5. Druge dolgoročne finančne terjatve	326.925	419.687	51.983	29.166	18.973
6. Lastni deleži			144.385	99.199	99.199
B. Gibljava sredstva	4.782.329	5.702.885	5.603.748	5.524.026	7.074.291
I. Zaloge	1.318.087	1.227.265	1.315.261	1.328.120	1.473.107
1. Material	539.855	579.839	527.814	410.642	637.946
2. Nedokončana proizvodnja	239.517	219.374	237.058	240.017	181.944
3. Proizvodi in trgovsko blago	538.571	428.052	550.389	677.461	653.217
II. Poslovne terjatve	3.225.999	4.134.766	3.791.936	3.421.258	5.230.239
a. Dolgoročne poslovne terjatve					502.985
1. Dolg.posl.terjatve do podjetij v skupini					502.985
b. Kratkoročne poslovne terjatve	3.225.999	4.134.766	3.791.936	3.421.258	4.727.254
1. Kratk.posl.terj. do kupcev (razen iz Iib2 in Iib3)	3.018.945	3.834.131	2.131.462	1.598.756	2.004.503
2. Kratk.posl.terj.do podjetij v skupini			1.219.667	1.460.658	1.267.616
3. Kratk.posl.terj.do pridruženih podjetij			167.498	113.461	1.747
4. Druge kratkoročne poslovne terjatve	207.054	300.635	273.309	248.383	1.453.388
III. Kratkoročne finančne naložbe	114.654	285.062	330.973	632.697	339.717
1. Kratkoročni deleži podj. v skupini	114.004	284.412	330.323	632.047	220.062
2. Kratkoročne finančne naložbe do drugih	650	650	650	650	119.655
IV. Dobroimetje pri bankah, čeki in gotovina	123.448	55.323	165.130	141.681	29.330
V. Aktivne časovne razmejitev	141	469	448	270	1.898
C. Izvenbilančna sredstva			522.175	5.438.694	5.525.800

OBVEZNOSTI DO VIROV SREDSTEV	17.488.096	19.963.009	19.944.484	18.699.487	19.794.826
A. Kapital	14.161.957	14.314.880	14.193.021	11.218.007	9.580.279
I. Vpoklicani kapital	5.257.045	4.800.000	4.300.000	4.300.000	4.300.000
1. Osnovni kapital	5.257.045	4.800.000	4.300.000	4.300.000	4.300.000
II. Rezerve iz dobička	1.162.279	1.480.048	1.825.906	333.394	99.199
1. Zakonske rezerve	1.162.279	1.480.048	1.395.906	234.195	
2. Rezerve za lastne deleže			430.000	99.199	99.199
III. Preneseni čisti poslovni izid	479.882	636.117	-138.850		
IV. Čista izguba (dobiček) poslovnega leta	156.235	-774.968	-732.603		
V. Prevrednotovalni popravki kapitala	7.106.516	8.173.683	8.938.568	6.584.613	5.181.080
1. Splošni prevrednotovalni popravek kapitala	7.106.516	8.173.683	8.938.568	6.584.613	5.181.080
B. Rezervacije					1.814.245
1. Druge rezervacije					1.814.245
C. Finančne in poslovne obveznosti	3.316.120	5.591.989	5.751.463	7.481.480	8.096.507
a. Dolgoročne finančne in poslovne obveznosti	205.834	216.583	3.896	300	898.109
1. Dolg finan. obveznosti do bank	205.534	216.283			887.088
2. Dolg finan. in posl. obveznosti do drugih	300	300	3.896	300	11.021
b. Kratkoročne finančne in poslovne obveznosti	3.110.286	5.375.406	5.747.567	7.481.180	7.198.398
1. Kratkoročne finančne obveznosti do bank	805.000	1.705.000	3.046.739	3.485.505	3.219.702
2. Kratkoročne posl. obv. na podlagi predujmov	6.408	38.022	24.815	6.325	6.728
3. Kratkoročne posl. obv. do dob. (razen Cb6)	984.425	1.677.403	1.142.126	1.597.685	1.726.394
4. Kratk. fin. in posl. obv. do podj. v skupini			142.730	123.994	175.763
5. Kratk. fin. in posl. obv. do drugih	1.314.453	1.954.981	1.391.157	2.273.996	2.069.811
D. Pasivne časovne razmejitev	10.019	56.140			303.795
E. Izvenbilančne obveznosti			522.175	5.438.694	5.525.800

Vir: Poslovna poročila Mura d. d.

PRILOGA 7: Izkaz poslovnega izida Mura d. d. od 1999 do 2003

Besedilo	1999	2000	2001	2002	2003
1. Čisti prihodki od prodaje	17.018.267	16.823.645	18.329.542	17.093.994	14.748.933
2. Sprememba vred. zalog proizv. in nedok. proizv.	-27.618	-144.419	139.244	85.717	124.728
3. Usredstveni lastni proizvodi in lastne stor.					8.419
4. Drugi poslovni prih. (s prevred.posl.prih.)				11.566	22.039
5. Stroški blaga, materiala in storitev	6.436.129	6.216.746	6.943.751	6.731.609	5.043.185
a) Nab.vred.prod.bl.in mat. ter str.por.mat.	4.773.041	4.346.437	4.599.559	4.591.699	3.055.649
b) stroški storitev	1.663.088	1.870.309	2.344.192	2.139.910	1.987.536
6. Stroški dela	9.611.228	10.271.294	10.827.970	10.490.081	10.004.383
a) stroški plač	6.791.520	7.284.010	7.662.255	7.315.608	6.930.359
b) stroški socialnih zavarovanj	1.102.100	1.169.647	1.215.880	1.194.476	1.115.458
c) Drugi stroški dela	1.717.608	1.817.637	1.949.835	1.979.997	1.958.566
7. Odpisi vrednosti	784.109	833.490	1.002.585	2.259.751	1.202.241
a) Amortizacija in prevred.posl.odh pri os.sred.	631.451	718.822	886.800	1.020.174	761.862
b) Prevred.posl. Odhodki pri obr.sred.	152.658	114.668	115.785	1.239.577	440.379
8. Drugi poslovni odhodki	29.742	40.560	40.307	35.140	28.531
9. Finančni prihodki iz deležev	49.402	63.147	47.896	22.970	146
a) Fin.prih. Iz deležev v podj.v skupini	27.711	41.532	25.125	21.220	
b) Drugi fin.prihodki iz deležev	21.691	21.615	22.771	1.750	146
10. Fin. Prihodki iz dolgoročnih terjatev			76.466	75.207	
a) Fin prih.iz dolg.terj.do podj.v skupini			17.743	16.405	
b) Fin. prih. iz dolg. terj. do pridruž. Podjetij			6.364		
c) Drugi fin.prihodki iz dolg.terj.			52.359	58.802	
11. Finančni prihodki iz kratk.terjatev	225.453	308.179	215.326	155.616	187.045
a) Fin.prih.iz obresti in kratk.terj.do podj.v skupini	15.904	18.171	13.424	14.469	
b) Drugi fin.prih. Iz obresti in kratk.terj.	209.549	290.008	201.902	141.147	187.045
12. Fin. odh. za odpise dolg. in kratk. fin. naložb			361.242	308.177	265.223
a) Prevred.fin. odhodki pri fin.nal. v podj. v skupni			361.021	265.585	265.223
b) Prevred. fin.odhodki pri fin. nal. v pridruž. podjetja				42.592	
c) Drugi prevrednotovalni fin. odhodki			221		
13. Fin. odhodki za obresti in iz drugih obveznosti	399.899	539.553	511.737	534.613	448.762
a) Fin. odh. za obresti in iz drug. obv. do podj. V skupini	116.959	154.650		106	
b) Fin.odh. za obresti in iz drug. obv. do pridruž. podj.				8.066	
c) Drugi fin.odh.za obr.in iz drug.obv.	113.933	188.683	511.737	526.441	448.762
14. Čisti posl.izid iz red.delov. (1+2+3+4-5-6-7-8+9+10+11-12-13)	4.397	-851.091	-853.812	-2.914.301	-1.904.015
15. Izredni prihodki	184.848	99.211	134.913	47.001	655.553
16. Izredni odhodki	33.010	23.088	13.704	14.208	392.266
a) Izredni odhodki brez prevred.popr.kapitala	33.010	23.088	13.704	14.208	392.266
17. Poslovni izid zunaj rednega delovanja (15-16)	151.838	76.123	121.209	32.793	263.287
18. Čisti poslovni izid obrač. obdobja (14+15-16)	156.235	-774.968	-732.603	-2.881.508	-1.637.728

Vir: Poslovna poročila Mura d. d.

PRILOGA 8: Izračuni kazalnikov plačilne sposobnosti Mure d. d.

IZRAČUN KRATKOROČNEGA KOEFICIENTA					
	1999	2000	2001	2002	2003
Kratkoročna sredstva	4.782.329	5.702.885	5.603.748	5.524.026	6.571.306
Kratkoročne obveznosti	3.110.286	5.375.406	5.747.567	7.481.180	7.198.398
Kratkoročni koeficient Mura	1,54	1,06	0,97	0,74	0,91
Kratkoročni koeficient Labod	1,49	1,63	1,82	1,69	1,48
Kratkoročni koeficient dejavnost ⁸	1,83	1,41	1,42	1,20	1,21

IZRAČUN POSPEŠENEGA KOEFICIENTA					
	1999	2000	2001	2002	2003
Likvidna sredstva + kratkoročne terjatve	3.464.242	4.475.620	4.288.487	4.195.906	5.098.199
Kratkoročne obveznosti	3.110.286	5.375.406	5.747.567	7.481.180	7.198.398
Pospešeni koeficient Mura	1,11	0,83	0,75	0,56	0,71
Pospešeni koeficient Labod	0,77	0,96	1,07	0,97	0,86
Pospešeni koeficient dejavnost	1,20	0,94	0,95	0,78	0,83

IZRAČUN HITREGA KOEFICIENTA					
	1999	2000	2001	2002	2003
Likvidna sredstva	123.448	55.323	165.130	141.681	29.330
Kratkoročne obveznosti	3.110.286	5.375.406	5.747.567	7.481.180	7.198.398
Hitri koeficient Mura	0,040	0,010	0,029	0,019	0,004
Hitri koeficient Labod	0,012	0,013	0,022	0,016	0,008
Hitri koeficient dejavnost	0,034	0,023	0,028	0,022	0,013

IZRAČUN KOEFICIENTA OBRAČANJA IN DNEVOV VEZAVE ZALOG					
	1999	2000	2001	2002	2003
Prihodki od prodaje	17.018.267	16.823.645	18.329.542	17.093.994	14.748.933
Povprečno stanje zalog	1.440.122	1.272.676	1.271.263	1.321.690	1.400.613
Koeficient	11,8172	13,2191	14,4184	12,9334	10,5303
Doba vezave zalog Mura	31	28	26	29	35
Doba vezave zalog Labod	82	78	84	110	128
Doba vezave zalog dejavnost	52	52	63	64	66

IZRAČUN KOEFICIENTA OBRAČANJA IN DNEVOV VEZAVE TERJATEV					
	1999	2000	2001	2002	2003
Prihodki od prodaje	16.990.649	16.679.226	18.468.786	17.191.277	14.904.119
Povprečno stanje terjatev	3.419.430	3.680.176	3.963.351	3.606.597	4.074.256
Koeficient	4,9689	4,5322	4,6599	4,7666	3,6581
Doba vezave terjatev Mura	74	81	79	77	100
Doba vezave terjatev Labod	85	96	111	123	141
Doba vezave terjatev dejavnost	84	87	102	96	109

⁸ Velike družbe, DB/ 18.2

IZRAČUN KOEFICIENTA OBRAČANJA IN DNEVOV VEZAVE KRATKOROČNIH OBVEZNOSTI					
	1999	2000	2001	2002	2003
Stroški materiala, blaga in storitev	6.465.871	6.257.306	6.984.058	6.766.749	5.071.716
Povprečne kratkoročne obveznosti	3.610.099	4.275.925	5.589.556	6.614.373	7.491.686
Koeficient	1,7911	1,4634	1,2495	1,0230	0,6770
Doba vezave kratkoročnih obveznosti Mura	203	249	292	356	539
Doba vezave kratkoročnih obveznosti Labod	150	166	168	202	293
Doba vezave kratkoročnih obveznosti dejavnost	175	201	276	290	351

IZRAČUN KOEFICIENTA OBRATNEGA KAPITALA					
	1999	2000	2001	2002	2003
Kapital + dolg. dolg + dolg. rezervacije	14.367.791	14.531.463	14.196.917	11.218.307	12.292.633
Dolgoročna sredstva	12.705.767	14.260.124	14.340.736	13.175.461	12.720.535
Dolg. pokritost dolg.sredstev Mura	1,14	1,02	0,99	0,85	0,97
Dolg. pokritost dolg.sredstev Labod	1,30	1,32	1,44	1,46	1,28
Dolg. pokritost dolg.sredstev dejavnost	1,27	1,18	1,22	1,12	1,15

IZRAČUN STOPNJE LASTNIŠKOSTI FINANCIRANJA					
	1999	2000	2001	2002	2003
Kapital	14.161.957	14.314.880	14.193.021	11.218.007	11.394.524
Obveznosti do virov sredstev	17.488.096	19.963.009	19.944.484	18.699.487	19.794.826
Stopnja lastniškosti financiranja Mura	0,81	0,72	0,71	0,60	0,58
Stopnja lastniškosti financiranja Labod	0,62	0,70	0,71	0,68	0,65
Stopnja lastniškosti financiranja dejavnost	0,77	0,71	0,68	0,61	0,53

IZRAČUN STOPNJE DOLŽNIŠKOSTI FINANCIRANJA					
	1999	2000	2001	2002	2003
Dolgovi (kratkor.in dolgor.)	3.316.120	5.591.989	5.751.463	7.481.480	8.096.507
Obveznosti do virov sredstev	17.488.096	19.963.009	19.944.484	18.699.487	19.794.826
Stopnja dolžniškosti financiranja Mura	0,19	0,28	0,29	0,40	0,41
Stopnja dolžniškosti financiranja Labod	0,38	0,30	0,29	0,32	0,33
Stopnja dolžniškosti financiranja dejavnost	0,22	0,29	0,32	0,38	0,46

IZRAČUN FINANČNEGA VZVODA					
	1999	2000	2001	2002	2003
Dolg (kratkor.in dolgor.)	3.316.120	5.591.989	5.751.463	7.481.480	8.096.507
Kapital	14.161.957	14.314.880	14.193.021	11.218.007	11.394.524
Finančni vzvod Mura	0,23	0,39	0,41	0,67	0,71
Finančni vzvod Labod	0,61	0,43	0,41	0,47	0,50
Finančni vzvod dejavnost	0,29	0,41	0,47	0,63	0,88